

ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา
Financing System of Bina Islamic Cooperative Ltd.: Operations and Issues

ดลฮาดี้ โดมาแร
Donhadee Domarae

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Arts in Islamic Studies
Prince of Songkla University
2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

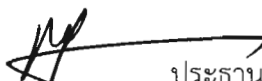
ชื่อวิทยานิพนธ์ ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา
 ผู้เขียน นายดลฮาดี โดมาแร
 สาขาวิชา อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

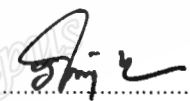

 (ดร.ธวัช นุ้ยผอม)

ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง)

กรรมการ
 (ดร.ธวัช นุ้ยผอม)

กรรมการ
 (ดร.หมะหมุด หะยีหมัด)

กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ชาการียา หะมะ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

 (ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ดร.ธวัช นุ้ยผอม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

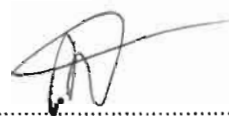
(นายคชชาติ โตมาแระ)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และไม่ได้ถูกใช้
ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายดลชาติ โตมาแระ)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์ ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา
 ผู้เขียน นายดลชาติ โดมาแร
 สาขาวิชา อิสลามศึกษา
 ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 384 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน แบบสอบถามใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และแบบสนทนากลุ่มใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ด้านการบริหารสินเชื่อ พบว่า เพศ การศึกษาด้านสามัญ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน การศึกษาด้านศาสนา และอาชีพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 และอายุ และสถานภาพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05

3) ปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ ได้แก่ แบบฟอร์มค่าขอสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีช่องโหว่ ด้านการอนุมัติสินเชื่อ ได้แก่ ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อ และการขาดความคล่องตัวในการบริหารสินเชื่อ ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ ได้แก่ ความล่าช้าและขาดความต่อเนื่องในการชำระหนี้ของสมาชิก และด้านผลิตภัณฑ์ตามหลักชะรีอะฮ์ ได้แก่ ความไม่เข้าใจของสมาชิกและกฎระเบียบทางกฎหมาย

4) แนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบว่า สหกรณ์จะต้องมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อ และสร้างวินัยทางการเงิน ตลอดจนการเสริมสร้างอาชีพแก่สมาชิก เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้ตามที่ตกลงไว้กับสหกรณ์ ตลอดจนควรผลักดันข้อกำหนดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามเพื่อนำไปปฏิบัติในสหกรณ์อิสลาม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Thesis Title	Financing System of Bina Islamic Cooperative Ltd.: Operations and Issues
Author	Mr. Donhadee Domarae
Major Subject	Islamic Studies
Academic Year	2018

ABSTRACT

The purpose of this research is 1) to examine the level of members' opinion on financing management system of Bina Islamic Cooperative Ltd. 2) to compare members' opinion on financing management system of Bina Islamic Cooperative Ltd. and 3) to explore the issues and solutions of financing management of Bina Islamic Cooperative Ltd. This research was a mixture of quantitative and qualitative research. A questionnaire was used in the quantitative research in which 384 cooperative members were selected as the samples. Focus group was employed in the qualitative research. The samples consisted of 3 cooperative officers and 3 heads of the group members. The statistics used for analyzing the collected quantitative data included frequency, mean, standard deviation, t-test and One – Way ANOVA. As for the focus group, descriptive analysis was used in data analysis.

The research found that.

1) The level of members' opinion for financing management system at Bina Islamic Cooperative Ltd overall was high. When considering individual item, it was found that the *shari'ah* financing product had the highest mean score, followed by the considerations of financing application, the financing approval, and the tracking and debt collection which had the lowest mean score.

2) In comparing of members' opinion for financing management system of Bina Islamic Cooperative Ltd., it was found there was no different opinions among respondents of different sex, education, revenue and membership period. Religious education and career were statistically different at .01 significance level. Age and status were statistically different at .05 significance level.

3) As for the issues of financing management of Bina Islamic Cooperative Ltd., it was found that, at the stage of consideration of financing

application, financing application form was found to be exposed. In terms of financing approval, financing procedures and were found to be problematic. The issues in tracking and debt collections included delays and lack of continuity in repayment of the members. On *shari'ah* financing product issues, it was found that lack of understanding of *shari'ah* and legal regulations among the members.

4) In order to solve the issues related to financing management of Bina Islamic Cooperative Ltd., it was found that cooperatives must be strict in lending and need to create financial discipline as well as enhancing career for the members so that they will be able to repay the debt as arranged with the cooperative. Related legal provision needs to be promoted so that Islamic financial products can be used in Islamic cooperatives.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

موضوع البحث	نظام التمويل لشركة بناء الإسلامية المحدودة : العمليات والمشاكل
الباحث	عبد الهادي دوماي
التخصص	الدراسات الإسلامية
العام الجامعي	1440 هجرية

مستخلص البحث

يستهدف هذا البحث بالأهداف التالية :-1- لدراسة مستوى آراء الأعضاء تجاه نظام إدارة التمويل لشركة الإسلامية بناء محدودة. 2- لدراسة مقارنة آراء الأعضاء تجاه نظام إدارة التمويل لشركة الإسلامية بناء محدودة. 3- لدراسة المشاكل وطريق إدارة التمويل لشركة الإسلامية بناء محدودة. كان هذا البحث عبارة عن مزيج من البحوث الكمية والنوعية، تم استخدام استبيان في البحث الكمي الذي تم فيه اختيار 384 عضواً متعاوناً كعينات. تم استخدام مجموعة التركيز في البحث النوعي. تكونت العينات من 3 ضباط شركة و 3 رؤساء لأعضاء المجموعة. تضمنت الإحصائيات المستخدمة لتحليل البيانات الكمية المجموعة التردد، المتوسط، الانحراف المعياري، اختبار t و ANOVA أحادي الاتجاه. بالنسبة للمجموعة المركزة، تم استخدام التحليل الوصفي في تحليل البيانات. ونتائج البحث كالتالي:-

1- مستوى آراء أعضاء الشركة تجاه نظام إدارة التمويل لشركة الإسلامية بناء محدودة بشكل عام أنها على المستوى العالي، وعند النظر الجانبي يتبين أن منتجات التمويل تجاه الشريعة الإسلامية كان على أعلى مستوى المعدل، وبالتالي من ناحية النظر طلب التمويل وموافقته وتبعه وتعجيل الدين كان على أدنى مستوى المعدل.

2- المقارنة آراء أعضاء الشركة تجاه نظام إدارة التمويل لشركة الإسلامية بناء محددة من ناحية إدارة التمويل يتبين أن الجنس والتعليم الأكاديمي والمدة العضوية بشكل عام أنها لا تختلف شيئاً، وأما التعليم الديني والوظائف بشكل عام أنها مختلفة ذات أهمية إحصائية على مستوى 01. والجنس والحالة بشكل عام أنها مختلفة ذات أهمية إحصائية على مستوى 05.

3- مشكلة إدارة التمويل لشركة الإسلامية بناء محدودة تتبين أن جانب النظر طلب التمويل كإستبانات طلب تمويل الشركة فيها تقصيرة، وأما من جانب موافقة التمويل كخطوات موافقة التمويل وعدم الطلاقة في إدارة التمويل، وأما من جانب التبع وتعجيل الدين تجاه أعضاء الشركة كتأخير

وعدم المستمر في قضاء الدين ، وأما من جانب المنتجات الشرعية تجاه أعضاء الشركة كعدم الفهم والنظام القانوني.

4- طريقة إدارة التمويل لشركة الإسلامية بناء محدودة تبين أن الشركة لا بد الفحصى الشديد قبل موافقة التمويل، ووضع النظام المالي تشجيع لأعضاء الشركة الوظائف حتى إستطاعة الأعضاء في قضاء الدين كما اتفق مع الشركة، وأيضا دفع القانون المتعلق بالمنتجات المالية الإسلامية إلى نحو التطبيق في الشركة الإسلامية.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลจักรวาล ผู้ทรงประทานความโปรดปรานให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีและขอการประสาทพรและความสันติจงประสบแก่ท่านรอซูล ﷺ ผู้ทรงเปี่ยมด้วยคุณธรรมอันสูงส่ง อันเป็นแบบอย่างแก่มวลมนุษย การจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะไม่ประสบความสำเร็จได้หากปราศจากความช่วยเหลือจากพระองค์ อัลลอฮ์ ﷻ และด้วยความร่วมมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. ธวัช นัยพอม ผู้ประสาทวิชาความรู้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ และดร.หะหมุด หะยีหมัด ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จนทำให้วิจัยสำเร็จไปด้วยดีทุกประการ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง ดร.หะหมุด หะยีหมัด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ และรองศาสตราจารย์ ดร.ชาการียา หะมะ ที่ได้กรุณามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้ให้คำแนะนำ และตรวจสอบข้อบกพร่องทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณอดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลาม (ดร.ยูโซะ ตาเละ) ที่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าได้ศึกษาต่อและให้คำแนะนำต่าง ๆ และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้มอบทุนอุดหนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และสมาชิกสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ และที่ขาดไม่ได้ขอขอบคุณคุณพ่อการิง โดมาแร คุณแม่ดารูณี ปุลาประเปะ และครอบครัวของข้าพเจ้าตลอดจนญาติมิตร สหายทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอย่างยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยมีความพยายามและความอดทน สามารถเผชิญกับอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

และขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ โปรดปรานประทานความดีงามแก่ผู้วิจัย ครอบครัว ตลอดจนทุกๆท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อามีน

ดลฮาที้ โดมาแร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
Abstract	(7)
مستخلص	(9)
กิตติกรรมประกาศ.....	(11)
สารบัญ.....	(12)
รายการตาราง.....	(15)
ตารางปริวรรตพยัญชนะอาหรับ-ไทย.....	(17)
ตารางปริวรรตพยัญชนะอาหรับ-อังกฤษ.....	(19)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของและปัญหาของการวิจัย.....	1
1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
1.2.1 อัลกุรอาน.....	4
1.2.2 อัลหะดีษ.....	6
1.2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	9
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	9
1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร.....	9
1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	10
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 หลักชะรีอะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน.....	13
2.1.1 หลักการห้ามริบา.....	14
2.1.2 หลักการห้ามฆะเราะรุ.....	17
2.1.3 ห้ามประกอบธุรกิจที่ศาสนาไม่อนุมัติ.....	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสินเชื่อบนอิสลาม.....	21
2.2.1 ความหมายของสินเชื่อบนอิสลาม.....	21
2.2.2 การบริหารสินเชื่อบนอิสลาม.....	23
2.2.3 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อบนอิสลาม.....	28
2.2.4 บทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับสินเชื่อบนอิสลาม.....	29
2.2.5 องค์ประกอบของการให้สินเชื่อบนอิสลาม.....	31
2.2.6 รูปแบบสัญญาสินเชื่อบนสถาบันการเงินอิสลาม.....	32
2.2.7 สินเชื่อสัญญาครอบคลุม.....	34
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์และสหกรณ์อิสลาม.....	36
2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์.....	36
2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์อิสลาม.....	40
2.3.3 สหกรณ์อิสลามเป็นจำกั.....	48
2.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
3.1 ประชากรและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	55
3.1.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างการวิจัย.....	55
3.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	56
3.2 แบบแผนการวิจัย.....	57
3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ.....	57
3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	57
3.3 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย.....	57
3.3.1 แบบสอบถาม.....	57
3.3.2 แบบสนทนากลุ่ม.....	58
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
3.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ.....	59
3.4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	59
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
3.5.1 แบบสอบถาม.....	59
3.5.2 แบบสนทนากลุ่ม.....	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	61
4.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม	62
4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อ ระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด.....	65
4.2.3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการ บริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด.....	69
4.2.4 ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ อิสลามบีน่า จำกัด.....	80
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	87
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	88
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	90
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	94
5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	94
5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยในครั้งต่อไป.....	95
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก.....	105
ประวัติผู้เขียน.....	151

รายการตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด.....	62
2	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ในภาพรวม.....	65
3	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ.....	65
4	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการอนุมัติสินเชื่อ.....	66
5	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้.....	67
6	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์.....	68
7	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามเพศ.....	69
8	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามอายุ.....	69
9	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามระดับการศึกษาด้านศาสนา.....	71
10	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามระดับการศึกษาด้านสามัญ.....	73
11	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามสถานภาพ.....	74
12	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามอาชีพ.....	75
13	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามรายได้.....	77

รายการตาราง

		หน้า
14	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อ ของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก.....	78
15	แสดงความถี่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด.....	79

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	อ
ب	บอ	บ
ع	ฮัมซะฮฺ	อ. (อในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย)
ت	ตอ	ต
ث	ซอ	ซ
ج	จีม	ญ (จญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	หออ	ห มีข้อยกเว้น เช่น มฮัมมัด รอฮีม
خ	คอ	ค
د	ดอล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	รอ	ร
ز	ซาย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มุซา อีซา
ش	ซีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ซอ	ซ
ع	อัยน	อ
غ	ฆอยน	ฆ
ف	ฟา	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ل	ลาม	ล
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาว	ฮ (ในกรณีเป็นตัวสะกดใช้ ฮ)
و	วาว	ว
ي	ยอ	ย
(الفتحة)		ﻻ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม ๑) ะ , -าะ (ฮ ในกรณีมีตัวสะกด) ละ สระในบางกรณี เช่น อลี บนี ๑
(الكسرة)		ﻻ
(الضمة)		ﻻ
(الفتحة الممدودة)		า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ ๑)
(الكسرة الممدودة)		ﻻ
(الضمة الممدودة)		ﻻ
ال-الشمسية		ฮ-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น ฮัดดีน ฮัจญีน๑
ال-القمرية		อัล ตามด้วยคำต่อไป โดยไม่ต้องเว้น วรรค เช่น อัลกรุอาน อัลลอฮ อัลอิสลาม ๑

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ
ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บ่า	b
ء	ฮัมซะฮฺ	'a, 'i, 'u
ت	ต่า	t
ث	ซ่า	th
ج	ญีม	j
ح	हाँ	h
خ	ค่อ	kh
د	ดัล	d
ذ	ซาล	dh
ر	ร่อ	r
ز	ซาย	z
س	ซีน	s
ش	ชีน	sh
ص	ศอด	ṣ
ض	ฎอด	ḍ
ط	ฏอ	ṭ
ظ	ซอ	ẓ
ع	อัยน	'a, 'i, 'u
غ	ฆอยน	gh
ف	ฟ่า	f
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ل	ลาม	l
م	มีม	m
ن	นูน	n
هـ	ฮ่าฮ์	h
و	วาว	w
ي	ย่าฮ์	y
ة , ة	ตาฮ์	h,t
(الفتحة)	_ا , اِ , اَ	a ,ay, aw
(الفتحة الممدودة)	_ا	ā
(الكسرة)	ِ	i
(الكسرة الممدودة)	ِ	ī
(الضمة)	ُ	u
(الضمة الممدودة)	ُ	ū
ال-الشمسية		al-_ (al-Tirmidhiy)
ال-القمرية		al-_ (al-'Islāmiyah)
الكسرة المشددة		iyy
الضمة المشددة		uww

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหาของการวิจัย

อิสลามเป็นวิถีชีวิตที่อัลลอฮ์ ﷻ ประทานให้แก่มวลมนุษยชาติที่ครอบคลุมทุก ๆ มิติของการดำรงชีวิต ได้แก่ หลักอะกีดะฮ์ (ความเชื่อ) ชะรีอะฮ์ (การปฏิบัติ) และอัคลาก (คุณธรรมจริยธรรม) อิสลามกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า มนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับจักรวาล นอกจากนี้หลักชะรีอะฮ์ยังประกอบไปด้วย ระเบียบสังคม การเมืองการปกครอง กฎหมาย เศรษฐกิจ และอื่น ๆ เป็นต้น

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสเกี่ยวกับความครอบคลุมของอิสลามว่า

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ
الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

(المائدة: بعض من آية 3)

ความหมาย “วันนี้ข้าได้ให้สมบูรณ์แก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งศาสนาของพวกเจ้าและข้าได้ให้ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งความกรุณาเมตตาของข้า และข้าได้เลือกอิสลามให้ เป็นศาสนาแก่พวกเจ้าแล้ว”

(อัลมาอิดะฮ์ : ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 3)

จากอายะฮ์ข้างต้น เมาดูตี¹ ได้อธิบายว่า อัลลอฮ์ได้ให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยระบบความคิด การปฏิบัติ และอารยธรรมที่สมบูรณ์ตลอดจนได้วางหลักการและคำสั่งรายละเอียดสำหรับการแก้ปัญหาของมนุษย์ทั้งหมด ดังนั้น มนุษย์ไม่จำเป็นที่จะต้องไปแสวงหาทางนำและคำสั่งจากแหล่งอื่นได้อีก (เมาดูตี, 2551 : 438)

การดำรงชีวิตของมุสลิมจำเป็นจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องตามหลักการอิสลาม ถึงแม้อิสลามถือว่าการใช้ชีวิตในโลกนี้เป็นโลกชั่วคราวเท่านั้น เป็นโลกแห่งการทดสอบและโลกหน้าเป็นโลกแห่งชีวิตที่แท้จริงและนิรันดร์ แต่อิสลามมิได้ปฏิเสธบทบาททางเศรษฐกิจ ในทางตรงกันข้ามอิสลามกลับมองว่าเศรษฐกิจเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์และมีความสำคัญต่อสังคม (บรรจง บินกาชัน, 2543 : 1 - 3) เป้าหมายทางเศรษฐกิจอิสลามที่สำคัญประกอบด้วย 4 ประการ

¹ เมาลานา ซัยยิด อบูล อะลา เมาดูตี เกิดเมื่อปี 1903 เสียชีวิตปี 1979 ณ ประเทศปากีสถาน

ได้แก่ 1) การนำระบบเศรษฐกิจให้อยู่ภายใต้ของกรอบศีลธรรมที่เป็นบรรทัดฐานของอิสลาม
 2) ความเป็นภราดรภาพและความยุติธรรม 3) การกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกันในสังคม
 4) ยอมรับอิสรภาพในการเลือกสรรที่อยู่ในขอบเขตของสวัสดิการทางสังคม (Chapra, 1979 : 6)
 ระบบเศรษฐกิจอิสลามจะต้องดำเนินงานภายใต้กรอบของหลักกฎหมายอิสลาม ซึ่งไม่อนุญาตให้
 ประกอบธุรกรรมทางเศรษฐกิจโดยมีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย การพนัน ความไม่แน่นอน (เกินเลย)
 และสิ่งอื่น ๆ ที่ขัดกับหลักการศาสนา หลักกฎหมายอิสลามมิได้ปฏิเสธนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มนุษย์
 คิดค้นขึ้นตราบใดที่สิ่งนั้นไม่ขัดต่อหลักการอิสลาม สถาบันการเงินถือว่าเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่งเพื่อ
 ตอบสนองความจำเป็นและอำนวยความสะดวกทางการเงินให้แก่มนุษย์ และปัจจุบันธนาคาร
 พาณิชยมีบทบาทสำคัญต่อระบบการเงินที่มีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลัก
 กฎหมายอิสลาม

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَأَخْلَأَ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا ﴾

(البقرة : بعض من آية 275)

ความว่า “และอัลลอฮ์นั้นทรงอนุมัติการค้าขาย และทรงห้ามการ
 เอาดอกเบี้ย”

(อัลบะเกาะเราะฮะฮ์ : ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 275)

และหะดีษจากญาบิร ﷺ ได้รายงานว่

((لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آكِلَ الرِّبَا، وَمُؤَكِّلَهُ وَكَاتِبَهُ،

وَشَاهِدِيهِ، وَقَالَ: هُمْ سَوَاءٌ))

(أخرجه مسلم، د.ت. : 1598)

ความว่า “ท่านรอซูล ﷺ ทรงสาปแช่งผู้ที่กินดอกเบี้ย ผู้ให้ดอกเบี้ย
 ผู้ที่เขียนสัญญาและพยานของเขา และท่านกล่าวว่า พวกเขาอยู่ใน
 ฐานะที่เท่าเทียมกัน (ในบาป)”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1598)

ดอกเบี้ยเป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) ในทุกศาสนาแห่งฟากฟ้า (ศาสนายิว, คริสต์ และ
 อิสลาม) สาเหตุที่ต้องห้ามนั้นก็เนื่องจากเป็นอันตรายที่ร้ายแรง (Sābiq, 1983: 3/176) และเป็นสิ่งที่
 ให้โทษมหันต์ต่อมนุษยชาติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ และจริยธรรม ดังนั้น ดอกเบี้ยจึงเป็นสิ่ง
 ต้องห้ามอย่างเด็ดขาดสำหรับมุสลิม การปฏิบัติของสถาบันการเงินอิสลามจึงมีความแตกต่างกับ
 สถาบันการเงินพาณิชย์ทั่วไปเนื่องจากสถาบันการเงินอิสลามจำเป็นจะต้องไม่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย
 และมีสัญญาธุรกรรมทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม

การเงินอิสลามถูกนำไปใช้ในสถาบันการเงินครั้งแรกตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 โดยกลุ่มนักฟื้นฟูอิสลามที่ต้องการจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมุสลิมวางบนพื้นฐานของหลักชะรีอะฮฺ ธนาคารอิสลามเกิดขึ้นครั้งแรกในเมืองมิตฆอเมอร์ (Mit Ghamr) ประเทศอียิปต์ในปี ค.ศ.1963 เพื่อเป็นการทดลองการนำหลักการอิสลามที่ห้ามเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยมาใช้ในสถาบันการเงิน (มนชยา อูรยุศ, 2556 : 13) การดำรงอยู่ของสถาบันการเงินอิสลามมีความจำเป็นจะต้องปฏิบัติโดยการใช้สัญญาทางการเงิน ได้แก่ มุฎอเราะบะฮฺ (Mudārabah), มุฆาเราะกะฮฺ (Mushārahah), มุรอบะหะฮฺ (Murābahah), สะลัม (Salam), อิสติซนาอ์ (Istisna'), และอิญาเราะฮฺ (Ijārah) เป็นต้น (Shofawati, 2014: 1)

สถาบันการเงินในประเทศไทยในรูปแบบสหกรณ์อิสลามนั้นเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามของมุสลิมในประเทศไทยในการนำอิสลามมาสู่การปฏิบัติในด้านเศรษฐกิจสังคม และเป็นการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ (ธวัช นุ้ยผอม, 2557 : 579) ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทยขึ้น ด้วยความพยายามในการดำเนินงานของเครือข่าย ฯ ตลอดระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา ทำให้มีสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 29 แห่ง มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 237,844 คน และมีสินทรัพย์ทั้งสิ้น 7,903,328,821 บาท ที่ดำเนินการสหกรณ์ในรูปแบบปลอดดอกเบี้ยครอบคลุมทั่วประเทศ รวมทั้งในกรุงเทพฯ (เครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย, 2559) และในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากก็มีสหกรณ์อิสลามเกิดขึ้นหลายแห่ง เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของคนในพื้นที่ ทั้งการฝากเงินและบริการสินเชื่อที่ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮฺ สหกรณ์อิสลามบิना จำกัด เป็นสหกรณ์ที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2543 มีพื้นที่ดำเนินการได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา สตูล และพัทลุง เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินงานธุรกรรมการเงินตามหลักบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม (สหกรณ์อิสลามบินาจำกัด, ม.ป.ป.)

การดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามนั้นมีความคล้ายกับสหกรณ์ทั่วไปที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่มีหุ้นส่วน ผู้ฝากเงิน ผู้ลงทุน และสังคมโดยรวม แต่สหกรณ์อิสลามจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม สหกรณ์อิสลามจึงมีสัญญาทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม ได้แก่ มุฆาเราะกะฮฺ มุฎอเราะบะฮฺ มุรอบะหะฮฺ อิญาเราะฮฺ และก้อรฎูลหะสัน สินเชื่อภายใต้หลักสัญญาการซื้อขายแบบมุรอบะหะฮฺเป็นสัญญาทางการเงินอิสลามที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในระบบสหกรณ์อิสลาม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70 - 80 ที่ใช้ในสหกรณ์อิสลาม (มุฮัมหมัดฟาดีล มะมิง, 2550) จากการศึกษาพบว่า มีมุสลิมจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ และผลิตภัณฑ์สินเชื่อในรูปแบบอิสลาม ส่วนปัญหาที่พบเจอในการดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามบินา จำกัด พบว่า สหกรณ์มีแนวโน้มว่าจะมีรายได้ค้างรับเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากมีลูกหนี้ผิดสัญญาชำระหนี้มากขึ้น (สหกรณ์อิสลามบินา จำกัด ,2560 : 47) ด้วยเหตุนี้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะทำวิจัยเกี่ยวกับหัวข้อระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม โดยจะมุ่งเน้นศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ ปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ ตลอดจนศึกษาแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการบริหารสินเชื่อที่เหมาะสมแก่สหกรณ์อิสลาม

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สินเชื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถูกใช้ในการแสวงหาผลกำไรของสถาบันการเงินทั่วไปในปัจจุบัน สถาบันการเงินอิสลามก็มีระบบสินเชื่อเช่นกัน การให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินอิสลามจะมีความแตกต่างจากสถาบันการเงินทั่วไป เนื่องจากสถาบันการเงินจะมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ผู้วิจัยขอกล่าวถึงอัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสินเชื่อ ดังนี้

1.2.1 อัลกุรอาน

การศึกษาจากอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อ ปรากฏว่ามีอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

อายะฮ์ที่ 1 อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا﴾

(البقرة : بعض من آية 275)

ความหมาย “และอัลลอฮ์นั้นทรงอนุมัติการค้าขาย และทรงห้ามการเอาดอกเบี้ย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 275)

อิมามอัญญาอะบะรียฺ ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า เป็นอายะฮ์ที่ถูกประทานลงมาเนื่องจากในสังคมญาฮิลียะฮ์ได้มีการปฏิบัติการค้าขายแบบผ่อนชำระด้วยการเพิ่มราคา (al-Zuhailī, 2002: 312) และอิมามอัชเชากานี ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงอนุมัติการค้าขาย และทรงห้ามการค้าขายประเภทหนึ่งประเภทใดที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย (al-Shaukānī, 1414: 1/339) จากทั้งสองทัศนะข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อในรูปแบบอิสลาม คือ การซื้อขายลักษณะการผ่อนชำระบวกด้วยกำไร ซึ่งกำไรนั้นไม่ใช่ดอกเบี้ย

อายะฮ์ที่ 2 อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَيْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ
وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ ﴾

(البقرة : بعض من آية 282)

ความหมาย “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย! เมื่อพวกเขาต่างมีหนี้สินกัน จะด้วยหนี้สินใด ๆ ก็ตาม จนกว่าจะถึงกำหนดเวลา (ใช้หนี้) ที่ถูกระบุไว้แล้ว ก็จงบันทึกหนี้สินนั้นเสีย และผู้เขียนก็จงบันทึกระหว่างพวกเขาด้วยความเที่ยงธรรม”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 282)

ท่านอิบนุ อับบาส ได้อธิบายว่า (تَدَايَيْتُمْ بِدِينٍ) หมายถึง (السَّلْمُ) อัศสะลัม คือ การซื้อขายแบบชำระล่วงหน้าแต่มอบส่งสินค้าในภายหลัง (al-Shaukānī, 1414: 1/349) จากทัศนะข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการซื้อขายแบบสละมเป็นการซื้อขายลักษณะของการติดหนี้ที่มีข้อตกลงกำหนดมอบส่งสิ่งของในภายหลัง (อนาคต) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของสินเชื่อ การซื้อขายประเภทนี้ได้มีการปฏิบัติมาแล้วในสมัยของท่านเราะซูล ﷺ และอิมามอัลมุรอซีญ์ ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า เป็นอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับอัลกอฎฎ (การกู้ยืม) และอัศสะลัม (al-Murāghī, 1946: 3/72)

อายะฮ์ที่ 3 อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ
تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ ﴾

(النساء : بعض من آية 29)

ความหมาย “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! จงอย่ากินทรัพย์สินของพวกเขา ในระหว่างพวกเขาโดยมิชอบ นอกจากมันจะเป็นการค้าขายที่เกิดจากความพอใจในหมู่พวกเขา”

(อันนิสาอ์ : ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 29)

อิบนุ กะซีร์ อธิบายว่า อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงห้ามมิให้กินทรัพย์สินระหว่างมนุษย์ด้วยกัน โดยวิธีที่มีชอบ และการละเมิดสิทธิในทรัพย์สิน ซึ่งด้วยวิธีการใด ๆ ที่ให้ได้มาของทรัพย์สินนั้น ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ เช่น การกินดอกเบี้ย การพนันและสิ่งทีคล้ายคลึงกับสิ่งต้องห้าม นอกจากการซื้อขายที่เกิดจากความพึงพอใจระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย (Ibnu Kathīr, 1999/2 :268) การทำสัญญาสินเชื่อจะต้องเกิดจากความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ระหว่างผู้ขอสินเชื่อ และผู้ให้สินเชื่อ

1.2.2 อัลหะดีษ

จากการศึกษาอัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อ ปรากฏว่ามีตัวบทหะดีษที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

หะดีษที่ 1 จากท่านหญิงอาอิชะฮฺ (เราะฎิยัลลอฮุอันฮา) รายงานว่า
 ((«أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ إِلَى
 أَجَلٍ، وَرَهْنَهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ»))

(أخرجه البخاري، 1422 : 2386)

ความหมาย “ท่านนบี ﷺ ได้ซื้ออาหารจากชาวยิวคนหนึ่ง โดยราคาผ่อน โดยท่านได้นำเสื้อเกราะที่ทำจากเหล็กเป็นประกันหนี้ไว้”

(บันทึกโดย al - Bukhārī, 1422: 2386)

อิบนุ อัลมุญซิบ กล่าวว่า บรรดานักหะดีษมีทัศนะที่เห็นพ้องกันว่า หะดีษนี้หมายถึง การซื้อขายในลักษณะการติดหนี้ (หนี้ที่เป็นข้อตกลงระยะเวลาการชำระคืนในอนาคต) ซึ่งการซื้อขายลักษณะดังกล่าวนี้เป็นที่อนุญาต (Ibn Baṭāl, 2003: 6/512) และวะฮะบะฮฺ อัลซุฮัยลีย์ มีทัศนะว่า (إلى أجل) หมายถึง การซื้อขายในรูปแบบสะสมหรือสะสมหนี้เอง (Zuhailī, 2002: 312)

หะดีษที่ 2 ท่านเราะฮ์สูล ﷺ กล่าวว่า

((«مَنْ أَسْلَفَ فِي شَيْءٍ، فَفِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ، وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ، إِلَى أَجَلٍ
 مَعْلُومٍ»))

(أخرجه البخاري، 1422 : 2240)

ความหมาย “ผู้ใดที่ทำการซื้อขายสิ่งของแบบสะสม ก็จงขายในจำนวนที่แน่นอน และปริมาณที่แน่นอน ภายในการกำหนด (ระยะเวลา) ที่แน่นอน”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, 1442: 2240)

คำว่า سلف หรือเรียกอีกคำหนึ่งว่า سلم ซึ่งทั้งสองคำนี้มีความหมายเหมือนกัน คือ การซื้อขายที่มีการกำหนดการมอบส่งสิ่งของในภายหลัง (อนาคต) โดยที่ลักษณะของสิ่งของนั้นเป็นที่รู้จักกันของทั้งฝ่าย (ผู้ซื้อและผู้ขาย) และการชำระหนี้เกิดขึ้นในขณะการทำสัญญาการซื้อขาย (Qāsim, 1990: 3/296) หะดีษดังกล่าวเป็นหลักฐานของการซื้อขายแบบสะสม ลักษณะของการซื้อขายแบบสะสมนั้นเป็นการซื้อขายในลักษณะของการติดหนี้ที่มีข้อตกลงกำหนดการมอบส่งสิ่งของหรือสินค้าในภายหลัง (อนาคต) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของสินเชื่อ

หะดีษที่ 3 หะดีษจากญาบิร رضي الله عنه ได้รายงานว่า

((لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آكِلَ الرِّبَا، وَمُؤَكِّلَهُ، وَكَاتِبَهُ،
وَشَاهِدِيهِ، وَقَالَ: هُمْ سَوَاءٌ))

(أخرجه مسلم، د.ت.: 1598)

ความว่า “ท่านรอซูล ﷺ ทรงสาปแช่งผู้ที่กินดอกเบี้ยผู้ให้ดอกเบี้ย ผู้ที่เขียนสัญญาและพยานของเขา และท่านกล่าวว่า พวกเขาอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกัน (ในบาป)”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 1598)

อัลนะวะวี๋ย กล่าวว่า สัญญาการซื้อขายในรูปแบบบริบาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย การเป็นพยานของระหว่างทั้งสองเป็นสิ่งต้องห้าม เช่นเดียวกันกับการให้สนับสนุนในสิ่งที่บาฏิล²ก็เป็นสิ่งต้องห้าม (al-Nawawī, 1392: 11/26) จากหะดีษข้างต้นแสดงว่าการทำสัญญาสินเชื่อนั้นไม่ว่าจะเป็นสัญญาในรูปแบบใดก็ตามจำเป็นจะต้องไม่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย

1.2.3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสินเชื่อ ผู้วิจัยพบว่า มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสมควร ทั้งที่เป็นหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ บทความวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

การบริการสินเชื่อของสถาบันการเงินอิสลามทั่วไป ผู้ให้สินเชื่อไม่สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยและผู้ขอสินเชื่อไม่สามารถจ่ายดอกเบี้ยได้เช่นกัน แต่สถาบันการเงินอิสลามสามารถรับผลกำไรได้จากการซื้อขายสินค้า (Abdullah and Chee, 2010: 135) การกู้เงินภายใต้ระบบทุนนิยมมีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ซึ่งดอกเบี้ยได้ถูกระบุอย่างชัดเจนในอัลกุรอานและอัลหะดีษว่าเป็นสิ่งต้องห้าม ดังนั้นการให้บริการสินเชื่อในสถาบันการเงินอิสลามจะต้องกระทำด้วยวิธีการซื้อขายสินค้าที่สอดคล้องกับหลักชะรีอะฮ์ (Razak, Mohamed and Taib, 2008: 4 – 5) สถาบันการเงินอิสลามจึงมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะรีอะฮ์มากมายที่เปิดให้บริการ ได้แก่ มุรอบะฮะฮ์ มุฏอเราะฮะฮ์ มุฆาเราะฮะฮ์ อีญาเราะฮะฮ์ สะลัม อิสติซนาอ์ และกอรฎู อัลหะสัน (Ahmad, 1993: 33)

สถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทยทั้งที่เป็นในรูปแบบธนาคารอิสลามและสหกรณ์อิสลาม ส่วนมากแล้วจะใช้รูปแบบการซื้อขายแบบการผ่อนชำระ ซึ่งจากการศึกษารูปแบบสัญญาสินเชื่อนี้ตามหลักชะรีอะฮ์ที่ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยใช้ในการให้บริการสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ หลักบัยอ อัลฮินะฮ์ หลักบัยอ มุรอบะฮะฮ์และบัยอ บิซชะมัน อาญูล และหลักอีญาเราะฮะฮ์ วัลอิกตินาอ์ (ม.ล.พงศัรพีพร อาภากร และคณะ, 2556: 73) ส่วนการดำเนินงานของ

² บาฏิล หมายถึง สิ่งที่มีขอบหรือละเมิดในหลักการอิสลาม

สหกรณ์อิสลามในประเทศไทยส่วนมากใช้รูปแบบการซื้อขายแบบผ่อนชำระเช่นกัน แต่ปัญหาที่พบมากในการดำเนินงานของสหกรณ์อิสลาม คือ มุสลิมจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเงินอิสลาม และปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับในการดำเนินงานของสหกรณ์อิสลาม จึงประสบปัญหาความคล่องตัวในการปฏิบัติสัญญาต่าง ๆ (มุฮัมหมัดฟาดีล มะมิง, 2550: 204-205)

จากการศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์โดยทั่วไป พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ และยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและปรัชญาสหกรณ์ ขั้นตอนการให้บริการสินเชื่อ (ประสพชัย พสุนนท์, 2558: 93 ประเสริฐ จรรยาสุภาพ และรัตนา โพธิสุวรรณ, 2545: 43) และผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ (อานิส พัฒนปรีชาวงศ์, 2553: 24) สหกรณ์จึงควรมีการแนะนำเกี่ยวกับการบริหาร และกำหนดแนวทางการบริหารไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ควรมีการควบคุมสินเชื่อแต่ละประเภท มีการกำหนดนโยบายตั้งแต่ขั้นตอนการพิจารณา และการอนุมัติสินเชื่อ จนถึงการประเมินและการติดตามสินเชื่อ (ปิยะมาศ ม่วงเปลี่ยน, 2555: บทคัดย่อ) โดยทั่วไปการพิจารณาสินเชื่อจะพิจารณาตามหลัก 7 C's การวิเคราะห์สินเชื่อ (Keong, 2012: 82)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม ตั้งแต่ขั้นตอนการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ การอนุมัติสินเชื่อ และการติดตามและเร่งรัดหนี้ รวมทั้งผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ ตลอดจนศึกษาการดำเนินและปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม จะทำให้ทราบว่าสมาชิกมีความเข้าใจในกระบวนการสินเชื่อมากน้อยเพียงใด เพื่อนำเสนอแนะนโยบายการพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับสินเชื่อ และท้ายที่สุดสามารถลดปัญหาหนี้เสียต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด

1.3.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด

1.3.2 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

1.4.1 สามารถทราบถึงความหมายและบทบาทผู้ดีอิสลามเกี่ยวกับสินเชื่อ ตลอดจนรูปแบบการนำปฏิบัติใช้ของสถาบันการเงินอิสลาม

1.4.2 สามารถทราบถึงระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด ตามความคิดเห็นของสมาชิกสหกรณ์

1.4.3 สามารถทราบถึงการดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักกฎหมายอิสลามของสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด

1.4.4 สามารถทราบถึงปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด

1.4.5 สามารถนำผลจากการศึกษาไปเสนอแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการบริหารสินเชื่อที่เหมาะสมให้แก่สหกรณ์อิสลาม

1.4.6 ผลการศึกษาอาจใช้เป็นแนวทางหรือหลักฐานอ้างอิงสำหรับผู้สนใจเรื่องนี้ได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษา ระบบสินเชื่อ และศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด ในการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตการวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา โดยผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาระบบการบริหารสินเชื่อ และสัญญาสินเชื่อที่มีการปฏิบัติใช้ในสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด ได้แก่ มุรออะหะฮ

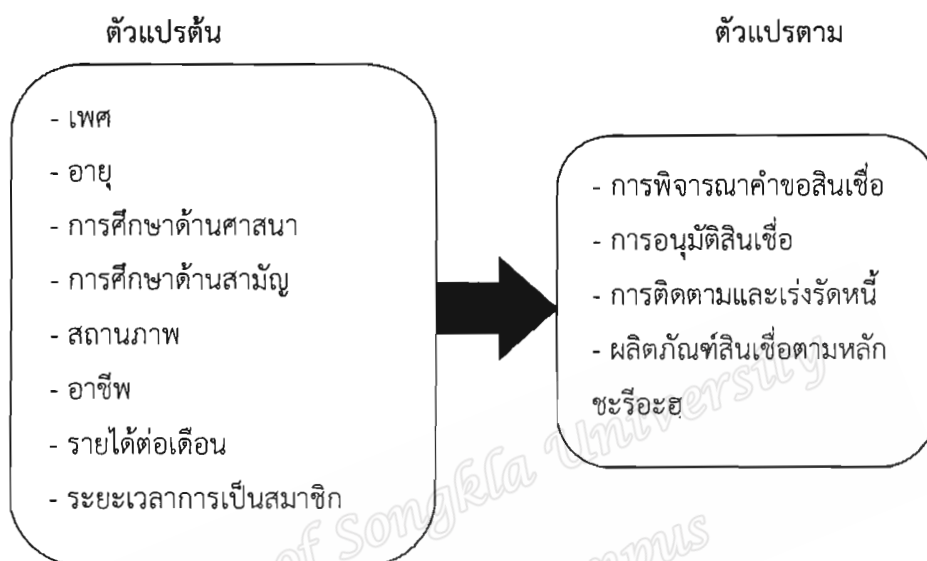
1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของประชากรที่จะศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด ทั้งหมด 3 สาขา ได้แก่ สาขายะลา สาขาปัตตานี และสาขานราธิวาส เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม เจ้าหน้าที่สหกรณ์และประธานกลุ่ม เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสนทนากลุ่ม

1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่จะศึกษาโดยแยกเป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ซึ่งได้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาด้านศาสนาและสามัญ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก และตัวแปรตาม ได้แก่ การพิจารณาค่าขอสินเชื่อ การอนุมัติสินเชื่อ การติดตามและเร่งรัดหนี้ และผลสัมฤทธิ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังต่อไปนี้

1.7.1 การปริวรรตอักษรอาหรับ - ไทย ผู้วิจัยใช้รูปแบบของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และอาหรับ - อังกฤษ ผู้วิจัยใช้รูปแบบของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

1.7.2 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยจะยึดพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ซึ่งพิมพ์เผยแพร่โดยศูนย์กษัตริย์พะยัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานเป็นหลักในการแปล

1.7.3 การอ้างอิงอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์และลำดับอายะฮ์ เช่น (อัลฟาตีหะฮ์ อายะฮ์ที่ 2) หมายถึง สุเราะฮ์อัลฟาตีหะฮ์ อายะฮ์ที่ 2

1.7.4 การกล่าวถึงโองการในอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้คำว่าอายะฮ์เพื่อทับศัพท์เต็มไว้

1.7.5 การอ้างอิงอัลหะดีษ ผู้วิจัยจะอ้างผู้บันทึกอัลหะดีษและหมายเลขอัลหะดีษ โดยเขียนไว้หลังตัวบทและความหมายเช่น (Muslim, 2008: 1157)

1.7.6 การอ้างอิงข้อความอื่นที่นอกเหนือจากอัลกุรอานและหะดีษ หากเป็นการคัดลอกข้อความมาทั้งหมดผู้วิจัยจะอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author- Date) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าในวงเล็บ ()

1.7.7 การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่าง ๆ จากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวม แต่จะยังรักษาความหมายเดิมของข้อความอย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.7.8 เครื่องหมาย ﴿...﴾ วงเล็บดอกไม้ ใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.7.9 เครื่องหมาย “.....” เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับการแปลความหมายของอัลกุรอานและอัลหะดีษ ตลอดจนคำพูดของนักวิชาการที่นำมาอ้างอิง

1.7.10 ((...)) วงเล็บปีกคู่ใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

1.7.11 (...) วงเล็บเดี่ยวใช้สำหรับการเขียนอ้างอิงและอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.7.12 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุหานะฮฺวะตะอาลา” เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ผู้มหัศจรรย์เป็นคำที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ หลังจากที่ได้พาดพิงถึงนามพระองค์

1.7.13 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “ศ็อลัลลอฮฺอะลัยฮิ วะสัลลัม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำที่มุสลิมใช้หลังจากได้มีการพาดพิงถึงศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ

1.7.14 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นคำขอพรภาษาอาหรับมาจากคำว่า “อะลัยฮิสลาม” หมายถึง ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานความสันติแก่ท่าน เป็นคำที่ใช้หลังจากได้มีการกล่าวถึงท่านศาสนทูตหรือเราะสูลท่านอื่นยกเว้นศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ หลังจากที่มีการกล่าวถึง

1.7.15 สัญลักษณ์ ﷺ เป็นคำขอพรภาษาอาหรับมาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺ” หมายถึง “ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่เขา” ใช้หลังจากพาดพิงถึงนามของอัครสาวกผู้ชายหนึ่งคน

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 สินเชื่อ คือ สัญญาทางการเงินอิสลามที่สถาบันการเงินอิสลามใช้ในการให้บริการสินเชื่อแก่ลูกค้า กล่าวคือ การทำสัญญาระหว่างผู้ขาย (เจ้าหนี้) และผู้ซื้อ (ลูกหนี้) โดยที่ผู้ขายจะขายสินค้าให้แก่ผู้ซื้อด้วยราคาต้นทุนบวกกำไร และมีการกำหนดให้ผู้ซื้อชำระคืนค่าสินค้านั้นในอนาคตเป็นงวด ๆ ตามที่ทั้งสองฝ่ายได้ข้อตกลงกัน โดยที่มาของผลตอบแทนนั้นปราศจากดอกเบี้ย

1.7.2 กำไร คือ ส่วนต่างที่ได้รับจากการทำสัญญาซื้อขายสินค้าและบริการของสหกรณ์อิสลาม โดยการทำสัญญาซื้อขายนั้นกระทำแบบสินเชื่อตามบทบัญญัติอิสลาม

1.7.3 สหกรณ์อิสลาม คือ องค์กรของบรรดาบุคคลที่ทำงานรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็น และร่วมกันสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการปฏิบัติที่ยึดมั่นตามหลักการคำสอนของศาสนาอิสลาม

1.7.4 สมาชิกสหกรณ์ คือ ผู้ที่มีหุ้นส่วนในสหกรณ์ โดยที่สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ และกฎระเบียบที่สหกรณ์กำหนด หากไม่ปฏิบัติตามหน้าที่แล้ว สมาชิกสหกรณ์ย่อมจะมีความผิด ซึ่งอาจจะถูกลงโทษหรือสมาชิกจะเสียสิทธิ์ในการได้รับผลประโยชน์จากสหกรณ์

1.7.5 ดอกเบี้ย คือ ค่าต่างหรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการกู้ยืมเงินระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ หรือการกู้ยืมที่มีการวางเงื่อนไขระหว่างคู่สัญญา

1.7.6 ชะรีอะฮ์ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อัลลอฮ์ทรงบัญญัติไว้สำหรับมวลมุสลิมในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาไม่ว่าข้อบัญญัตินั้นจะมาจากอัลกุรอานหรือมาจากอัสสุนนะฮ์ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่เป็นคำพูด การปฏิบัติ และการยอมรับของท่าน

1.7.7 สถาบันการเงินอิสลาม คือ สถาบันที่เปิดให้บริการทางการเงินซึ่งการดำเนินงานสอดคล้องกับหลักการอิสลาม เป็นสถาบันการเงินที่ปราศจากดอกเบี้ย การพนัน ความไม่แน่นอน และสิ่งต้องห้ามอื่น ๆ ในบทบัญญัติอิสลาม

1.7.8 การเงินอิสลาม คือ ระบบการเงินที่มีลักษณะการทำธุรกรรมทางการเงินที่ไม่ผูกผันกับดอกเบี้ย แต่ใช้หลักการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันในขณะที่การบริการทางการเงิน

1.7.9 ระบบสินเชื่อ คือ ระบบการบริหารสินเชื่อหรือขั้นตอนการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ ตั้งแต่ ขั้นตอนการพิจารณาคำขอสินเชื่อ การอนุมัติสินเชื่อ และการติดตามและเร่งรัดหนี้ ตลอดจนจนการบริหารผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำรา และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอิสลาม ตลอดจนบทความวิชาการ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังนี้

- 2.1 ลักษณะริอะฮะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสินเชื่อในอิสลาม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์และสหกรณ์อิสลาม
- 2.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1. ลักษณะริอะฮะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน

ชะรีอะฮ์ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อัลลอฮ์ทรงบัญญัติไว้สำหรับมวลมุสลิมในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาไม่ว่าข้อบัญญัตินั้นจะมาจากอัลกุรอานหรือมาจากอัลสุนนะฮ์ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่เป็นคำพูด การปฏิบัติ และการยอมรับของท่าน ดังนั้นชะรีอะฮ์จึงครอบคลุมเกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ คุณลักษณะของวันอาคีเราะฮ์ ตลอดจนความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการศรัทธาหรือเตาฮีด ตลอดจนครอบคลุมถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม สิ่งควรปฏิบัติในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งที่เป็นเป้าหมายสูงสุดที่จะต้องปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมาย (อิสมาแอ อาลี, 2545 : 1) ซึ่งแหล่งที่มาของหลักชะรีอะฮ์ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ 1) อัลกุรอาน คือ คำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยผ่านมลาอิกะฮ์ญิบรีลซึ่งได้รับการรายงานจากผู้รายงานมากมายในลักษณะที่เป็นมุตะวาติรและการอ่านนั้นเป็นอิบาตะฮ์ 2) อัลสุนนะฮ์ คือ สิ่งที่มาจากท่านนบี หรือสิ่งที่ถูกพาดพิงไปยังท่านนบี ไม่ว่าจะเป็นวจนะ การประพฤติปฏิบัติ หรือการยอมรับของท่าน 3) อิจญมาอ์ คือ ความเห็นที่สอดคล้องกันของบรรดามุญาหะฮิดของประชาชาตินบีมุฮัมมัด ﷺ ที่เกิดขึ้นภายหลังการเสียชีวิตของท่าน ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง 4) กียาส คือ การผนวกสิ่งที่ไม่มีตัวบทกำหนดบทบัญญัติเข้ากับสิ่งที่มีตัวบทกำหนดบทบัญญัติ เพราะทั้งสองมีเหตุผล (อิลละฮ์) ในการกำหนดบทบัญญัติที่เหมือนกัน 5) อิสติฮสาน คือ การเปลี่ยนจากบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกันของปัญหาโดยหันไปใช้บทบัญญัติอื่นที่ต่างกัน เพราะมีเหตุผลที่หนักแน่นกว่า 6) อัลมะศอลิห อัลมุรสะละฮ์ คือ ทุกสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ไม่มีตัวบทยอมรับว่าสามารถยึดมาใช้ในการกำหนดบทบัญญัติได้ แต่การยึดถือผลประโยชน์ดังกล่าวนี้จะไม่ส่งผลที่ดีหรือกำจัดผลเสียได้อย่างแน่นอน หรืออาจนิยามอัลมะศอ

ลิหฺอัลมุรสะละฮฺว่าเป็นผลประโยชน์ที่มีความเหมาะสมในการบัญญัติกฎหมายแต่ไม่มีตัวบทที่ให้การยอมรับว่าใช้ได้ 7) อurf คือ สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ในใจของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยสัญญาติญาณอันเที่ยงตรงและเป็นที่ยอมรับร่วมกันในหมู่มนุษย์อย่างแพร่หลาย ซึ่งอาจมีในทุกประเทศหรือบางประเทศทั้งคำพูดและการกระทำ และ 8) อิสติซฮาบ คือ การยึดเหตุผลด้วยการถือว่ากรณีที่ไม่มีหลักฐานเพื่อยืนยันว่าไม่มีหุคฺม หรือการยึดเหตุผลที่ว่า หุคฺมที่ถูกกำหนดด้วยหลักฐานนั้นยังคงมีผลต่อไป³(อิสมาแออาลี, 2552 : 31 - 117)

ชะรีอะฮฺจึงเป็นแนวทางปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามว่าด้วยการประกอบอิบาตะฮฺ (การประกอบศาสนกิจ) มุอามะลาต (การทำธุรกิจหรือการประกอบอาชีพ) มุนากะหาต (กิจกรรมทางครอบครัว) และญินะยาต (บทลงโทษ) ซึ่งการดำเนินธุรกิจจำเป็นจะต้องเป็นไปตามกฎข้อบังคับ และแนวทางการปฏิบัติภายใต้หลักของการทำธุรกิจ (มุอามะลาต) เป็นส่วนหนึ่งของหลักชะรีอะฮฺ การเงินอิสลามจึงมีลักษณะการทำธุรกรรมที่ไม่ผูกพันกับดอกเบี้ย แต่ใช้หลักการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ในขณะที่การบริการทางการเงินต่าง ๆ ในระบบกระแสหลักจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนในการหาผลกำไรจากการทำธุรกรรมเป็นหลัก ทั้งนี้สถาบันการเงินอิสลามจึงมีข้อบังคับที่จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามหลักชะรีอะฮฺที่ห้ามมิให้ปฏิบัติธุรกรรมที่ขัดต่อบทบัญญัติอิสลาม ตามรายละเอียดดังนี้

2.1.1 หลักการห้ามริบา

ริบา (ربا) ในทางภาษาหมายถึง “ชียาตะฮฺ (عِبْرَة)” คือ การเพิ่ม การทำให้สูงขึ้น หรือการขยาย (al-Sharbīnī, 1998 : 2/29, Sābiq, 1983 : 3/176 and Antonio, 2014 : 37) ความหมายในทางนิติศาสตร์อิสลาม ริบา หมายถึง การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินหนึ่งกับทรัพย์สินอื่นซึ่งในประเภทของริบาไม่สามารถเทียบความเหมือนตามหลักชะรีอะฮฺในขณะที่ทำสัญญา หรือมีการผิดผ่อนทั้งสองทรัพย์สินดังกล่าว หรือทรัพย์สินหนึ่งทรัพย์สินใดในการทำสัญญาการแลกเปลี่ยน (al-Sharbīnī, 1998 : 2/30) อบู บักร อัลญุศศอศฺ กล่าวว่า “ริบาเป็นที่รู้จักและปฏิบัติกันโดยชาวอาหรับ (สมัยญาฮิลียะฮฺ) คือ พวกเขาได้ให้เงินกู้ในรูปดิรฮัม⁴หรือดีนาร์⁵เป็นระยะเวลาหนึ่ง พร้อมกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนหนึ่งที่ทำให้กลับไปตามที่ตั้งกลางกัน” (al-Jaṣṣāṣ, 1992 : 2/189) ริบาเป็นสิ่งที่ต้องห้ามทั้งที่ได้ระบุไว้ในอัลกุรอานและอัลหะดีษ ซึ่งดอกเบี้ยนั้นเป็นการเพิ่มจากทรัพย์สินโดยมีระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัจจุบันริบาเป็นที่รู้จักกันซึ่งเป็นรายได้ที่ธนาคารได้รับจากการให้สินเชื่อตามระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน” (Antonio, 2014: 39) บรรดาอุละมาอ์ได้มีความเห็นพ้องกันว่าริบาเป็นสิ่งที่ไม่อนุญาต

³ อัลกุรอาน, อัลสุนนะฮฺ, อิงญมาอ์, กียาส อุละมาอ์มีความเห็นที่พ้องกันเป็นแหล่งที่มาของชะรีอะฮฺ, และในส่วนของหลักอิสติซฮาบ, อัลมะศอละฮฺ อัลมุรสะละฮฺ, อurf, และอิสติซฮาบ อุละมาอ์มีความเห็นที่แตกต่างกันว่าเป็นแหล่งที่มาของชะรีอะฮฺ (อิสมาแออาลี, 2552)

⁴ ดิรฮัม หมายถึง เหรียญเงิน

⁵ ดีนาร์ หมายถึง เหรียญทองคำ

ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนน้อยหรือมาก จะเป็นริบาอัลฟูลหรือริบาอัลนะสีอะฮฺ อัลมาวัรดียกกล่าวว่า “ชะรีอะฮฺไม่เคยอนุญาตในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับริบาเลย” (al-Sharbīnī, 1998 : 2/30) และอิมาม อันนะวะวียกกล่าวว่า “ประชาชาติมุสลิมได้มีมติเอกฉันท์ว่าริบาเป็นสิ่งที่ต้องห้ามและเป็นบาปใหญ่ และท่านได้กล่าวอีกว่าริบาเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในทุก ๆ ศาสนา” (al-Nawawī, 1996 : 9/291) จากหลักฐาน ดังนี้

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

(ال عمران : آية 130)

ความหมาย “โอ้ ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! จงอย่ากินดอกเบี้ยหลายเท่าทบทวีคูณ และพวกเจ้าจงยำเกรงต่ออัลลอฮฺ เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อาล อิมรอน: อายะฮฺที่ 130)

จากอายะฮฺข้างต้น อัลลอฮฺได้ทรงห้ามผู้ศรัทธามีให้กินดอกเบี้ยอย่างทบทวีคูณ ดังเช่น ที่พวกเขาพูดกันในสมัยญาฮิลียะฮฺ ว่าเมื่อถึงกำหนดจ่ายหนี้คืน มี 2 วิธี คือจ่ายคืนทั้งหมด หรือยังไม่จ่ายหนี้คืน และในกรณีที่ยังไม่จ่ายหนี้คืนก็ต้องขอเลื่อนเวลาออกไป แต่จำนวนหนี้ก็ต้องเพิ่มขึ้น โดยจะเป็นอย่างนั้นในทุก ๆ ปี ซึ่งการที่หนี้สินจำนวนเล็กน้อยก็จะเพิ่มพูนสะสมขึ้นไปเรื่อยจนกลายเป็นหนี้จำนวนมาก อัลลอฮฺทรงใช้ให้ผู้ศรัทธามีความยำเกรงต่อพระองค์ เพื่อจะได้รับความสำเร็จทั้งในโลกนี้และอาคิเราะฮฺ (Ibnu Kathīr, 1999 : 3/117)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رَبِّا لَيْرَبُّو فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرَبُّو عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضَعِفُونَ ﴾

(الروم : آية 39)

ความหมาย “และสิ่งที่พวกเจ้าจ่ายออกไปจากทรัพย์สิน (ดอกเบี้ย) เพื่อให้มันเพิ่มพูนในทรัพย์สินของมนุษย์ มันจะไม่เพิ่มพูนคนที่อัลลอฮฺและสิ่งที่พวกเจ้าจ่ายไปจากชะกาต โดยพวกเจ้าปรารถนาพระพักตร์ของอัลลอฮฺ คนเหล่านั้นแหละพวกเขาคือผู้ได้รับการตอบแทนอย่างทวีคูณ”

(อรรูม: อายะฮฺที่ 39)

จากอายะฮ์ข้างต้น อัลซะมัดชะรีย์ กล่าวว่า อัลลอฮ์จะทรงให้ดอกเบี๋ยลดน้อยลงและหมดความจำเริญ และจะทรงให้บรรดาที่เป็นทานเพิ่มพูนขึ้น (al-Zamakhsharī, 1986 : 3/481)

ท่านเราะฮ์ลุล رضي الله عنه กล่าวว่า

((الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ، وَالْفِضَّةُ بِالْفِضَّةِ، وَالْبُرُّ بِالْبُرِّ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ،
وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ، وَالْمِلْحُ بِالمِلْحِ، مِثْلًا بِمِثْلٍ، يَدًا بِيَدٍ، فَمَنْ زَادَ، أَوْ
اسْتَزَادَ، فَقَدْ أَرَى، الْآخِذُ وَالْمُعْطِي فِيهِ سَوَاءٌ))

(أخرجه مسلم، د.ت.: 2809)

ความหมาย ทองคำแลกกับทองคำ เงินแลกกับเงิน แป้งแลกกับแป้ง ข้าวบาเลย์แลกกับข้าวบาเลย์ อินทผาลัมแลกกับอินทผาลัม และเกลือแลกกับเกลือ ที่เหมือนกับที่เหมือน และส่งมอบกับส่งมอบ ผู้ใดก็ตามที่เพิ่มหรือรับเพิ่ม ก็ได้เกี่ยวข้องกับดอกเบี๋ย คนที่รับและคนที่ให้นั้นเหมือนกัน(มีบาป)

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 2809)

ดังนั้น ริบาหมายถึงการเอาเพิ่มจากทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยวิธีการที่ผิด ในปัจจุบันริบาเป็นรายได้หลักของสถาบันการเงินในระบบทุนนิยม คือ การทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างสถาบันการเงิน (ผู้ให้กู้) กับลูกค้า (ผู้กู้) โดยสถาบันการเงินเรียกเก็บดอกเบี๋ยจากลูกค้าซึ่งเป็นผู้กู้ ตามหลักกฎหมายอิสลามแล้วไม่อนุญาตให้มีการให้และรับดอกเบี๋ย โดยคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องไม่หวังผลตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นใดจากธุรกรรมในลักษณะที่เป็นดอกเบี๋ย

อุละมาอ์ส่วนใหญ่ได้แบ่งริบาออกเป็น 2 ประเภท (Ibn Rushd, 1982 : 2/129 and Sābiq, 1983 : 3/178) ได้แก่ ริบา อัลนะสีอะฮ์ (ربا النسئية) และริบา อัลฟัฎล (ربا الفضل) ตามรายละเอียดดังนี้

2.1.1.1 ริบา อัลนะสีอะฮ์

ริบา อัลนะสีอะฮ์ (ربا النسئية) หมายถึง ดอกเบี๋ยที่เพิ่มโดยมีเงื่อนไขว่าเจ้าหนี้จะเก็บจากลูกหนี้เพิ่มตามระยะเวลา (Sābiq, 1983: 3/178) ดอกเบี๋ยชนิดนี้สามารถพบได้จากการกู้ยืมเงินซึ่งพบมากในระบบทุนนิยม ริบาชนิดนี้เกิดขึ้นมาจากการซื้อขายหนี้ ในสังคมญาฮิลียะฮ์ เมื่อคน ๆ หนึ่งซื้อสิ่งของบางอย่างด้วยการติดหนี้และไม่สามารถชำระหนี้ในระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ เจ้าหนี้นยอมยืดเวลาในการชำระหนี้ออกไปพร้อมกับกำหนดเงื่อนไขให้จ่ายเพิ่มในช่วงเวลาที่ยืดให้หนี้ เนื่องจากริบาชนิดนี้มีการปฏิบัติอย่างกว้างขวางในสมัยญาฮิลียะฮ์ มันจึงถูกเรียกว่า ริบา ญาฮิลียะฮ์ อีกด้วย

ริบา อัลนะสีอะฮ์เป็นริบาที่เกิดขึ้นจากการกู้ยืมและเป็นเงินส่วนที่เพิ่มจากการกู้ยืม ซึ่งผู้กู้จะต้องจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ ถือเป็นเงื่อนไขในการกู้ยืมหรือเนื่องจากการยืดระยะเวลาในการชำระคืน ลักษณะสำคัญที่จะทำให้การกู้ยืมนั้นกลายเป็นริบา คือ 1) ส่วนเพิ่มจากเงินที่กู้ยืม 2) จำนวนที่เพิ่มนั้น จะกำหนดแน่นอนไว้ก่อนแล้ว 3) การกำหนดส่วนเกินนั้นจะมีระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง

ริบาที่เกิดจากการกู้ยืมอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงห้ามในทุกรูปแบบไม่ว่าจะมากหรือน้อย ผู้ให้กู้มีสิทธิรับคืนเฉพาะจำนวนเงินที่ให้กู้ (เงินต้น) เท่านั้น โดยไม่มีการกำหนดเงื่อนไขต้องเพิ่มระยะเวลาในการชำระเงินคืน

2.1.1.2 ริบา อัลฟัฎล

ริบา อัลฟัฎล (ربا الفضل) หมายถึง การขายเงินด้วยเงินอาหารด้วยอาหารโดยมีการเหลื่อมล้ำกันซึ่งเป็นสิ่งต้องห้าม (Sābiq, 1983 : 3/178) หรือดอกเบี้ยที่เกิดจากการทำธุรกิจการซื้อ ขายหรือการแลกเปลี่ยนสิ่งของชนิดเดียวกันแต่มีการเพิ่มปริมาณให้อีกฝ่ายหนึ่งตามข้อตกลงโดยทั้ง 2 ฝ่ายยังไม่ได้แยกย้ายออกจากสถานที่ตกลงกัน เช่น การซื้อขายทองคำเก่าจำนวน 100 กรัมกับทองคำใหม่ 90 กรัม ในสถานที่เดียวกัน ริบาชนิดนี้เป็นการเพิ่มเติมหรือความแตกต่างในปริมาณหรือการดวง ในการแลกเปลี่ยนสินค้า

อิสลามไม่สนับสนุนธุรกิจการค้าที่กระทำด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนสินค้าชนิดเดียวกัน เพราะเป็นไปได้ที่จะเกิดความไม่สมดุลในส่วนของสินค้าที่จะทำการแลกเปลี่ยน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความไม่ยุติธรรมกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ริบาจากการซื้อขายนั้นสามารถหลีกเลี่ยงด้วยการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้

ดังนั้น อิสลามไม่อนุญาตให้การประธุรกิจสินเชื่อมีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยในทุก รูปแบบ ทั้งริบาอันนะสีอะฮ์และริบาอัลฟัฎล การประกอบธุรกิจสินเชื่อในอิสลามจึงมีความแตกต่างจากระบบทุนนิยม เนื่องจากระบบทุนนิยมมีดอกเบี้ยเป็นปัจจัยหลักในการประกอบธุรกิจสินเชื่อ แต่อิสลามอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสินเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการซื้อขาย การลงทุน หรือการกู้ยืมก็ตาม

2.1.2 หลักการห้ามเฆาะเราะฮ์

เฆาะเราะฮ์ (غر) ในทางภาษาหมายถึง ความไม่แน่นอน ความผันผวน ความคลุมเครือ หรือการลอกหลวง (Elgari, 2003 : 17) ความหมายในทางนิติศาสตร์อิสลาม เฆาะเราะฮ์ หมายถึง การซื้อขายที่ไม่ทราบรายละเอียด หรือเสี่ยงอันตราย และเป็นการซื้อขายที่มีความเสี่ยงต่อการลอกหลวง อิมามอันนะวะวีญ์ กล่าวว่า การห้ามขายแบบลอกหลวงนั้น ถือเป็นพื้นฐานหนึ่งจากบรรดาพื้นฐานของศาสนบัญญัติ (Sābiq, 2549 : 70) อิบน์ ฟาริส กล่าวว่า เฆาะเราะฮ์เป็นการซื้อขายลักษณะที่มีความเสี่ยงที่รู้ว่าการซื้อขายชนิดนี้จะมีผลหรือไม่ เช่น การซื้อขายทาสที่ถูกนายจับไล่ และการซื้อขายนกที่กำลังบินอยู่กลางอากาศ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะนำมาซึ่งความบกพร่องและการ

ซื้อขายดังกล่าวถือว่าไม่สมบูรณ์ (Ibnu Fāris, 1979 : 4/381) อิบน์ อัลอะซีร กล่าวว่า เฆาะเราะรุ เป็นทรัพย์สินที่ส่งผลต่อความไม่แน่นอน และเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ ดังนั้น เฆาะเราะรุจะส่งผลกระทบต่อผู้ซื้อ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่เป็นที่รู้จัก (Ibnu al-Athīr, 1969 : 1/527)

เฆาะเราะรุเป็นสิ่งต้องห้ามตามหลักชะรีอะฮ์ในการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งมีหลักฐานจากอัลกุรอาน และอัลหะดีษ ดังนี้

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ ﴾

(النساء : بعض من آية 29)

ความหมาย “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! จงอย่ากินทรัพย์สินของพวกเจ้า ในระหว่างพวกเจ้าโดยมิชอบ”

(อันนิสาอ์: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 29)

จากอายะฮ์ข้างต้น อะลี อิบน์ อับดุลอะซฮ์ ได้กล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงห้ามพวกเรา มิให้กินทรัพย์สินในระหว่างพวกเราโดยมิชอบ และอาหารนั้น คือ ทรัพย์สินที่ดีที่สุดของพวกเรา ดังนั้นจึงไม่อนุญาตให้แก่คนหนึ่งคนใดในหมู่พวกเราที่จะไปกินอาหาร ณ ที่คนหนึ่งคนใด (Ibnu Kathīr, 1999 : 2/268)

และท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า

((« هَي رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الْخِصَاةِ، وَعَنْ بَيْعِ

الغَرَرِ »))

(أخرجه مسلم، د.ت.: 1513)

ความหมาย “ท่านเราะสูลได้ห้ามการค้าขายสัตว์ที่กำลังล่า และ การค้าขายที่ไม่มีความแน่นอน”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 1513)

อิมามอัชชาฟีอีย์ กล่าวว่า “และส่วนหนึ่งของบัยอ อัลเฆาะเราะรุ (بَيْعِ الْغَرَرِ) คือ การซื้อขายปลาที่อยู่ในน้ำ การซื้อขายทาสที่หนีไป (จากเจ้าของ) และการซื้อขายนกที่บินอยู่ในท้องฟ้า และสิ่งที่คล้ายคลึงกันกับการซื้อขายในลักษณะนี้ และความหมายของบัยอ อัลหะศอด (بَيْعِ الْخِصَاةِ) คือ การที่ผู้ขายได้กล่าวแก่ผู้ซื้อว่า หากว่าฉันสามารถล่าสัตว์ให้คุณได้ การซื้อขายระหว่างเรากล่าวว่าเป็นสิ่งที่วาญิบ ซึ่งการซื้อขายชนิดนี้เสมือนการซื้อขายแบบ มุนาบาอะฮ์ที่เคยปฏิบัติกันมาในสมัยญาฮิลียะฮ์” (al-Shāfi'īy, 1995 : 233)

บรรดาฟุเกาะฮารี (นักปราชญ์กฎหมายอิสลาม) ได้จำแนกเฉพาะเราะรฺที่ส่งผลกระทบต่อการทำสัญญาทางการเงินออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เฉาะเราะรฺกะซีร์ (غرر كئير) เฉาะเราะรฺยะซีร์ (غرر يسير) และเฉาะเราะรฺมุตะวะสิฎฺ (غرر متوسط) (สำนักงานส่งเสริมวิชาการ วิจัย และพัฒนาประเทศชาติอารเบีย, 2001) ตามรายละเอียดดังนี้

2.1.2.1 เฉาะเราะรฺกะซีร์

เฉาะเราะรฺกะซีร์ คือ ความคลุมเครือ ความเสี่ยง ความไม่แน่นอน และความผันผวนที่มีมาก ทำให้ไม่สามารถยอมรับและเป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) ตามบทบัญญัติของกฎหมายอิสลาม (Alwosabi, n.d. : 411) เช่น การซื้อขายที่ไม่ระบุราคา คุณลักษณะของสินค้า และไม่มีภาระระบุจำนวน การซื้อขายที่ผู้ขายไม่ได้ครอบครองสินค้าและไม่มีกำหนดเวลาจัดส่งสินค้า การลงทุนโดยปราศจากข้อมูล เป็นต้น อันจะเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่ยุติธรรม

2.1.2.2 เฉาะเราะรฺยะซีร์

เฉาะเราะรฺยะซีร์ คือ ความคลุมเครือ ความเสี่ยง ความไม่แน่นอน และความผันผวนที่มีเพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ และไม่ได้เป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) ตามบทบัญญัติของกฎหมายอิสลาม (Alwosabi, n.d. : 411) และมีการชดเชยหรือการปิดความเสี่ยงได้ระดับหนึ่ง เช่น การซื้อขายแบบสะสม ที่มีการส่งมอบสินค้าในอนาคตโดยมีการระบุคุณสมบัติหรือคุณลักษณะชัดเจน เพื่อให้สินค้านั้นเป็นไปตามที่ตกลง จะเห็นได้ว่าความไม่แน่นอนนั้นมีอยู่ แต่มีการกำหนดเงื่อนไข ที่ชัดเจนไว้ เพื่อชดเชยหรือปิดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น การลงทุนในธุรกิจโดยมีการจัดทำแผนธุรกิจและระบบงาน และการลงทุนในหุ้นโดยมีการวิเคราะห์พื้นฐานของหุ้นหรือการวิเคราะห์ทางเทคนิค

2.1.2.3 เฉาะเราะรฺมุตะวะสิฎฺ

เฉาะเราะรฺมุตะวะสิฎฺ คือ ความคลุมเครือ ความเสี่ยง ความไม่แน่นอน และความผันผวนที่มีเพียงเล็กน้อย บรรดานักกฎหมายอิสลามส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า เฉาะเราะรฺมุตะวะสิฎฺได้ผนวกลมันเข้าด้วยกันกับเฉาะเราะรฺยะซีร์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ตามหลักกฎหมายอิสลาม

ดังนั้น การประกอบธุรกิจสินเชื่อในอิสลามจำเป็นจะต้องออกห่างจากความคลุมเครือ ความเสี่ยง ความไม่แน่นอน ความผันผวนในประกอบธุรกรรมทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะนำไปสู่ความหายนะของธุรกิจ ทั้งนี้ทั้งนั้นถ้าหากธุรกิจที่มีการวางแผนอย่างชัดเจนปราศจากความคลุมเครือหรือการหลอกลวงซึ่งไม่เป็นที่อนุญาตตามหลักกฎหมายอิสลาม และในธุรกิจที่ยังคงมีความเสี่ยงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ลักษณะดังกล่าวนี้ตามหลักชะรีอะฮ์ยังเป็นที่ยอนุญาตให้การประกอบธุรกิจสินเชื่อได้

2.1.3 ห้ามประกอบธุรกิจที่ศาสนาไม่อนุมัติ

การดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงินอิสลามจำเป็นจะต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายอิสลามอย่างเคร่งครัด กล่าวคือไม่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยและไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจต้องห้ามต่าง ๆ รวมถึงสถาบันการเงินอิสลามจะต้องไม่อำนวยความสะดวกและรับเงินฝากกับธุรกิจที่ต้องห้าม และไม่ซื้อหุ้นหรือลงทุนกับบริษัทที่ประกอบธุรกิจที่ผิดต่อหลักกฎหมายอิสลาม ซึ่งมีกฎกติกาลำดับในระบบการเงิน (สมิธ อีซอ, 2561 : 83) ดังต่อไปนี้

2.1.3.1 ห้ามประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบริษัทผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเครื่องดื่มมีเมตาต่าง ๆ

2.1.3.2 ห้ามประกอบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับสุกร ผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับยาสูบ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ศาสนาไม่อนุญาต

2.1.3.3 ห้ามประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพนันหรือการเสี่ยงดวง

2.1.3.4 ห้ามประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อลามก อนาจาร ซึ่งผิดต่อหลักศีลธรรมและก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศ

2.1.3.7 ห้ามประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าหรือการผลิตอาวุธสงคราม และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าหรือผลิตยาเสพติด เช่น ฝิ่น กัญชา มอร์ฟิน เป็นต้น

2.1.3.8 ห้ามบริการทางการเงินที่มีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยหรือธุรกิจประกันภัยที่อยู่พื้นฐานของความคลุมเครือ (Gharar)

จากธุรกิจที่ได้กล่าวข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าสถาบันการเงินอิสลามจำเป็นจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลามอย่างเคร่งครัด และจะต้องหลีกเลี่ยงไม่ลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ที่ผิดต่อหลักกฎหมายอิสลาม เช่น สุรา การพนัน สุกร สุนัข สิ่งลามก อนาจาร สิ่งเสพติด รวมถึงห้ามไม่ให้เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยและเช่าเรอะตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสินเชื่อในอิสลาม

2.2.1 ความหมายของสินเชื่อในอิสลาม

ความหมายในทางภาษาศาสตร์ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

สินเชื่อ มาจากภาษาอังกฤษของคำว่า “Credit” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Credo” ซึ่งมีความหมาย “ความเชื่อ” (believe) ดังนั้น คำว่า “Credo” จึงหมายถึง ความเชื่อถือของบุคคลหนึ่งที่มีให้กับอีกบุคคลหนึ่ง (นารฎียา ยนเปียม 2541 : 35)

และสินเชื่อตามหลักภาษาอาหรับสอดคล้องกับคำว่า ออติมาน (أمانة) ซึ่งเป็นคำพหูพจน์ของคำว่า ออติมะนะ (أمانة) หมายถึง ความน่าเชื่อถือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่นใจ ความเชื่อมั่น และความศรัทธา ดังนั้น คำว่า ออติมาน จึงหมายถึง การที่ทั้งสองฝ่ายทำสัญญากันอย่างมั่นคงและเชื่อใจกัน (Ibnu Manzur, n.d.: 141 and Mohammed, Ismail and Markom, 2011 : 61)

ความหมายในทางวิชาการ มีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

2.2.1.1 นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ทั่วไป

นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ทั่วไป ได้ให้คำนิยามของคำว่า สินเชื่อ ดังนี้

สินเชื่อ หมายถึง การซื้อขายสินค้าที่เป็นเงินเชื่อโดยผู้ขายจะให้ความเชื่อหรือความไว้วางใจแก่ผู้ซื้อ โดยนำสินค้าไปใช้ก่อนแล้วจ่ายแบบผ่อนชำระทีหลัง เนื่องจากสินค้านั้นมีราคาแพงเกินไปเกินความสามารถของผู้ซื้อโดยผู้ซื้อไม่สามารถชำระค่าสินค้าได้ในขณะนั้น แต่จะทำการชำระเงินค่าสินค้าในอนาคต (ไพรัช วัชรพันธุ์, 2533 : 2)

สินเชื่อ หมายถึง การที่ผู้ขายยินยอมมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ และกำหนดสัญญาว่าจะมีการจ่ายเงินตามกำหนดเวลาและเงื่อนไขที่ได้ตกลงกัน (เฉลิมขวัญ คุรุฑบุญยงค์, 2556 : 316)

สินเชื่อ หมายถึง ความเชื่อใจหรือความไว้วางใจที่เจ้าหนี้มีต่อลูกหนี้ของตน ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าในสังคมนั้น ๆ จะต้องมีระบบคุณธรรมหรือมีศีลธรรมในการยึดเหนี่ยวให้ต้องมีความซื่อสัตย์และไม่เอาเปรียบกัน (กฤษฎา สังขมณี, 2549 : 2)

สินเชื่อ หมายถึง ความเชื่อใจที่ผู้ขายมีต่อผู้ซื้อ และยอมมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อไปก่อน โดยไม่ต้องชำระเงิน แต่สัญญาการชำระค่าสินค้าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกัน ซึ่งก่อให้เกิดภาวะความเป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ (ดารณี พุทธิวิบูลย์, 2543 : 2)

สินเชื่อ หมายถึง สินเชื่อที่ให้แก่บุคคลธรรมดาโดยการให้กู้ยืมเงิน การให้บริการบัตรเครดิต การให้เช่าซื้อ การให้เช่าแบบลิสซิ่ง และสินเชื่อในรูปแบบอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน (พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558)

2.2.1.2 นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์อิสลาม

นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์อิสลาม ได้ให้คำนิยามของคำว่า สินเชื่อ ดังนี้

สินเชื่อ หมายถึง การยินยอมหรือความเชื่อมั่นที่จะให้เงินกู้ ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นของธนาคาร (ผู้ให้กู้) ที่มีต่อบุคคลหนึ่ง (ผู้กู้หรือลูกค้า) ก่อนการตัดสินใจให้เงินกู้แก่บุคคลนั้น (Elgari, 2003 : 2)

สินเชื่อ หมายถึง เป็นข้อผูกมัดระหว่างบุคคลสองฝ่าย กล่าวคือ ผู้ให้กู้และผู้กู้ ซึ่งนี้เป็นแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ยินยอมอนุมัติเงินกู้แก่ลูกหนี้ โดยมีการกำหนดการชำระเงินคืนตามสัญญาที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน (al-Fakhrī, 2009 : 1)

สินเชื่อ หมายถึง การซื้อขายสินทรัพย์โดยมีระยะเวลาการผ่อนชำระเงินเป็นงวด ๆ ในราคาที่แตกต่างกันจากการซื้อสินทรัพย์ด้วยเงินสด (Sarwat, 2009 : 190)

สินเชื่อ หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ด้วยการชำระค่าสินทรัพย์ด้วยวิธีการจ่ายแบบผ่อนชำระ (al-Subaily, n.d. : 59)

สินเชื่อ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ยินยอมที่จะผลัดเวลาออกไปเป็นงวด ๆ ให้แก่ลูกหนี้เพื่อการชำระหนี้ (Mohammed, Ismail and Markom, 2011 : 63)

สินเชื่อ หมายถึง การซื้อขายที่ถูกส่งมอบสินค้าไว้ล่วงหน้า ในขณะที่การชำระจะเกิดขึ้นในอนาคต ตามระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน (Imam Mustofa, 2016 : 49)

สินเชื่อ หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าที่มีมูลค่าหรือเงินในช่วงเวลาปัจจุบัน ด้วยการทำสัญญาการชำระค่าสินค้านั้นจะเกิดขึ้นในอนาคต (al-Zuhalyī, 2004 : 4)

จากคำนิยามข้างต้นสามารถสรุปความหมายของสินเชื่อในอิสลาม ดังนี้

สินเชื่อ หมายถึง สัญญาการซื้อขาย คือ การที่ผู้ขาย (เจ้าหน้าที่) ขายสินค้าและบริการให้แก่ผู้ซื้อ (ลูกหนี้) ด้วยราคาต้นทุนบวกด้วยกำไร และผู้ซื้อ (ลูกหนี้) จะชำระคืนค่าสินค้าและบริการด้วยวิธีการผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ภายในระยะเวลาที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกัน

สินเชื่อ หมายถึง สัญญาการกู้ยืม คือ สัญญาการกู้ยืมแบบกอรฎ อัลหะสัน การที่เจ้าหน้าที่ยินยอมให้เงินกู้แก่ลูกหนี้ โดยมีคำมั่นสัญญาว่าจะได้รับคืนเงินกู้ในอนาคต การชำระเงินกู้นั้นลูกหนี้จะชำระจำนวนเท่ากับจำนวนที่กู้ หรือเจ้าหน้าที่จะไม่เรียกเก็บดอกเบี้ยหรือไม่เพิ่มจำนวนจากที่ลูกหนี้กู้หรือการชำระล่าช้ากว่ากำหนด

ดังนั้น สามารถสรุปความหมายของสินเชื่อในอิสลาม หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งยินยอมให้อีกบุคคลติดหนี้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการซื้อขาย การร่วมลงทุน หรือการให้กู้ยืมเนื่องจากเกิดความเชื่อมั่นเชื่อใจกันระหว่างทั้งสองฝ่าย

2.2.2 การบริหารสินเชื่อ

การบริหาร หมายถึง กรอบแนวความคิด ความรู้และการกำหนดแนวทางในการจัดองค์การรวมทั้งเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ Bartol and Martin ได้กล่าวว่า การจัดการหรือการบริหารเป็นกระบวนการในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยทำหน้าที่หลัก 4 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) (ฐาปนา ฉิมไพศาล, 2559 : 3 - 4)

การบริหารสินเชื่อ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลสองคนที่มีความประสงค์ที่จะส่งมอบสินค้าและบริการก่อนการชำระ โดยการชำระอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสัญญาที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกัน ผู้ให้สินเชื่อจะมีสถานะเป็นเจ้าหนี้และผู้ขอสินเชื่อจะมีสถานะเป็นลูกหนี้ การปล่อยสินเชื่อของเจ้าหนี้จึงมีความเสี่ยงเพราะไม่สามารถรู้ได้ว่าผู้ที่ขอสินเชื่อไปนั้นจะชำระหนี้คืนหรือไม่ ฉะนั้นเจ้าหนี้จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการสินเชื่อที่รัดกุมเป็นขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญและสามารถยืดหยุ่นได้มีการป้องกันความเสี่ยงโดยการใช้บุคคลหรือสินทรัพย์ค้ำประกัน การเรียกเก็บค่าดำเนินงานต่าง ๆ รวมถึงการคิดอัตราค่าไ้ โดยการบริหารสินเชื่อจะต้องอาศัยบุคลากรและทรัพยากรขององค์กรในการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จสูงสุด (วีณา อายุเคน, 2559 : 10) การบริหารสินเชื่อที่สำคัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การพิจารณาค่าขอสินเชื่อ การอนุมัติสินเชื่อ และการติดตามและเร่งรัดหนี้ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสมุทรสาคร, 2559) ตามรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.2.1 การพิจารณาค่าขอสินเชื่อ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน

ก. การรับคำขอสินเชื่อ เป็นการรับคำขอสินเชื่อ แผนความต้องการสินเชื่อของลูกค้า โดยลูกค้าจะต้องแจ้งความประสงค์พร้อมหลักฐานต่าง ๆ เช่น หนังสือคำขอสินเชื่อ สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หลักประกัน เป็นต้น และสัมภาษณ์

ข. การพิจารณาค่าขอสินเชื่อ เพื่อตรวจสอบและสอบสวนข้อมูลรายละเอียดตามแผนความต้องการสินเชื่อ และหลักฐานการขอสินเชื่อ ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการให้สินเชื่อของสหกรณ์ ดังนี้

- (1) วัตถุประสงค์การขอสินเชื่อระยะสั้น ระยะปานกลาง หรือระยะยาว
- (2) รายละเอียด และเกี่ยวกับแผนงานการลงทุนตรวจสอบแผนการลงทุน และคำนวณราคาประเมินของส่วนเพื่อขาย
- (3) จำนวนเงินที่ขอสินเชื่อ
- (4) วงจรการชำระคืน
- (5) ประวัติการการชำระหนี้

(6) ประมาณการค่าใช้จ่ายตามแผนการลงทุน และประมาณการผลผลิตที่จะได้ตามแผนการลงทุนส่วนเพื่อการขายและประเมินรายได้

(7) หลักประกัน

(8) ลงทะเบียนรับคำขอสินเชื่อ จัดทำทะเบียนรับคำขอสินเชื่อ

(9) สรุป รวบรวม คำขอสินเชื่อประเภทต่าง ๆ พร้อมรายละเอียด

นำเสนอผู้จัดการคณะกรรมการสินเชื่อ และคณะกรรมการดำเนินการตามลำดับ

2.2.2.2 การอนุมัติสินเชื่อ

การอนุมัติเพื่อให้มั่นใจว่าคำขอสินเชื่อของสมาชิกทุกรายได้ผ่านการพิจารณาอย่างถูกต้องตามข้อบังคับ ระเบียบคำสั่งต่าง ๆ ได้แก่ 1) โดยที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อ 2) โดยที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และรายงานการประชุมควรระบุรายละเอียดของสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติ และไม่ได้รับการอนุมัติพร้อมเหตุผล 3) คณะกรรมการผู้มีอำนาจลงนามอนุมัติสินเชื่อ 4) (บันทึก) ลงทะเบียนรับคำขอสินเชื่อ ซึ่งการอนุมัติสินเชื่อมีกระบวนการปฏิบัติ ดังนี้

ก. ช่วงระหว่างการอนุมัติสินเชื่อ

ช่วงระหว่างการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินจะต้องคำนึงถึงการบริหารความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์การให้สินเชื่อ ตามหลักการ 7 ประการ (7C of Credit) คือ 1. อุปนิสัย (Character) 2. ความสามารถในการหารายได้ (Capacity) 3. เงินทุน (Capital) 4. หลักประกัน (Collateral) 5. สถานการณ์ต่าง ๆ (Condition) 6. การควบคุม (Control) และ 7.สามัญสำนึก (Common Sense) (Keong, 2012 : 82) ดังนี้

(1) อุปนิสัย หมายถึง ความตั้งใจจริงของลูกหนี้ที่จะชำระเงินคืนซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาที่ดีเพราะประเมินยากขึ้น อยู่กับการหาข้อมูลจากลูกหนี้ และประสบการณ์ของผู้พิจารณาสินเชื่อ ในการพิจารณาจำเป็นจะต้องดูทั้งส่วนที่สำคัญประกอบกับ Element เช่น ความซื่อสัตย์ ความจริง ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความพอควร ความไว้วางใจ และหลักฐานแสดง Evidences เช่น ผู้พิจารณาต้องใช้ประวัติการชำระหนี้ ประวัติการกู้เงิน ภูมิสำเนา ที่อยู่อาศัย และลักษณะความเสี่ยงของงานที่ทำ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา เป็นต้น

(2) ความสามารถในการหารายได้ หมายถึง ความสามารถในการหารายได้ ถึงแม้จะมีความซื่อสัตย์ แต่หากไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ โดยไม่มีเหตุผลที่เหมาะสมถือว่าเป็นความเสี่ยงอย่างมากในการพิจารณาสินเชื่อ ความสามารถในการชำระหนี้มองได้จากการที่ผู้ชำระหนี้ได้ชำระหนี้ทั้งเงินต้นและกำไรที่สถาบันกำหนด โดยปกติเงินที่นำมาชำระควรเป็นเงินสุทธิที่มาจากค่าจ้างและรายได้ต่อเดือน คือจะต้องมีเงินเหลือจากรายรับสุทธิหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วเพียงพอต่อการชำระหนี้คืนให้กับสถาบันการเงินได้

(3) เงินทุน หมายถึง การพิจารณาทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขอสินเชื่อ โดยผู้ขอสินเชื่อนำมาใช้เป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันและในการวัดความเสี่ยงกับเงินทุนสามารถวัดได้จากความเข้มแข็งทางการเงิน โดยการคำนวณนั้นพิจารณาจากส่วนที่เป็นรายได้หลักที่ได้รับและเงินทุนจากแหล่งอื่นที่หามาได้

(4) หลักประกัน หมายถึง การพิจารณาหลักประกันซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของเงินทุนนำมาค้ำประกันสินเชื่อซึ่งทรัพย์สินที่นำมานั้นต้องนำมาจำหน่ายหรือจำนอง

(5) สถานการณ์ต่าง ๆ หมายถึง สภาพการณ์ทั่วไปซึ่งพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของผู้ขอสินเชื่อ กล่าวคือ ถ้าเศรษฐกิจดีจะส่งผลให้ผลประกอบการเติบโตในทิศทางเดียวกัน แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเศรษฐกิจในขณะนั้นมีการชะลอตัว หรือซบเซาซึ่งส่งผลทำให้การลงทุนลดลง นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาในเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อผล เช่น อัตราดอกเบี้ยภาวะเงินเฟ้อ อัตราภาษี นโยบายทางการเมือง เป็นต้น

(6) การควบคุม หมายถึง การควบคุมเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพของระบบข้อมูลของผู้ที่ขอวงเงินสินเชื่อโดยอาจเป็นการจัดเก็บข้อมูลในระบบบัญชีของผู้ขอสินเชื่อเป็นรายบุคคล และเป็นหน่วยงานเพื่อความสะดวกในการติดตามถ้าเกิดมีปัญหากการชำระเงินสินเชื่อ

(7) สำคัญสำนึก หมายถึง ความสำนึกคิดและความรับผิดชอบของผู้ขอสินเชื่อ เป็นความตั้งใจจริงหรือความรับผิดชอบของผู้ขอสินเชื่อ ไม่ว่าจะมีความรับผิดชอบในการดำเนินธุรกิจ และความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ตลอดจนความสำนึกคิดหรือความตั้งใจที่ชำระหนี้คืนให้แก่สถาบันการเงิน

ข. ช่วงหลังจากการอนุมัติสินเชื่อ

เมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อแล้วให้มีการสัญญากันระหว่างสถาบันการเงินและลูกค้า และมีการลงนามในเอกสารอย่างถูกต้องและครบถ้วน และการทำหนังสือสัญญาสินเชื่อที่มีได้ทำก่อนการได้รับอนุมัติ จึงควรมีการปฏิบัติ ดังนี้

- (1) แจ้งไปยังลูกค้าว่าได้รับอนุมัติหรือไม่ และนัดลูกค้าทำสัญญา
- (2) ลูกค้าลงนามในหนังสือสัญญาการสินเชื่อ
- (3) ลูกค้าลงนามในเอกสารสัญญา สถาบันการเงินจะเป็นผู้ซื้อวัสดุสินค้าและบริการที่ลูกค้าต้องการ และขายให้ลูกค้าในราคาต้นทุนบวกด้วยกำไร
- (4) จัดเก็บเงินค่าหุ้นตามอัตราที่กำหนดในระเบียบ
- (5) ลงทะเบียนบัญชีย่อยลูกค้านี้ระยะสั้น (การ์ดลูกหนี้รายตัว) สมุดคู่บัญชีเงินกู้

(6) บันทึกบัญชีลูกหนี้ เจ้าหน้าที่บัญชีบันทึกการตั้งบัญชีลูกหนี้ (แยกประเภท และลูกหนี้รายตัว)

หลังจากที่ลูกค้าได้ทำสัญญาและรับวัสดุ สินค้าและบริการไปแล้ว สถาบันการเงินจะต้องไปตรวจสอบว่าลูกค้าได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์การขอสินเชื่อหรือไม่ ในกรณีที่ปรากฏว่า ลูกค้าได้ปฏิบัติผิดวัตถุประสงค์ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาควรปฏิบัติตามกฎระเบียบว่าการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินอย่างเด็ดขาด

2.2.2.3 การติดตามและเร่งรัดหนี้

จากการออกพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2558 โดยให้สถาบันการเงินหรือผู้ติดตามและเร่งรัดหนี้ปฏิบัติ ดังนี้

ก. “กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้จะต้องจดทะเบียนการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียนตามที่กฎกระทรวงกำหนด หากผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้เป็นนายความหรือสำนักงานนายความให้คณะกรรมการสภาพนายความทำหน้าที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน”

ข. “ห้ามทวงถามหนี้กับบุคคลอื่น เว้นแต่เป็นบุคคลที่ลูกหนี้ได้ระบุไว้ รวมทั้งกำหนดวิธีติดต่อสอบถามข้อมูลลูกหนี้จากบุคคลอื่น”

ค. “เวลาในการติดต่อ การติดต่อโดยบุคคล โทรศัพท์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ในวันวันจันทร์ - ศุกร์ให้ติดต่อได้ตั้งแต่เวลา เวลา 08.00 - 20.00 น. และวันหยุดราชการ เวลา 08.00 - 18.00 น. หากไม่สามารถติดต่อได้ตามวันเวลาดังกล่าวสามารถติดต่อเวลาอื่นตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด”

ง. “กำหนดข้อปฏิบัติในการทวงถามหนี้ตามที่กฎหมายนี้กำหนด เช่น สถานที่ติดต่อ เวลาในการติดต่อ จำนวนครั้งที่ติดต่อให้ผู้ทวงถามหนี้แจ้งชื่อตัวและชื่อสกุล หรือชื่อหน่วยงานของตนและของเจ้าหน้าที่ จำนวนหนี้ และ หลักฐานการมอบอำนาจ (ถ้ามี)”

จ. ห้ามผู้ทวงถามหนี้กระทำการทวงถามหนี้ในลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) “การข่มขู่ การใช้ความรุนแรง หรือการกระทำอื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้อื่น”

(2) “การใช้วาจาหรือภาษาที่เป็นการดูหมิ่นลูกหนี้หรือผู้อื่น”

(3) “การแจ้งหรือเปิดเผยเกี่ยวกับความเป็นหนี้ของลูกหนี้ให้แก่ผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทวงถามหนี้เว้นแต่เป็นกรณี”

(4) “การติดต่อลูกหนี้โดยไปรษณียบัตร เอกสารเปิดผนึก โทรสาร หรือสิ่งอื่นใดที่สื่อให้ทราบว่าเป็นการทวงถามหนี้อย่างชัดเจน เว้นแต่กรณีการบอกกล่าวบังคับจำนองด้วยวิธีการประกาศหนังสือพิมพ์ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถติดต่อลูกหนี้โดยวิธีการอื่น หรือกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

(5) “การใช้ข้อความ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ทวงถามหนี้บนซองจดหมายในการติดต่อลูกหนี้ที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อเพื่อการทวงถามหนี้ เว้นแต่ชื่อทางธุรกิจของผู้ทวงถามหนี้ไม่ได้สื่อให้ทราบได้ว่าเป็นผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้”

(6) “การทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสมในลักษณะอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

ฉ. “ห้ามผู้ทวงถามหนี้กระทำการทวงถามหนี้ในลักษณะที่เป็นเท็จ หรือทำให้เกิดความเข้าใจผิด เช่น แสดงหรือการใช้ข้อความ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือเครื่องแบบที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นการกระทำของศาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือนายความ สำนักงานนายความ หรือสำนักงานกฎหมาย เป็นต้น”

ช. “ห้ามทวงถามหนี้ในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม เช่น เรียกเก็บค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายใดๆ เกินกว่าอัตราที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เสนอหรือจูงใจให้ลูกหนี้ออกเช็คทั้งที่รู้ว่าลูกหนี้อยู่ในฐานะที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้”

ซ. “ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ ทวงถามหนี้หรือสนับสนุนการทวงถามหนี้ ซึ่งไม่ใช่หนี้ของตน หรือของสามี หรือภรรยา หรือบุพการี หรือผู้สืบสันดาน เว้นแต่มีอำนาจทวงหนี้ได้ตามกฎหมาย”

ฅ. “ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า (คณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้) มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการทวงถามหนี้ของผู้ทวงถามหนี้”

ฉ. “การฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ ที่ออกคำสั่งตามกฎหมายหมายนี้ อาจถูกลงโทษปรับทางปกครองและถูกเพิกถอนการจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ และการฝ่าฝืนต่อกฎหมายนี้ อาจต้องรับผิดทางอาญา ซึ่งมีทั้งโทษจำคุกและปรับ”

ในส่วนของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดร้อยเอ็ด (2553) ได้กล่าวถึงวิธีการติดตามและเร่งรัดหนี้ของสหกรณ์ มีดังนี้

ก. กำหนดขั้นตอนในการติดตามหนี้จากสมาชิกแต่ละรายตามความเหมาะสม

ข. จัดประชุมกลุ่มสมาชิกทุกกลุ่มเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารของสหกรณ์ ให้สมาชิกทราบความเคลื่อนไหวทุกระยะ

ค. แจ้งเตือนสมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระทุกระยะและติดตามทวงถามอย่างสม่ำเสมอ

ง. กำหนดระเบียบหรือมติที่ประชุมที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกและแจ้งให้สมาชิกทราบความเคลื่อนไหวตลอดระยะเวลา

จ. จัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์กับสมาชิกเพื่อให้เข้าร่วมโครงการและจะได้รับสิทธิพิเศษเพิ่มเติมเพื่อเป็นการจูงใจและให้สมาชิกมีรายได้เพียงพอต่อการชำระหนี้

ฉ. ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการติดตามเร่งรัดหนี้กันเองในหมู่สมาชิกภายในกลุ่มที่สังกัด

ช. แจ้างความเคลื่อนไหวจากการประชุมคณะกรรมการดำเนินการให้สมาชิกทราบ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานทุกครั้ง รวมทั้งหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขกรณีที่อาจเกิดปัญหา และแจ้งให้สมาชิกได้ทราบผลการประชุมด้วย

ซ. ขอรับการสนับสนุนและเชื่อมโยงธุรกิจสินเชื่อ การฝากเงิน กับสหกรณ์อื่น เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ

2.2.3 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

ปิยะมาศ ม่วงเปลียน (2558 : 157 – 158) กล่าวว่า หลักการบริหารความเสี่ยงที่มาใช้ในการบริหารสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์การกำกับดูแลนโยบายคุณภาพด้านสินเชื่อ ดังนี้

2.2.3.1 การกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อและหลักประกัน โดยสถาบันการเงินจะต้องมีการกำหนดนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์การให้สินเชื่อ การลงทุน การก่อภาระผูกพัน และต้องมีการทบทวนนโยบายอย่างสม่ำเสมอ โดยครอบคลุมถึงการมอบหมายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจน รวมถึงกระบวนการในการบริหารความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อ

2.2.3.2 การวิเคราะห์การให้สินเชื่อ วิธีการพิจารณาความเสี่ยงของการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน แต่ทุกสถาบันการเงินมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักเหมือนกัน คือ ต้องการให้ผู้กู้ที่ขอสินเชื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และสามารถชำระหนี้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยทั่วไปการวิเคราะห์สินเชื่อจะพิจารณาตามหลัก 5 C's, 6 C's หรือ 7 C's การวิเคราะห์สินเชื่อ

2.2.3.3 การจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรองเพื่อรองรับความเสียหาย โดยธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีการจัดชั้นลูกหนี้ ได้แก่ สินทรัพย์จัดชั้นสูญ สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ และสินทรัพย์จัดชั้นปกติ

2.2.3.4 การประเมินมูลค่าหลักประกัน เป็นหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันที่ใช้ในการคำนวณการกันเงินสำรองเพื่อให้มูลค่าหลักประกันสามารถสะท้อนถึงราคาตลาดหรือราคายุติธรรมอย่างแท้จริง

2.2.3.5 การสอบทานสินเชื่อ โดยสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารพาณิชย์ต้องสอบทานลูกหนี้ปกติ และลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทุกรายอย่างน้อยปีละครั้ง ยกเว้น ธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับการจัดการระดับความเสี่ยงด้านสินเชื่อจากการตรวจสอบของธนาคารแห่งประเทศไทย

2.2.3.6 การปรับโครงสร้างหนี้ สถาบันการเงินต้องจัดทำนโยบายในการปรับโครงสร้างหนี้ และนโยบายจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการของสถาบันการเงิน รวมทั้งควรให้มีการติดตามลูกหนี้อย่างสม่ำเสมอ มีการวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ ตลอดจนการจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณา กำหนดแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้ และจัดทำสัญญาปรับโครงสร้างหนี้

2.2.4 บทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับสินเชื่อ

บรรดานักปราชญ์กฎหมายอิสลามมีความเห็นพ้องกันว่าสินเชื่อเป็นที่อนุมัติ แต่มีบางทัศนะที่มีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องนี้ ดังนี้

ทัศนะแรกเป็นทัศนะเกี่ยวกับสินเชื่อเป็นที่อนุมัติ ซึ่งเป็นทัศนะของอุละมาอ์ส่วนใหญ่ ได้แก่ มัชฮับหะนะฟี ยะมาลีกี ซาฟีอี และหัมบะลี (al-Zuhaili, 2002 : 320)

ทัศนะที่สองเป็นทัศนะเกี่ยวกับสินเชื่อไม่เป็นที่อนุมัติ ซึ่งเป็นทัศนะของอุละมาอ์บางท่านเท่านั้น ได้แก่ บางท่านในมัซฮับมาลีกี โดยให้เหตุผลว่า กลัวจะทำให้การกระทำดังกล่าวเข้าข่ายริบาซึ่งเป็นสิ่งต้องห้าม (Abu Faris, 2009 : 28) และยังมีอุละมาอ์ร่วมสมัยบางท่าน เช่น เชคมุฮัมมัด นาสิรุดดีน อัลอัลบานีย์ และเชคสลิม อัลฮิลาลีย์ ที่มีทัศนะว่าสินเชื่อไม่เป็นที่อนุมัติ

ขณะเดียวกันท่านอิบนุตัยมียะฮ์มีทัศนะว่าสินเชื่อเป็นที่อนุมัติ (Ibnu Taimiyyah, 2004 : 29/501) นอกจากนี้ยังมีความเห็นของนักปราชญ์กฎหมายอิสลามร่วมสมัยที่เห็นพ้องกันว่าสินเชื่อเป็นที่อนุมัติ ดังนี้

ชัยคฺ อับดุลอะซีซ บินบาช และคณะ กล่าวว่า การที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ซื้อ) ซื้อสินค้าจากอีกบุคคลหนึ่ง (ผู้ขาย) โดยการจ่ายเงินแบบผ่อนชำระ การซื้อขายในลักษณะนี้จะทำให้ราคาสินค้านั้นแพงหรือสูงกว่าการซื้อด้วยเงินสด ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่ริบา (ดอกเบี้ย) และถือว่าเป็นที่อนุญาตตามหลักชะรีอะฮ์ แต่ผู้ซื้อและผู้ขายนั้นจะต้องมีการระมัดระวังการซื้ออย่างถูกต้อง (ad-Duwaisy, 2009 : 159 - 160)

ยูสุฟ อัลเกาะเราะฮ์อูวีย์ กล่าวว่า บรรดาอุละมาอ์ส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันว่า การซื้อขายแบบสินเชื่อเป็นที่ยอมรับเพราะการอาศัยหลักฐานตามหลักชะรีอะฮ์แล้วเป็นที่อนุญาต และยังไม่มีกรณีพบหลักฐานที่แน่ชัดว่าเป็นสิ่งที่ถูกห้าม และไม่มีลักษณะคล้ายคลึงกับดอกเบี้ยเมื่อนำไปเปรียบเทียบกันในแง่ใดก็ตาม และท่านได้กล่าวถึงทัศนะของอิมามอัชเชกาฟานีย์ว่า นักปราชญ์กฎหมายอิสลามผู้ตามแนวทางมัซฮับอัชชะฟีอี และหะนาฟี, ชัยคฺ บิน อาลี, มุฮัยยิด บิลละฮ์ และอุละมาอ์ส่วนใหญ่เมื่อพิจารณาตามหลักฐานทางกฎหมายอิสลามแล้วถือว่าเป็นที่อนุญาต (Sarwat, 2009 : 190)

มติเอกฉันท์ของมัจญลิสมุอญิม อัลฟิกฮ อัลอิสลามีย์ (สภานิติศาสตร์อิสลาม) เกี่ยวกับการซื้อขายโดยการผ่อนชำระ ซึ่งมีขึ้นในการสัมมนาครั้งที่ 6 ณ กรุงญิดดะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ระหว่างวันที่ 14 – 20 มีนาคม ค.ศ. 1990 (Mu'jam al-Fiqh al-Islamiy, 1990 อ้างถึงในอนานิส พัฒนปรีชาวงศ์, 2553 : 36 - 37) มีดังนี้

1. อนุญาตให้เพิ่มราคาการซื้อขายแบบผ่อนชำระสูงกว่าราคาการซื้อขายแบบเงินสด ดังที่อนุญาตให้บอกราคาสินค้าแบบเงินสดหรือแบบผ่อนชำระที่มีจำนวนงวดที่แน่นอน และการซื้อขายจะใช้ไม่ได้ยกเว้นเมื่อผู้ซื้อและผู้ขายตัดสินใจเลือกการซื้อขายแบบเงินสดหรือแบบผ่อนชำระอย่างใดอย่างหนึ่งและถ้าหากว่าการซื้อขายเกิดขึ้นโดยไม่มีเจตนาแบบใดแบบหนึ่ง ก็ไม่เป็นที่อนุญาตตามหลักการอิสลาม

2. ไม่เป็นที่อนุญาตในการซื้อขายแบบผ่อนชำระ ให้มีการระบุราคาเพิ่มขึ้นแยกจากราคาแบบเงินสดในสัญญาซื้อขาย (หมายถึงไม่อนุญาตให้ระบุราคาเงินสดและราคาแบบผ่อนชำระรวมกันในสัญญาซื้อขาย) ไม่ว่าทั้งผู้ซื้อและผู้ขายจะตกลงจำนวนราคาที่เพิ่มขึ้นเองหรือจะเทียบกับอัตราดอกเบี้ย

3. เมื่อผู้ซื้อที่เป็นลูกหนี้ชำระราคาในแต่ละงวดช้ากว่ากำหนด ไม่เป็นที่อนุญาตให้เพิ่มราคาไม่ว่าจะโดยเงื่อนไขที่ได้วางไว้หรือโดยไม่มีเงื่อนไข

4. เป็นที่ต้องห้ามแก่ลูกหนี้ที่มีกำลังทรัพย์เพียงพอ ทำการผลัดการชำระราคางวดที่ถึงกำหนดเวลาชำระในขณะเดียวกันก็ไม่อนุญาตให้มีการเสนอเงื่อนไขที่ผู้ซื้อชำระราคาช้ากว่ากำหนด

5. อนุญาตให้ผู้ซื้อและผู้ขายแบบผ่อนชำระเสนอเงื่อนไขว่า จำนวนงวดที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระจะต้องชำระทันที ที่ผู้ซื้อชำระราคาบางงวดช้ากว่ากำหนดถ้าหากว่าผู้ซื้อยอมรับข้อเสนอดังกล่าวในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย

6. ผู้ขายไม่มีสิทธิที่จะถือกรรมสิทธิในสินค้าหลังจากการทำสัญญาซื้อขายเสร็จสิ้นลง แต่อนุญาตให้เสนอเงื่อนไขแก่ผู้ซื้อให้จำหน่ายสินค้าแก่เขา ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้ขายในการให้ได้มาซึ่งจำนวนงวดที่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระ

มติเอกฉันท์ของมัจญลิสมุอญิม อัลฟิกฮ อัลอิสลามีย์ (สภานิติศาสตร์อิสลาม) เกี่ยวกับการกำหนดอัตราค่าใดในการซื้อขาย ซึ่งมีขึ้นในการสัมมนาครั้งที่ 6 ณ กรุงญิดดะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ระหว่างวันที่ 10 – 15 มีนาคม ค.ศ. 1990 (Mu'jam al-Fiqh al-Islami, 1988 อ้างถึงในอนานิส พัฒนปรีชาวงศ์, 2553 : 36 - 37) มีดังนี้

1. อิสลามอนุญาตให้มุสลิมทำการค้าขายอย่างเสรีภายใต้ขอบเขตและหลักเกณฑ์ของชะรีอะฮฺ

2. ไม่มีหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่กำหนดเพดานสูงสุดของอัตรากำไรในการซื้อขาย แต่ผู้ขายจำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักคุณธรรมและมนุษยธรรมด้วย

3. การได้มาซึ่งกำไรนั้นจะต้องปราศจากวิธีที่ไม่ถูกต้อง เช่น การโกงและการโกหก

4. รัฐบาลไม่ควรเข้าแทรกแซงทางการค้าโดยการกำหนดเพดานกำไร เว้นแต่จะมีเหตุอันควรและควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

จากความเห็นของนักปราชญ์กฎหมายอิสลามข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สินเชื่อเป็นที่ยอมรับตามทัศนะของอูละมาอ์ส่วนใหญ่ การปฏิบัติสินเชื่อนั้นไม่สามารถเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยและสิ่งที่ไม่ศาสนาได้ห้ามมิให้ปฏิบัติ สินเชื่อจะต้องกระทำด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลาม การกำหนดอัตรากำไรและระยะเวลาในการชำระหนี้จะต้องเกิดจากความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายในการทำสัญญา และไม่อนุญาตให้เจ้าหนี้เพิ่มอัตราราคาชำระหนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ชำระเงินคืนช้ากว่ากำหนด และไม่อนุญาตให้ลูกหนี้ที่มีความสามารถในการชำระเงินคืนทำการผลัดการชำระงวดที่ถึงกำหนดเวลาชำระ

2.2.5 องค์ประกอบของการให้สินเชื่อ

สินเชื่อเป็นรูปแบบสัญญาทางการเงินประเภทหนึ่งที่มีการใช้อย่างแพร่หลายในสถาบันการเงินอิสลาม โดยเฉพาะสัญญาสินเชื่อในรูปแบบการซื้อขาย ดังนั้นสัญญาสินเชื่อในรูปแบบการซื้อขายมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ผู้ขายและผู้ซื้อ สินค้าและราคา และสัญญาการซื้อขาย (Sābiq, 1983 : 3/126) ตามรายละเอียดนี้

2.2.5.1 ผู้ขายและผู้ซื้อ

ผู้ขายและผู้ซื้อ ในการทำสัญญาการซื้อขายจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

ก. ผู้ขายและผู้ซื้อจะต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญา สามารถแยกแยะและผิดถูกหรือดีชั่วได้

ข. ผู้ขายและผู้ซื้อจะต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ

ค. ผู้ขายและผู้ซื้อจะต้องมิใช่เป็นบุคคลที่ถูกอายัดทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการใช้จ่าย ที่สุรุ่ยสุร่าย

ง. ผู้ขายและผู้ซื้อจะต้องมิใช่เป็นผู้ถูกบังคับให้ทำการซื้อขายโดยปราศจากความเต็มใจ

จ. ผู้ขายและผู้ซื้อสินเชื่อจะต้องมิใช่คน ๆ เดียวกัน

2.2.5.2 สินค้าและราคา

สินค้าและราคา ในการทำสัญญาซื้อขายจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

- ก. สินค้าจะต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขาย
- ข. สินค้าจะต้องเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ตามบทบัญญัติของศาสนาและประเพณีนิยม
- ค. สินค้าจะต้องอยู่ในความสามารถที่พร้อมจะส่งมอบได้
- ง. สินค้าจะต้องถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์
- จ. สินค้าและราคาจะต้องเป็นที่ทราบกันดีระหว่างตกลงการซื้อขายแบบสินเชื่อ

2.2.5.3 สัญญาการซื้อขาย

การทำสัญญาการซื้อขายหรืออิญาบ⁶และเกาะบูล⁷ จะต้องมีลักษณะ ดังนี้

- ก. ถ้อยคำขณะการทำสัญญา(การอะกัด)จะต้องมีความต่อเนื่องกัน
- ข. จะต้องมีความหมายที่สอดคล้องกัน
- ค. จะต้องเป็นสำนวนอดีต

ตัวอย่างเช่น คำอิญาบ ฉันขายมอเตอร์ไซด์คันนี้ด้วยราคาห้าหมื่นบาท คำเกาะบูล ฉันรับซื้อมัน หรือฉันซื้อมัน เป็นต้น

การให้สินเชื่อในรูปแบบของการซื้อขาย จะเป็นโมฆะตามบทบัญญัติของกฎหมายอิสลามหากปราศจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งข้างต้นนี้ตามที่คณะของอุละมาอ์ส่วนใหญ่

2.2.6 รูปแบบสัญญาสินเชื่อในสถาบันการเงินอิสลาม

การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินอิสลามทั้งหมดจะต้องใช้การทำสัญญาทางการเงินในลักษณะต่าง ๆ มาใช้แทนการให้กู้ยืม ด้วยเหตุนี้สถาบันการเงินอิสลามจึงมีสัญญาทางการเงินในการให้สินเชื่อ ได้แก่ สัญญาเพื่อการค้า สัญญาเพื่อการลงทุน และสัญญาเพื่อการกู้ยืม (Ahmad, 1993 : 51) ดังนี้

2.2.6.1 สัญญาเพื่อการค้า

สัญญาเพื่อการค้า คือ รูปแบบสัญญาการให้สินเชื่อเพื่อการซื้อขายสินค้า สนับสนุนการประกอบธุรกิจ หรือตอบสนองความต้องการพื้นฐาน หรือการให้บริการเพื่อเสริมรายได้ของลูกค้า จากการศึกษาพบว่ารูปแบบสัญญาเพื่อการค้าตามหลักชะรีอะฮ์ มีดังนี้

ก. สัญญาแบบมูรออะฮะฮ์ (Murābahah) คือ รูปแบบสัญญาการซื้อขายทรัพย์สินด้วยราคาต้นทุนด้วยกำไร การที่ผู้ขายตกลงขายทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อในราคาต้นทุนที่ถูก

⁶อิญาบ คือ คำเสนอของผู้ขายสินค้า

⁷เกาะบูล คือ คำสนองของผู้ซื้อสินค้า

เปิดเผยบวกด้วยกำไร และระยะเวลาการชำระค่าสินค้าสามารถกระทำได้โดยการจ่ายครั้งเดียว และแบบผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ตามที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน (Abduh, 2016 : 93)

ข. สัญญาแบบบัยอ บิชะมัน อาญิล (Bai' Bizaman Ajil) คือ รูปแบบสัญญาซื้อขายทรัพย์สินด้วยการผ่อนชำระ การที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงให้มีการส่งมอบทรัพย์สินในขณะที่ทำสัญญา และให้ชำระราคาของทรัพย์สินแบบผ่อนชำระตามระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน ซึ่งสัญญานี้มีความคล้ายคลึงกับสัญญาแบบมูรออะหะฮฺ แต่มักจะถูกใช้ในรูปแบบสัญญาระยะยาว และเป็นการซื้อขายสินค้าที่มีราคาสูง ได้แก่ ทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ (Rosly, 2010 : 88)

ค. สัญญาแบบสะลัม (Salam) คือ รูปแบบสัญญาการซื้อขาย ที่มีการชำระเงินค่าสินค้า ณ วันที่ทำสัญญา โดยที่การส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อจะเกิดขึ้นในอนาคตตามรูปแบบคุณลักษณะ และกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในสัญญา (Abduh, 2016 : 94)

ง. สัญญาอิญาเราะฮฺ (Ijārah) คือ รูปแบบสัญญาการเช่า การที่ผู้มีสิทธิในทรัพย์สิน(ผู้ให้เช่า)ตกลงยินยอมให้อีกฝ่ายหนึ่ง(ผู้เช่า)เช่าทรัพย์สิน ในอัตราค่าเช่าและระยะเวลาการเช่าที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกัน (Rosly, 2010 : 119)

จ. สัญญาอิสติซนาอ์ (Istisnā') คือ รูปแบบสัญญาการซื้อขายลักษณะการสั่งซื้อหรือว่าจ้างทำของหรือผลิตสินค้า โดยการมอบส่งสินค้าจะเกิดขึ้นในอนาคต การซื้อขายลักษณะนี้ ผู้ซื้อจะเป็นผู้กำหนดให้ผู้ขาย (ผู้รับจ้าง) ผลิตและส่งมอบทรัพย์สินที่ต้องผลิตตามรูปแบบและคุณลักษณะที่ระบุในสัญญา โดยที่ราคาการซื้อขายสินค้าเป็นไปตามที่ตกลงกัน (Abduh, 2016 : 95)

2.2.6.2 สัญญาเพื่อการลงทุน

สัญญาเพื่อการลงทุนหรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าสัญญาการเป็นหุ้นส่วน คือ รูปแบบสัญญาการให้สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจระหว่างสถาบันการเงินและลูกค้า เพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจของกลุ่มนักธุรกิจรายย่อยที่มีความต้องการทางด้านเงินทุน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้มีการลงทุนในระบบเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่ารูปแบบสัญญาสินเชื่อเพื่อการลงทุนตามหลักชะรีอะฮฺ มีดังนี้

ก. สัญญามุฎอเราะฮะบะฮฺ (Mudārabah) คือ รูปแบบสัญญาการมีหุ้นส่วนหรือการลงทุนระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่ง คือ เจ้าของทุน (ร็อบ อัลมาล) หรือผู้ลงทุน ซึ่งอยู่ในรูปเงินลงทุนเท่านั้น และอีกฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ (มุฎอริบ) เพื่อดำเนินธุรกิจร่วมกัน กรณีที่ธุรกิจมีกำไร กำไรจะถูกแบ่งกันตามสัดส่วนที่ตกลง และหากธุรกิจเกิดการขาดทุน ผู้ลงทุนจะต้องรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเงินลงทุน (Abduh, 2016 : 91)

ข. สัญญามุชาระกะฮฺ (Mushārahah) คือ รูปแบบสัญญาการเป็นหุ้นส่วนระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายหรือมากกว่า ในการร่วมทุนดำเนินธุรกิจ โดยที่แต่ละฝ่ายจะต้องลงทุนไม่

ว่าจะอยู่ในรูปของทรัพย์สินและการดำเนินธุรกิจ กรณีที่ธุรกิจมีกำไรจะถูกแบ่งกันตามสัดส่วนที่ตกลง หากธุรกิจเกิดการขาดทุน จะต้องแบ่งความเสียหายตามสัดส่วนการลงทุนด้วยเช่นกัน (Abduh, 2016 : 161)

2.2.6.3 สัญญาเพื่อการกู้ยืม

สัญญาเพื่อการกู้ยืม คือ รูปแบบสัญญาการให้สินเชื่อแบบให้เปล่า ซึ่งสัญญาประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสเพื่อที่จะได้มีการพัฒนาตนเอง สัญญานี้ถูกเรียกว่าสัญญาการกู้ยืมแบบกอรัม อัลหะสัน (Qard al-Hasan) คือ การกู้ระหว่างบุคคลสองฝ่ายในลักษณะเป็นการช่วยเหลือเพื่อการเป็นอยู่ที่ดีของสังคม หรือเพื่อเป็นการสงเคราะห์ผู้ที่มีปัญหาทางการเงินระยะสั้น การชำระเงินกู้คืนต้องมีจำนวนเท่ากับตอนที่กู้ (Ahmad, 1993 : 56)

2.2.7 สินเชื่อสัญญามูรอบะหะฮฺ

มูรอบะหะฮฺเป็นสัญญาทางการเงินอิสลามที่มีการปฏิบัติใช้อย่างแพร่หลายในสถาบันการเงินอิสลาม โดยเฉพาะสถาบันการเงินในรูปแบบสหกรณ์อิสลามในประเทศไทยที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย คิดเป็นร้อยละ 70 - 80 (มุฮัมหมัดฟาดีล มะมิง, 2550) มูรอบะหะฮฺ หมายถึง สัญญาการซื้อขายทรัพย์สินด้วยราคาต้นทุนด้วยกำไร การที่ผู้ขายตกลงขายทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อในราคาต้นทุนที่ถูกเปิดเผยบวกด้วยกำไร สินเชื่อภายใต้หลักมูรอบะหะฮฺนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สินเชื่อแก่ลูกค้าในลักษณะที่สถาบันการเงินเป็นผู้จัดหาทรัพย์สินตามที่ลูกค้าต้องการ โดยที่สถาบันการเงินจะขายทรัพย์สินนั้นโดยการระบุราคาต้นทุนของทรัพย์สินและกำไรอย่างชัดเจน และลูกค้าตกลงชำระทรัพย์สินบวกกำไร ตามเงื่อนไขระยะเวลาของการชำระที่ได้ตกลงกันมูรอบะหะฮฺเป็นสัญญาสินเชื่อระยะสั้น

ถึงแม้ว่าการซื้อขายแบบมูรอบะหะฮฺจะไม่มีหลักฐานจากอัลกุรอาน และอัลหะดีษรายงานโดยตรง แต่อุละมาอ์ส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันว่าเป็นที่อนุญาต ซึ่งเป็นความเห็นของอุละมาอ์จากมัชฮับหะนะฟี ยะมาลิกียะฮ์ ชะฟีอีฮ์ และฮัมบาลียะฮ์ โดยยังมีอุละมาอ์บางส่วนที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ (มักรูฮ) และเป็นสิ่งต้องห้าม (Farid, 2013 : 131 - 132) อย่างไรก็ตามสินเชื่อภายใต้สัญญามูรอบะหะฮฺถึงแม้อุละมาอ์จะมีความเห็นที่แตกต่างกัน แต่ถือว่าเป็นที่อนุญาตตามหลักกฎหมายอิสลาม เนื่องจากเป็นความเห็นของอุละมาอ์ส่วนใหญ่ จึงมีการปฏิบัติอย่างแพร่หลายในสถาบันการเงินอิสลามในขณะนี้

สินเชื่อภายใต้สัญญามูรอบะหะฮฺโดยทั่วไปสถาบันการเงินอิสลามจะมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้ซื้อ ผู้ขาย และสถาบันการเงิน โดยมีขั้นตอนปฏิบัติ ดังนี้

2.2.7.1 การกำหนดความต้องการของผู้ซื้อ โดยผู้ซื้อจะกำหนดลักษณะของสินค้าที่ต้องการซื้อ และไปพบผู้ขายเพื่อที่จะรู้ในราคาของสินค้า และผู้ขายจะส่งใบเสนอราคาแก่ผู้ซื้อ

2.2.7.2 การทำสัญญา ผู้ซื้อจะทำสัญญาว่าจะซื้อสินค้าจากสถาบันการเงินภายใต้หลักมูรอเบาะห์ฮุ โดยที่สถาบันการเงินจะศึกษาคำขอของผู้ซื้อ และกำหนดเงื่อนไข และหลักประกัน ให้มีความสอดคล้องกัน

2.2.7.3 สัญญาการขายแรก สถาบันการเงินจะพิจารณาตกลงในการซื้อสินค้ากับ ผู้ขาย ซึ่งจะชำระเงินทันทีหรือตามที่ตกลงกัน และผู้ขายจะพิจารณาตกลงในการขาย และส่งใบเสร็จ การขายให้

2.2.7.4 การรับมอบสินค้า สถาบันการเงินจะมอบหมายให้ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ได้รับ ผลประโยชน์ให้ไปรับสินค้า โดยที่ผู้ขายจะส่งสินค้าไปยังสถานที่รับสินค้าตามที่ตกลงกัน และผู้ซื้อจะ รับสินค้า โดยลักษณะเป็นผู้รับมอบจากสถาบันการเงิน

2.2.7.5 สัญญาการซื้อขาย ทั้ง 2 ฝ่าย สถาบันการเงิน และผู้ซื้อ ทำสัญญาตกลงใน สัญญาสินเชื่อภายใต้หลักมูรอเบาะห์ฮุตามที่ตกลงกันในสัญญา และผู้ซื้อจะชำระเงินค่าสินค้าเป็นงวด ๆ ตามที่ได้ตกลงกันไว้กับสถาบันการเงิน

ตัวอย่าง เมื่อนายมุฮัมมัด เสาะลาฮู (นามสมมติ) มีความประสงค์จะซื้อ รถจักรยานยนต์ โดยได้ไปติดต่อกับสถาบันการเงินอิสลาม โดยที่นายมุฮัมมัด เสาะลาฮู ได้สืบราคา รถจักรยานยนต์คันดังกล่าวจากบริษัทแล้วทราบว่า ราคา 50,000 บาท จึงได้ไปขอสินเชื่อภายใต้ สัญญามูรอเบาะห์ฮุ ในวงเงิน 50,000 บาท เมื่อสถาบันการเงินได้วิเคราะห์และพิจารณา จึงได้อนุมัติ คำขอสินเชื่อดังกล่าวแล้ว สถาบันการเงินจึงได้จัดซื้อรถจักรยานยนต์คันดังกล่าว และเมื่อสถาบัน การเงินได้ครอบครองกรรมสิทธิ์ดังกล่าวอย่างสมบูรณ์แล้วก็ขายรถจักรยานยนต์คันดังกล่าวให้แก่ นายมุฮัมมัด เสาะลาฮู ด้วยราคา 60,000 บาท (พร้อมระบุราคาต้นทุนบวกด้วยกำไร กล่าวคือ ต้นทุน 50,000 บาท บวกด้วยกำไร 10,000 บาท) และนายมุฮัมมัด เสาะลาฮู จะชำระเป็นระยะเวลา 24 งวด ๆ ละ 2,500 บาท ตามที่ได้ตกลงกับสถาบันการเงินไว้แล้ว

กล่าวได้ว่าการให้บริการสินเชื่อประเภทนี้จะเป็นการให้บริการสินเชื่อระยะสั้น การให้บริการสินเชื่อในลักษณะนี้สถาบันการเงินจะต้องพิจารณาถึงความสามารถในการชำระค่าสินค้า ของลูกค้า รวมถึงต้องพิจารณาความต้องการของตลาดสินค้าประเภทที่สถาบันการเงินจะซื้อไปด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์และสหกรณ์อิสลาม

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

2.3.1.1 ความหมายของสหกรณ์

สหกรณ์ คือ องค์กรของบรรดาบุคคล ซึ่งรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) และความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (กรมส่งเสริมสหกรณ์, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

สหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 หมายถึง คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ปัญญา หิรัญรัมย์ และคณะ (2549 : 5 – 6) กล่าวว่า มีผู้ให้คำนิยามของคำว่า สหกรณ์ ดังนี้

Hubert Calvert ได้ให้คำนิยามของคำว่า สหกรณ์ หมายถึง วิธีการจัดองค์การรูปแบบหนึ่ง ซึ่งบุคคลหลายคนเข้าร่วมกันโดยความสมัครใจ ในฐานะของความเป็นมนุษย์ โดยการมีสิทธิหน้าที่เสมอกัน เพื่อการสร้างความจำเป็นทางทรัพย์ของเขาเหล่านี้

Charles Gide ได้ให้คำนิยามของคำว่า สหกรณ์ หมายถึง สมาคมที่มุ่งกำจัดเสียซึ่งกำไร

S. S. Talmaki ได้ให้คำนิยามของคำว่า สหกรณ์ หมายถึง วิธีประกอบการชนิดหนึ่ง ซึ่งบุคคลหลายคนร่วมงานกันด้วยความสมัครใจตามหลักแห่งความเสมอภาคเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจโดยวิธีสุจริต

C. R. Fay ได้ให้คำนิยามของคำว่า สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์เป็นที่รวมคนโดยมีเป้าหมายเพื่อการเข้าร่วมกัน จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้ที่มีเงินทุนน้อย จะดำเนินการไปในทางที่ไม่เห็นแก่ตัวตามข้อตกลงร่วมกันว่า สมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ตามส่วนแบ่งแห่งกำไรในกิจการงานที่กระทำกับสหกรณ์

Harnes Gebhard ได้ให้คำนิยามของคำว่า สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์เป็นที่รวมคนตั้งขึ้นตามหลักการเสมอภาค ไม่จำกัดจำนวนสมาชิก มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการตามหลักเศรษฐกิจส่งเสริมฐานะทางการเงินและการประกอบอาชีพ ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเองตามลำพัง หรือช่วยเหลือตนเองด้วยการสนับสนุนของรัฐบาล โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าผลกำไรของการดำเนินงานร่วมกันจะต้องแบ่งตามส่วนของงานที่สมาชิกคนหนึ่งกระทำ มิใช่แบ่งตามส่วนแห่งเงินทุน

จากคำนิยามข้างต้น สามารถสรุปความหมายของคำว่า สหกรณ์ หมายถึง องค์กรที่เกิดขึ้นจากการร่วมตัวกันของคนตั้งแต่สองคนหรือมากกว่านั้นโดยอาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ให้เกิดการอยู่ดีกินดีระหว่างกัน เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างสุจริต โดยการเน้นหลักการเสมอภาคและด้วยความสมัครใจ

2.3.1.2 หลักการสหกรณ์

หลักการสหกรณ์ คือ "แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผล เป็นรูปธรรม" ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 7 ประการ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, ม.ป.ป.: ออนไลน์) ดังนี้

หลักการที่ 1 “การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง” คือ องค์กรแห่งความสมัครใจ บุคคลทั่วไปสามารถใช้บริการได้ มีความเต็มใจที่จะรับผิดชอบในฐานะสมาชิก การเข้าเป็นสมาชิกโดยปราศจากการกีดกันทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และฐานะทางสังคม

หลักการที่ 2 “การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย” คือ องค์กรประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิก สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ

หลักการที่ 3 “การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก” คือ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการลงทุน (ซื้อหุ้น) ในสหกรณ์ของตนเองอย่างเสมอภาคกัน และมีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย โดยที่สมาชิกจะได้รับผลตอบแทนในอัตราของหุ้น (เงินลงทุน) ที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก

หลักการที่ 4 “การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ” คือ องค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเอง โดยการควบคุมเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิก

หลักการที่ 5 “การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ” คือ องค์กรให้การศึกษาและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ตลอดจนการให้ข่าวสารแก่สาธารณชนโดยเฉพาะเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ 6 “การร่วมมือระหว่างสหกรณ์” คือ องค์กรที่จะให้บริการสิทธิประโยชน์แก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยอาศัยการร่วมมือกันในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ตลอดจนระดับภูมิภาคและนานาชาติ

หลักการที่ 7 “การเอื้ออาทรต่อชุมชน” คือ องค์กรที่จะดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีการพัฒนาและมีความเจริญยั่งยืนตามนโยบายที่สมาชิกเห็นชอบ

จากที่ได้กล่าวข้างต้นโดยสรุปแล้วแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์เพื่อการเป็นสมาชิกโดยสมัครใจ ตามหลักประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ สามารถปกครองตนเองและมีอิสระ สามารถศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ ตลอดจนสามารถร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์และการเอื้ออาทรต่อชุมชน

2.3.1.3 ประเภทของสหกรณ์

การจดทะเบียนสหกรณ์เป็นนิติบุคคล สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นนี้จะต้องเป็นไปตามประเภทที่กำหนดโดยกฎของกระทรวง ซึ่งปัจจุบันนี้จดทะเบียนสหกรณ์ได้ 7 ประเภท (กรมส่งเสริมสหกรณ์, ม.ป.ป. : ออนไลน์) ดังนี้

ก. สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสามารถแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพและช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ข. สหกรณ์ประมง คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ชาวประมง โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งชายประมงแต่ละคนมาสามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ตามลำพัง บุคคลเหล่านี้จึงรวมกันโดยยึดหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ค. สหกรณ์นิคม คือ สหกรณ์การเกษตรในรูปแบบหนึ่งที่มีการดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้ราษฎร การจัดสร้างปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่อาศัย ควบคุมกำกับกิจการจัดหาสินเชื่อ ปัจจัยการผลิต และสิ่งของจำเป็นในการแปรรูปการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งกิจการให้บริการสาธารณสุขโรคแก่สมาชิก

ง. สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่มีผู้บริโภคร่วมกันจัดตั้งขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป มีสภาพเป็นนิติบุคคลซึ่งสมาชิกร่วมกันผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคและเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ

จ. สหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สถาบันการเงินรูปแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคล โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็นหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ และได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ สามารถกู้ยืมเงินได้เมื่อเกิดความจำเป็นตามหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ฉ. สหกรณ์บริการ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยมีประชาชนไม่น้อยกว่า 10 คน ที่มีอาชีพเดียวกัน ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกันรวมตัวกันโดยยึดหลักการประหยัด การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงในอาชีพต่อไป

ช. สหกรณ์เครดิตยูเนียน คือ สหกรณ์อเนกประสงค์ที่ตั้งขึ้นโดยความสมัครใจของสมาชิกที่อยู่ในวงสัมพันธ์เดียวกัน เพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกประหยัดและออม และรู้จักการช่วยเหลือตนเองเป็นเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงแก่ตนเองและครอบครัว

จากที่ได้กล่าวข้างต้นโดยสรุปแล้วการจดทะเบียนสหกรณ์เป็นนิติบุคคลนั้น ไม่ว่าจะจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทใด ล้วนแล้วมีจุดมุ่งหมายรวมกันเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยวิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์

2.3.1.4 ความสำคัญของสหกรณ์

สหกรณ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการดำรงชีวิตของคนในชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ ด้านสมาชิกสหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์เป็นแหล่งที่มาของรายได้ทางด้านเศรษฐกิจของสมาชิก ทำให้สมาชิกที่ขาดสหายจนสามารถหลุดพ้นจากสภาพหนี้ได้ และสามารถเจริญเติบโตก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจได้ และด้านเศรษฐกิจส่วนรวม เนื่องจากสหกรณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละคนให้เจริญเติบโตขึ้น สหกรณ์เป็นที่รวมของส่วนดีของระบบทุนนิยม และสังคมนิยมไว้ โดยสามารถสร้างความมั่นคงให้ประเทศ และมีรายได้สูงขึ้น ตลอดจนสามารถปลูกฝังความรู้ ความสามารถทางเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่สมาชิกสหกรณ์ได้

สหกรณ์มีความสำคัญโดยจะต้องคำนึงถึงบทบาทที่มีต่อสมาชิกและสังคม ประกอบด้วย 4 ประการ คือ บทบาททางในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมและชนบท การพัฒนาปกครองในชนบท และการพัฒนาการศึกษาในชนบท (ปัญญา หิรัญรัมย์ และคณะ, 2549 : 7 – 8) ความสำคัญของสหกรณ์แล้ว สหกรณ์จะต้องส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนเข้ามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ การเกิดขึ้นของสหกรณ์เพื่อตอบสนองสวัสดิการทางเศรษฐกิจ สังคม และความจำเป็นอื่น ๆ สามารถยกฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิกให้ดีขึ้น คือ การที่สมาชิกมีรายได้มากขึ้นซึ่งหลักการสหกรณ์ข้อนี้มุ่งเน้นให้สมาชิกทุกคนมีความตระหนักถึงบทบาทสำคัญของตน คือ การเป็นเจ้าของและลูกก้าในคน ๆ เดียวกัน (ฮาเร๊ะ เจ๊ะโต, 2557 : 39)

โดยสรุปแล้ว สหกรณ์เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากหญ้า และเศรษฐกิจในระดับภาพรวมของประเทศ

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์อิสลาม

2.3.2.1 ความหมายของสหกรณ์อิสลาม

ก. ความหมายในทางภาษาศาสตร์

สหกรณ์ตรงกับภาษาอาหรับของคำว่า ชะริกะฮฺ (شركة) มาจากรากศัพท์ของคำว่า (شرک) มีความหมายว่า (طلاخ لا) การมีหุ้นส่วนกัน และเป็นพันธมิตรกัน หมายถึง คนหนึ่งมีหุ้นส่วนในทรัพย์สินกับอีกคนหนึ่ง (Sābiq, 1983 : 3/294)

ข. ความหมายในทางวิชาการ

ชะริกะฮฺหรือสหกรณ์อิสลาม มีผู้ให้ความหมายในทางวิชาการ ดังนี้ บรรดานักนิติศาสตร์อิสลาม ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับ ชะริกะฮฺ หมายถึง สัญญาข้อตกลงในระหว่างผู้มีหุ้นส่วนกันในด้านเงินทุน และผลกำไร (Sābiq, 1983 : 3/294)

วะหะบะฮฺ อัลซุฮัยลีย์ ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับ ชะริกะฮฺ หมายถึง การมีส่วนร่วมในต้นทุนของทรัพย์สินร่วมมือกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (al-Zuhailī, 2004 : 5/3875)

อุละมาอ์ในมัชฮับหะนะฟี ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับ ชะริกะฮฺ หมายถึง ข้อตกลงระหว่างบุคคลสองคนมีความร่วมมือในการลงทุน และหวังในกำไรร่วมกัน (Ghazaly, Ihsan and Shidiq, 2015 : 127)

อุละมาอ์ในมัชฮับมาลิกีย์ ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับ ชะริกะฮฺ หมายถึง บุคคลสองคนที่มีความยินยอมกันตามข้อกำหนดที่จะทำงานร่วมกันในทรัพย์สินของพวกเขา (ad-Dardir, n.d. : 3/931)

ฮัสบี อัสซิดดีกี ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับ ชะริกะฮฺ หมายถึง ข้อตกลงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่า เพื่อที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความพยายาม และแบ่งปันกำไรร่วมกัน (ash-Shiddieqi, 1984 : 89)

ชะริกะฮฺ หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีกรรมสิทธิ์เหนือสิ่งหนึ่งร่วมกัน แบบคลุม ๆ ไม่ใช่แบบที่ระบุชัดเจน เช่น การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงหนึ่ง โดยไม่ได้บรรยายส่วนที่ชัดเจนของแต่ละคน (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป. : 7/44)

จากคำนิยามข้างต้น สามารถสรุปความหมายของคำว่า สหกรณ์อิสลาม หมายถึง องค์การที่เกิดจากการร่วมตัวกันของคนตั้งแต่สองคนหรือมากกว่านั้นโดยอาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้เกิดการอยู่ดีกินดีระหว่างกัน เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างสุจริต โดยการดำเนินงานอยู่ภายใต้กรอบและขอบเขตของหลักกฎหมายอิสลาม

2.3.2.2 ความเป็นมาของสหกรณ์อิสลามในประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ในประเทศไทยเริ่มขึ้นตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 5 และมีการพัฒนาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2457 ได้เริ่มมีการศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้นแต่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการ อย่างไรก็ตามจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2485 ได้มีการเปลี่ยนแปลงกรมสถิติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ประกอบด้วยหน่วยงานราชการ 3 หน่วยงาน ได้แก่ การพาณิชย์ การสถิติพยากรณ์ และการสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2478 ได้มีการริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์เข้าซื้อที่ดินที่จังหวัดปทุมธานี และจัดตั้งสหกรณ์ประเภทใหม่ ๆ ขึ้นอีกหลายประเภท ได้แก่ สหกรณ์บำรุงที่ดิน สหกรณ์ค้าขาย สหกรณ์นิคมฝ่าย สหกรณ์หาทุนและบำรุงที่ดิน ในปี พ.ศ. 2548 ร้านสหกรณ์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชื่อว่า ร้านสหกรณ์บ้านเกาะจำกัดสินใช้ มีสมาชิกแรกตั้งจำนวน 279 คน และมีการจัดตั้งร้านสหกรณ์ในลักษณะนี้อีกหลายแห่งเพื่อช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับปัญหาค่าครองชีพ โดยจัดตั้งขึ้นทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และส่วนของประชาชน การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยก็คือการควบคุมสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน โดยทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เปิดโอกาสให้สหกรณ์หาทุนขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวควบเข้ากันเป็นขนาดใหญ่สามารถขยายการดำเนินธุรกิจเป็นแบบอเนกประสงค์ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้สหกรณ์หาทุนจึงแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรมาจนถึงปัจจุบัน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, ม.ป.ป.: ออนไลน์) เพื่อเป็นองค์การของบรรดาบุคคลซึ่งรวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจในการดำเนินธุรกิจและเป็นเจ้าของร่วมกัน

สหกรณ์อิสลามนั้นเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย ด้วยความพยายามในการจัดตั้งสหกรณ์อิสลาม กรมส่งเสริมสหกรณ์อนุมัติให้มีการจดทะเบียนสหกรณ์ภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 สหกรณ์อิสลามแห่งแรกในวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2530 นั่นคือ สหกรณ์อิสลามปัตตานี จำกัด เริ่มดำเนินกิจการในวันที่ 1 มกราคม 2531 ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่เกิดขึ้นจากความร่วมแรงร่วมใจของผู้นำมุสลิม นักวิชาการมุสลิม และนักการเมืองมุสลิม โดยเฉพาะคุณเด่น โต๊ะมีนา ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปัตตานีในเวลานั้น การเกิดขึ้นของสหกรณ์อิสลามได้รับอิทธิพลจากประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือ ประเทศมาเลเซียที่มีธนาคารอิสลามตั้งแต่ พ.ศ. 2526 ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2533 ก็ได้เกิดสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นสหกรณ์อิสลามอิบนูอัฟฟาน จำกัด) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของบรรดานักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของภาคใต้ ส่วนหนึ่งของนักศึกษาเหล่านั้นได้มีโอกาสเข้าร่วมฝึกอบรมผู้นำนักศึกษา จังหวัดชลบุรี และได้มีการประชุมปรึกษาหารือกับอาจารย์เศรษฐศาสตร์ท่านหนึ่ง ในการประชุมครั้งนั้นได้มีการนำเสนอแนวคิดการจัดตั้งสหกรณ์อิสลามขึ้น และได้จดทะเบียนให้อนุญาตเปิดทำการในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 (ธวัช น้อยผอม, 2557 : 580 – 581)

ในเวลาต่อมาก็ได้มีการจดทะเบียนสหกรณ์อิสลามขึ้นอีกหลายแห่ง เช่น สหกรณ์อิสลามอิบนูเอาฟ จำกัด สหกรณ์อิสลามอัศศิดติก จำกัด สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด และสหกรณ์อื่น ๆ อีกมากมายในพื้นที่ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีสหกรณ์อิสลามที่เปิดดำเนินการในประเทศไทยทั้งสิ้นมากกว่า 54 สหกรณ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดสัมมนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการบริหารงานสหกรณ์ในรูปแบบอิสลาม⁸ โดยประธานสหกรณ์อิสลามในพื้นที่ภาคใต้ ได้มีโอกาสพบปะและหารือร่วมกันในประเด็นเรื่องเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย จากการหารือดังกล่าวนี้จึงได้มีมติร่วมกันให้ทางสหกรณ์อิสลามอิบนูอัฟฟาน จำกัด เป็นเจ้าภาพและจัดทำโครงการพร้อมกำหนดรูปแบบในการจัดตั้งองค์กรของสหกรณ์อิสลามภาคใต้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในอนาคตต่อไป และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2545 ทางแกนนำได้ประสานงานกับสหกรณ์อิสลามต่าง ๆ เพื่อร่วมคิดและหาแนวทางในการก่อตั้งเครือข่ายการรวมกลุ่มในรูปแบบอิสลาม⁹ โดยมีสหกรณ์อิสลามที่จดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 (ฉบับปรับปรุง 2542) ร่วมเป็นผู้ก่อตั้งในระยะแรก ได้แก่ สหกรณ์อิสลามอิบนูอัฟฟาน จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์อัลอิสลามียะห์ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ชะกอพะฮืออิสลาม จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์อัศศิดติก จำกัด สหกรณ์อิบนูเอาฟ จำกัด และสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด จากการประชุมเห็นชอบให้จัดตั้งชื่อกลุ่มของการรวมกลุ่มของเครือข่ายสหกรณ์อิสลามว่า “เครือข่ายสหกรณ์อิสลามภาคใต้” และประธานสหกรณ์ได้ลงนามในข้อบังคับ “เครือข่ายสหกรณ์อิสลามภาคใต้” ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2545 ซึ่งได้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา จนในปี พ.ศ. 2557 และในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2556 ได้มีมติให้เปลี่ยนชื่อจาก “เครือข่ายสหกรณ์อิสลามภาคใต้” เป็น “เครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย” เพื่อการขยายฐานสมาชิกและการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ด้วยความพยายามในการดำเนินงานของเครือข่าย ๆ ทำให้ปัจจุบันมีสหกรณ์จำนวน 29 แห่ง มีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 237,844 คน และมีสินทรัพย์รวมทั้งหมด จำนวน 7,903,328,821 บาท ที่อยู่ในเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย (เครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย, 2559)

สหกรณ์อิสลามมีสถานะเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกับสหกรณ์ทั่วไป เพียงแต่มีลักษณะการดำเนินกิจการที่แตกต่างกัน คือ การนำหลักการศาสนาอิสลามมาปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งถือว่ามีผลสอดคล้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของสังคมมุสลิม และวิธีการสหกรณ์ในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมมุสลิมในลักษณะของการปลอดดอกเบี้ยซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในทางศาสนาอิสลาม โดยแนวทางการดำเนินธุรกิจวางอยู่บนพื้นฐานของอัลกุรอาน และอัซสุนนัย

⁸ จัดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

⁹ ได้ประชุมร่วมกันเมื่อวันที่ 11 - 12 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2545 ณ อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล

ในเวลาต่อมาก็ได้มีการจดทะเบียนสหกรณ์อิสลามขึ้นอีกหลายแห่ง เช่น สหกรณ์อิสลามอับนูเออาฟ จำกัด สหกรณ์อิสลามอัศศิดดีก จำกัด สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด และสหกรณ์อื่นๆ อีกมากมายในพื้นที่ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีสหกรณ์อิสลามที่เปิดดำเนินการในประเทศไทยทั้งสิ้นมากกว่า 54 สหกรณ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดสัมมนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการบริหารงานสหกรณ์ในรูปแบบอิสลาม⁸ โดยประธานสหกรณ์อิสลามในพื้นที่ภาคใต้ ได้มีโอกาสพบปะและหารือร่วมกันในประเด็นเรื่องเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย จากการหารือดังกล่าวนี้จึงได้มีมติร่วมกันให้ทางสหกรณ์อิสลามอับนูอ์ฟฟาน จำกัด เป็นเจ้าภาพและจัดทำโครงการพร้อมกำหนดรูปแบบในการจัดตั้งองค์กรของสหกรณ์อิสลามภาคใต้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในอนาคตต่อไป และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2545 ทางแกนนำได้ประสานงานกับสหกรณ์อิสลามต่าง ๆ เพื่อร่วมคิดและหาแนวทางในการก่อตั้งเครือข่ายการรวมกลุ่มในรูปแบบอิสลาม⁹ โดยมีสหกรณ์อิสลามที่จดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 (ฉบับปรับปรุง 2542) ร่วมเป็นผู้ก่อตั้งในระยะแรก ได้แก่ สหกรณ์อิสลามอับนูอ์ฟฟาน จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์อัลอิสลามียะห์ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ชะกอพะฮ์อิสลาม จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์อัศศิดดีก จำกัด สหกรณ์อับนูเออาฟ จำกัด และสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด จากการประชุมเห็นชอบให้จัดตั้งชื่อกลุ่มของการรวมกลุ่มของเครือข่ายสหกรณ์อิสลามว่า “เครือข่ายสหกรณ์อิสลามภาคใต้” และประธานสหกรณ์ได้ลงนามในข้อบังคับ “เครือข่ายสหกรณ์อิสลามภาคใต้” ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2545 ซึ่งได้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา จนในปี พ.ศ. 2557 และในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2556 ได้มีมติให้เปลี่ยนชื่อจาก “เครือข่ายสหกรณ์อิสลามภาคใต้” เป็น “เครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย” เพื่อการขยายฐานสมาชิกและการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ด้วยความพยายามในการดำเนินงานของเครือข่าย ๆ ทำให้ปัจจุบันมีสหกรณ์จำนวน 29 แห่ง มีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 237,844 คน และมีสินทรัพย์รวมทั้งหมด จำนวน 7,903,328,821 บาท ที่อยู่ในเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย (เครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย, 2559)

สหกรณ์อิสลามมีสถานะเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกับสหกรณ์ทั่วไป เพียงแต่มีลักษณะการดำเนินกิจการที่แตกต่างกัน คือ การนำหลักการศาสนาอิสลามมาปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของสังคมมุสลิม และวิธีการสหกรณ์ในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมมุสลิมในลักษณะของการปลอดดอกเบี้ยซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในทางศาสนาอิสลาม โดยแนวทางการดำเนินธุรกิจวางอยู่บนพื้นฐานของอัลกุรอาน และอัซสุนนะฮ์

⁸ จัดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

⁹ ได้ประชุมร่วมกันเมื่อวันที่ 11 - 12 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2545 ณ อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล

2.3.2.3 บทบัญญัติของสหกรณ์ในอิสลาม

สหกรณ์มีฐานะที่สูงส่งในอิสลาม เพราะสหกรณ์ถูกจัดตั้งขึ้นจากการเป็นหุ้นส่วนกัน มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เพียงลำพัง โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น มุสลิมในทุกยุคทุกสมัยก็ได้ดำเนินธุรกิจโดยการมีหุ้นส่วนกัน เพื่อสามารถช่วยเหลือกันและแสวงหาปัจจัยยังชีพในการดำรงชีวิต อัสสัยยิด ซาบิก กล่าวว่า บรรดานักปราชญ์กฎหมายอิสลามได้มติว่าการสหกรณ์สามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติศาสนาอิสลาม (Sābiq, 1983 : 3/294) โดยมีหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ดังนี้

หลักฐานจากอัลกุรอาน

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَإِنْ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ ﴾

(ص : بعض من آية 24)

ความหมาย “และแท้จริงส่วนมากของผู้มีหุ้นส่วนร่วมกัน บางคนในพวกเขา มักละเมิดสิทธิของอีกคนหนึ่ง เว้นแต่บรรดาผู้ศรัทธาและประกอบความดีทั้งหลาย และพวกเขาเช่นนี้มีน้อย”

(สุเราะฮ์ศ็อด ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 24)

จากอายะฮ์ข้างต้น อัสสัยยิด ซาบิก ได้อธิบายเกี่ยวกับคำว่า (الْخُلَطَاءِ) หมายถึง การมีหุ้นส่วนหรือผู้มีหุ้นส่วนระหว่างกัน (Sābiq, 1983 : 3/294)

หลักฐานจากอัลหะดีษ

หะดีษจากอะบูซุร็อยเราะฮฺ ﷺ กล่าวว่า

(("إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ: أَنَا ثَالِثُ الشَّرِيكِينَ مَا لَمْ يَخُنْ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ، فَإِذَا خَانَ خَرَجْتُ مِنْ بَيْنِهِمَا"))

(أخرجه أبو داود، د.ت. : 3383)

ความหมาย “แท้จริงอัลลอฮฺตรัสว่า เราคือบุคคลที่สามของหุ้นส่วนสองคน เมื่อคนหนึ่งไม่คดโกงอีกคนหนึ่ง ถ้าหากเขาคดโกง เราจะออกไปจากคนทั้งสอง”¹⁰

(บันทึกโดย Abu Dāwūd, n.d.: 3383)

อัลลอฮฺ ﷻ จะทรงให้ความสิริมงคลให้ทรัพย์สินเงินทองเพิ่มพูนแก่คู่หุ้นส่วนทั้งสอง จะปกป้องคุ้มครองพวกเขาตราบใดที่เขาไม่ทรยศและหักหลังต่อกัน แต่ถ้าพวกเขาทรยศและหักหลัง

¹⁰ al-Albanī กล่าวว่า เป็นหะดีษเกาะฮิฟ หะดีษเกาะฮิฟสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานได้ในเรื่องของการส่งเสริมให้ปฏิบัติความดีและห้ามปรามความชั่ว

ต่อกัน อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงให้ทรัพย์สินเสียหาย การดำเนินงานของพวกเขาจะต้องล้มเหลว (Sābiq, 1983 : 3/294)

ท่านเราะฮะฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ نَفَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ))

(أخرجه مسلم، د.ت.: 4873)

ความว่า “ผู้ใดที่ปลดเปลื้องทุกข์ใด ๆ ของผู้ศรัทธาคนหนึ่งจากความทุกข์ยากในโลกดุนยา อัลลอฮ์ จะปลดเปลื้องหนึ่งความทุกข์ให้กับเขาจากความทุกข์ยากทั้งหลายในอาคิเราะฮ์ และผู้ใดที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่ลำบาก อัลลอฮ์ จะทรงทำให้เขาพบความสะดวกง่ายดายในดุนยาและอาคิเราะฮ์”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 4873)

การให้การช่วยเหลือต่อพี่น้องมุสลิมด้วยกัน การมอบสิ่งดี ๆ ให้แก่กันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านศาสตร์ความรู้ต่าง ๆ ทรัพย์สินเงินทอง ตลอดจนงานการแนะนำสิ่งดี ๆ ที่มีประโยชน์ให้แก่กัน (al-Nawawī, 1930: 17/21)

จากหลักฐานข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชะริกะฮ์หรือสหกรณ์อิสลามเป็นที่ยอมรับตามบทบัญญัติอิสลาม (Ghazaly, Ihsan and Shidiq, 2015 : 128)

2.3.2.4 ประเภทของสหกรณ์ในอิสลาม

ชะริกะฮ์หรือสหกรณ์อิสลาม คือ การที่คนสองคน หรือมากกว่าสองคนได้ทำสัญญาการมีหุ้นส่วนร่วมกันในทรัพย์สินและผลกำไรที่เกิดจากทรัพย์สินนั้น ชะริกะฮ์ตามหลักนิติศาสตร์อิสลามแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ชะริกะฮ์อัลอีนาน ชะริกะฮ์มุฟาวะฎะฮ์ชะริกะฮ์ อัลอับดาน และชะริกะฮ์อัลลุฎุฮ์ (Sābiq, 1983 : 3/295) ดังนี้

ก. ชะริกะฮ์อัลอีนาน คือ คนสองคนได้เอาเงินร่วมกันลงทุนทำการค้าขาย โดยผลกำไรแบ่งกันแต่ไม่ได้วางเงื่อนไขว่าเงินนั้นต้องมีจำนวนเท่ากัน ต้องทำเหมือนกัน และผลกำไรแบ่งเท่ากันโดยอนุญาตให้คนหนึ่งลงทุนมากกว่าอีกคนหนึ่งได้ และคนหนึ่งจะรับผิดชอบงานมากกว่าอีกคนหนึ่งได้ และอนุญาตแบ่งกำไรเท่ากันได้หรือไม่เท่ากันก็ได้ตามข้อตกลงที่ได้ตกลงร่วมกัน แต่ถ้าหากหุ้นก็จะรับความเสียหายตามที่ได้ตกลงกันเช่นกัน (al-Zuhailī, 2004 : 5/3880)

ข. ชะริกะฮ์มุฟาวะฎะฮ์ คือ การทำสัญญาตกลงกันระหว่างสองคนหรือมากกว่าที่จะทำงานร่วมกัน (al-Zuhailī, 2004 : 5/3880) โดยมีเงื่อนไขดังนี้ 1) เงินทุนต้องเท่ากัน ถ้าปรากฏว่าหุ้นส่วนของคน ๆ หนึ่งมากกว่าอีกคนหนึ่ง การหุ้นส่วนนั้นถือว่าใช้ไม่ได้ ถึงแม้ว่าการค้า

โดยทั่ว ๆ ไปก็ใช้กันอย่างนั้น 2) การดำเนินงานเท่ากัน ดังนั้น การหุ้นส่วนจะถือว่าไม่ถูกต้องใช้ไม่ได้ระหว่างเด็กกับผู้ที่บรรลุนิติภาวะ 3) ศาสนาเท่าเทียมกัน ดังนั้น ข้อตกลงหุ้นส่วนจะไม่เกิดขึ้นระหว่างมุสลิมกับกาฟิร และ 4) คู่หุ้นส่วนทุกคนจะต้องเป็นผู้ค้ำประกันให้แก่อีกคนหนึ่งได้ในเรื่องที่เป็นในการดำเนินการ ดังนั้น คนหนึ่งคนใดจะต้องไม่ดำเนินการมากกว่าอีกคนหนึ่ง (Ghazaly, Ihsan and Shidiq, 2015 : 132)

ค. ชะริกะฮ์อัลอับดาน คือ คนสองคนตกลงที่จะรับทำงานอย่างหนึ่ง โดยค่าจ้างที่ได้ตกลงกัน ชะริกะฮ์ประเภทนี้มักจะเกิดขึ้นกับพวกช่างไม้ ช่างเหล็ก พวกแบกหาม พวกตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างทองหรือช่างฝีมือต่าง ๆ หรือด้านอื่น ๆ (al-Zuhaili, 2004 : 5/3887)

ง. ชะริกะฮ์อัลลุฎฮ์ สองคนหรือมากกว่าร่วมกันซื้อของกันโดยอาศัยเครดิต และชื่อเสียงทางการค้า และยังไม่ต้องจ่ายเงินซื้อของ เมื่อขายของได้กำไรก็แบ่งกัน คือ เป็นการหุ้นส่วนกันโดยไม่ต้องลงทุน หรือลงแรงอะไรมากนัก (Ghazaly, Ihsan and Shidiq, 2015 : 134)

อุละมาฮ์สายอัลอะฮฺนาฟ ถือว่าชะริกะฮ์ทุกประเภทเป็นที่อนุญาตในอิสลาม ถ้าปฏิบัติครบตามเงื่อนไข อุละมาฮ์สายมาลิกียะฮ์ ถือว่าชะริกะฮ์ทุกประเภทเป็นที่อนุญาต ยกเว้นประเภทอัลลุฎฮ์ อุละมาฮ์สายฮาฟิยะฮ์ ถือว่าชะริกะฮ์ทุกประเภทไม่เป็นที่อนุญาต ยกเว้น ประเภทอัลอีนาน และอุละมาฮ์สายฮะนาฟีละฮ์ ถือว่าชะริกะฮ์ทุกประเภทถือว่าเป็นที่อนุญาต ยกเว้น อัลมุฟาวะฎะฮ์

2.3.2.5 การดำเนินงานของสหกรณ์อิสลาม

การดำเนินงานของสหกรณ์จะต้องดำเนินกิจการภายใต้กรอบแห่งกฎหมายทั้งปวง แต่ต้องไม่ขัดกับข้อบังคับและพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2553) มาตรา 46 เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) “ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์แก่สมาชิก”

(2) “ให้สวัสดิการหรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว”

(3) “ให้การช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก”

(4) “ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศ หรือบุคคลอื่นใด”

(5) “รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น หรือสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ซึ่งมีสมาชิกของสมาคมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน ทั้งนี้ ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์”

(6) “ให้กู้ ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจำนองหรือรับจำนำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก”

(7) “จัดให้ได้มา ซื่อ ถือกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สินที่ครอบครอง กู้ ยืม เช่า เช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนองหรือจำนำ ขายหรือจำหน่าย ด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน”

(8) “ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์”

(9) “ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์”

สหกรณ์อิสลามมีการดำเนินงานภายใต้ขอบเขตที่จำกัดเนื่องจากสหกรณ์อิสลามจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักชะรีอะฮ์ การให้บริการทางการเงินของสหกรณ์อิสลามที่เลือกใช้ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการจัดหาทุนดำเนินงานหรือการดำเนินธุรกรรมทางการเงินและการลงทุนที่เป็นรูปแบบสัญญาที่ได้รับการยอมรับตามหลักชะรีอะฮ์ ได้แก่ สัญญาในรูปแบบวะดีอะฮ์ มุฎอเราะบะฮ์ มุฆาเราะกะฮ์ และมูรอบะหะฮ์ เป็นต้น

การดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามมีลักษณะที่เหมือนกันกับสหกรณ์ทั่วไป แต่สหกรณ์อิสลามมีสัญญาทางการเงินอิสลาม กองทุนและสวัสดิการอื่น ๆ ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลามเพื่อเป็นประโยชน์แก่สมาชิก วรวิทย์ บารู (2554) กล่าวว่า สหกรณ์อิสลามในปัจจุบันมีลักษณะการดำเนินงาน ดังนี้

ก. ด้านเงินฝาก มีดังนี้

- (1) รับฝากเงินค่าหุ้นสมาชิกประจำเดือน
- (2) รับฝากเงินออมทรัพย์ “ประเภทวะดีอะฮ์” คือ ประเภทการออมทรัพย์เพื่อรักษาทรัพย์
- (3) รับฝากเงินออมทรัพย์ “ประเภทมุฎอเราะบะฮ์” คือ ประเภทการออมทรัพย์เพื่อร่วมลงทุน
- (4) รับฝากเงินเพื่อการทำฮัจญ์ “กองทุนฮัจญ์” คือ ประเภทการรับฝากสะสมทรัพย์เพื่อการไปประกอบพิธีฮัจญ์

ข. ด้านเงินบริจาคและสมทบเข้ากองทุน มีดังนี้

- (1) “กองทุนตะกาฟูล” เป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในกรณีต่าง ๆ ที่ได้ตกลงกัน
- (2) “กองทุนวาสิมะฮ์” เป็นกองทุนเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ของสมาชิก
- (3) “กองทุนการศึกษา” เป็นกองทุนเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับสมาชิกและครอบครัวของสมาชิก
- (4) “กองทุนกุรบาน” เป็นกองทุนเพื่อการเชือดสัตว์พลีของสมาชิกร่วมกับชุมชนในวันอีดิ้อฎฮียา

(5) “กองทุนชะกาต” เป็นกองทุนชะกาตการค้าของสหกรณ์อิสลาม
ค. ด้านการให้บริการสินเชื่อ มีดังนี้

- (1) สินเชื่อเพื่อซื้อสินค้าภายใต้สัญญาซื้อขาย
- (2) สินเชื่อเพื่อซื้อสินค้าภายใต้สัญญาซื้อขาย บิชะมัน อาญิล
- (3) กิจกรรมร่วมลงทุนภายใต้สัญญาผูกมัดระหว่างสมาชิก, ระหว่าง

สหกรณ์ และระหว่างชุมชนสหกรณ์

ง. ด้านสวัสดิการให้กับสมาชิกและครอบครัว มีดังนี้

- (1) สวัสดิการกู้เงินไม่มีกำไร (กือรฎ อัลหะสัน)
- (2) สวัสดิการคลอดบุตร
- (3) สวัสดิการเมื่อสมาชิกถึงวัยชราภาพ
- (4) สวัสดิการรักษาพยาบาล
- (5) สวัสดิการเมื่อสมาชิกหรือครอบครัวเสียชีวิต
- (6) สวัสดิการยืมเงินเพื่อแต่งงาน
- (7) สวัสดิการสนับสนุนทุนการศึกษา

โดยสรุปแล้ว การดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามนอกจากจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบของพระราชบัญญัติสหกรณ์แล้วยังจำเป็นต้องสอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลามอีกด้วย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก โดยให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการรับฝากหุ้น การออมทรัพย์ การรับฝากเงินเพื่อร่วมลงทุน บริการสินเชื่อในรูปแบบที่ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์รวมทั้งการบริจาคเพื่อกองทุนตะกาฟูล และสวัสดิการเพื่อช่วยสมาชิกอื่น ๆ เช่น กองทุนชะกาต กองทุนการศึกษา และกองทุนช่วยเหลือสมาชิก

2.3.2.6 ความแตกต่างระหว่างสหกรณ์อิสลามกับสหกรณ์ทั่วไป

การดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามนอกจากจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบของพระราชบัญญัติสหกรณ์แล้วยังจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม ซึ่งสหกรณ์อิสลามมีความแตกต่างกับสหกรณ์ทั่วไป ดังนี้

ก. สหกรณ์อิสลามห้ามไม่ให้เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ซึ่งมีความแตกต่างกับสหกรณ์ทั่วไปที่ให้กู้ยืมเงินบนพื้นฐานดอกเบี้ย คือ สหกรณ์จะให้เงินกู้แก่สมาชิก โดยสมาชิกจะต้องจ่ายทั้งเงินต้นและเงินส่วนเกินที่เรียกว่าดอกเบี้ยให้แก่สหกรณ์ จากการทำสัญญากันระหว่างทั้งสองฝ่าย

ข. สหกรณ์อิสลามห้ามไม่ให้เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ผิดต่อหลักกฎหมายอิสลาม ได้แก่ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเครื่องดื่มมีเมาต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสุกร และยาสูบ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่ศาสนาไม่อนุญาต

ค. สหกรณ์อิสลามจะมุ่งเน้นในการทำธุรกิจ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการค้าขายภายใต้สัญญาบูรณะบะฮะฮ์ การเป็นหุ้นส่วนในการประกอบธุรกิจภายใต้สัญญาฎอเราะบะฮะฮ์ และมุขาระกะฮะฮ์ และการให้สวัสดิการกู้ยืมที่ปราศจากดอกเบี้ยภายใต้สัญญาออรฎุ อัลหะสัน ให้เป็นไปตามกรอบและขอบเขตของกฎหมายอิสลาม

ง. การทำธุรกรรมทางการเงินของสหกรณ์อิสลามมีความแตกต่างกับสหกรณ์ทั่วไป เนื่องจากสหกรณ์อิสลามไม่ใช่สัญญาเงินกู้ที่มีดอกเบี้ย แต่เป็นสัญญาเพื่อการซื้อขายสินค้า สัญญาการกู้ยืมปราศจากดอกเบี้ย และการลงทุนในภาคธุรกิจ

จ. กำไรที่เกิดขึ้นจากการประกอบการของสหกรณ์อิสลามจะถูกนำไปจ่ายชากาต คิดเป็นร้อยละ 2.5 เพื่อนำไปใช้เป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิกและบุคคลอื่น ๆ ผู้ที่มีสิทธิ์ได้รับชากาตตามบทบัญญัติของกฎหมายอิสลามกำหนด ตลอดจนการใช้จ่ายเพื่อสาธารณะประโยชน์ในกิจการศาสนา

ถึงแม้สหกรณ์อิสลามมีความจำเป็นจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบพระราชบัญญัติสหกรณ์ แต่มีลักษณะที่แตกต่างจากสหกรณ์ทั่วไป เนื่องจากสหกรณ์อิสลามจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลามตามที่ได้กล่าวข้างต้น

2.3.3 สหกรณ์อิสลามบิْنَا จำกัด

2.3.3.1 ประวัติการก่อตั้งของสหกรณ์อิสลามบิْنَا จำกัด

สหกรณ์อิสลามบิْنَا จำกัด เป็นสหกรณ์ที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์บริการ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2543 มีพื้นที่ดำเนินการใน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา พัทลุง และสตูล เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกรรมทางการเงินตามหลักชะรีอะฮ์ สหกรณ์อิสลามบิْنَا จำกัด จัดตั้งขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ดังกล่าวนับถือศาสนาอิสลาม การดำรงชีวิตของมุสลิมจำเป็นจะต้องปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของหลักการศาสนาอิสลาม “เพราะอิสลามคือวิถีการดำเนินชีวิต” กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในสังคมจะต้องสอดคล้องตามหลักการของอิสลาม แต่ในความเป็นจริงแล้วในพื้นที่ดังกล่าวมีสถาบันการเงินหลายแห่งที่เปิดให้บริการ แต่เป็นระบบการเงินที่มีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย และข้อห้ามอื่น ๆ ตามบทบัญญัติอิสลาม ทำให้คนมุสลิมในพื้นที่ไม่สามารถใช้บริการและมีส่วนร่วมได้ เนื่องจากขัดกับหลักชะรีอะฮ์ จึงเห็นว่ามุสลิมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ยังขาดโอกาสในการใช้บริการต่าง ๆ ในสังคม จากการบริการของเอกชนและภาครัฐเพราะมีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ด้วยเหตุผลดังกล่าว กลุ่มผู้ก่อตั้งซึ่งประกอบด้วยนักการศาสนา ครูสอนศาสนา ผู้นำชุมชน และปัญญาชน ได้ประชุมหารือและมีความเห็นร่วมกันที่จะดำเนินการจัดตั้งองค์กรทางการเงินในรูปแบบอิสลาม คือ สหกรณ์อิสลาม จึงได้มีการจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์อิสลามบิْنَا จำกัดขึ้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2543 การจัดตั้งในครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นองค์กรทางการเงินที่ปราศจาก

ดอกเบีย้ เพื่อการส่งเสริมการออมทรัพย์ การลงทุน และการประกอบธุรกิจของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อให้สมาชิกในสังคมส่วนรวมอยู่ดีกินดี มีสันติสุข โดยการยึดมั่นอยู่บนหลักการของศาสนาอิสลาม (สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด, ม.ป.ป.)

2.3.3.2 วิสัยทัศน์ของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด มีวิสัยทัศน์การดำเนินงาน คือ “ซารีอะฮ์นำ มีอามานะฮ์ บริการเลิศ ระบบมาตรฐาน เสริมสร้างอู่ควะฮ์”

2.3.3.3 พันธกิจของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด มีพันธกิจการดำเนินงาน ดังนี้

- ก. เป็นผู้นำและแบบอย่างด้านสหกรณ์ในรูปแบบอิสลาม
- ข. บริการสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- ค. เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการเงิน และเศรษฐศาสตร์อิสลาม
- ง. ระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน สมบูรณ์โปร่งใส และตรวจสอบได้
- จ. เสริมสร้างระบบความเป็นพี่น้อง “อู่ควะฮ์อิสลามียะฮ์” และยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้ดียิ่งขึ้น
- ฉ. ส่งเสริมการพัฒนาาระบบกลุ่มสมาชิกให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น
- ช. การมีส่วนร่วมในการผลักดันพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) สหกรณ์อิสลาม หรือสหกรณ์ปลอดดอกเบีย้

2.3.3.4 วัตถุประสงค์ของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด มีวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ดังนี้

- ก. เพื่อจัดตั้งองค์กรทางการเงินที่ดำเนินงานถูกต้องตามหลักการของอิสลาม สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของชุมชน
- ข. เพื่อเป็นที่พึ่งของชุมชนโดยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนให้เกิดขึ้น เติบโต มั่นคง และยั่งยืน สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติสุข
- ค. เพื่อเป็นองค์กรส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.3.3.5 เป้าหมายของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด มีเป้าหมายการดำเนินงาน ดังนี้

- ก. การดำเนินงานของสหกรณ์ทั้งหมดตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักซารีอะฮ์
- ข. เป็นผู้นำการนำ “ผลิตภัณฑ์ทางการเงินในรูปแบบอิสลาม” มาใช้ในกิจการของสหกรณ์

ค. การบริการแก่สมาชิกจะต้องมีความสะดวก รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และถูกต้องตามหลักขะริอะฮ์

ง. สร้างความร่วมมือทางการเงินและการประกอบธุรกิจระหว่างองค์กรและสมาชิก เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกและสังคม

จ. ระบบการดำเนินงานที่ดี โปร่งใสและตรวจสอบได้

ฉ. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้ดียิ่งขึ้น

ช. อาคารสำนักงานมีมาตรฐานและมั่นคง

ซ. ศูนย์บริการข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการด้านการเงิน และเศรษฐศาสตร์

อิสลาม

ณ. สร้างความตระหนักในการจัดการระบบกลุ่มและความเป็นเจ้าของของ

สมาชิก

ญ. นำหลักขะริอะฮ์มาใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างแท้จริง

2.3.3.6 การให้บริการสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามอิสลามปีนา จำกัด

ปริมาณสินเชื่อให้บริการแก่สมาชิกในรอบปี 2559 ซึ่งแยกเป็นสาขา ดังตาราง

ต่อไปนี้

ลำดับ	สาขา	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1	สำนักงานใหญ่	50,335,158	38.44
2	สาขาปัตตานี	23,823,700	18.19
3	สาขายะลา	32,072,400	24.49
4	สาขานราธิวาส	24,717,700	18.88
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น		130,948,958	100.00

ที่มา : รายงานกิจการประจำปี 2560 สหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด พบว่า สำนักงานใหญ่ที่มีการให้บริการสินเชื่อมากที่สุด จำนวน 50,335,158 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.44 รองลงมาสาขายะลา จำนวน 32,072,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.49 สาขานราธิวาส จำนวน 24,717,700 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.88 และสาขาปัตตานีที่มีการให้บริการสินเชื่อน้อยที่สุด จำนวน 23,823,700 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.19

วงเงินสินเชื่อที่ทางสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ให้บริการแก่สมาชิกระหว่างปีบัญชี 2559 จำแนกตามประเภทการให้บริการสินเชื่อ จำแนกรายละเอียดของข้อมูลทั่วไป ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับ	ประเภทการให้บริการสินเชื่อ	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1	วัสดุก่อสร้าง	285	73,060,958	55.79
2	คอมพิวเตอร์	19	489,000	0.37
3	ทองรูปพรรณ	176	6,064,700	4.63
4	ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย	170	14,869,400	11.36
5	ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร	34	1,417,000	1.08
6	อุปกรณ์ไฟฟ้า	24	675,000	0.52
7	วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ	49	4,742,000	3.62
8	รถยนต์รถจักรยานยนต์	142	6,493,000	4.96
9	สินค้าเพื่อจำหน่าย	214	22,073,000	16.86
10	แพคเกจหัจญ์	9	568,900	0.43
11	อื่น ๆ	19	496,000	0.38
รวมทั้งสิ้น		1,141	130,948,958	100.00

ที่มา : รายงานกิจการประจำปี 2560 สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด
 จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ประเภทสินเชื่อที่สหกรณ์ให้บริการมากที่สุด ได้แก่ วัสดุก่อสร้าง จำนวน 73,060,958 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.79 รองลงมา ได้แก่ สินค้าเพื่อจำหน่าย จำนวน 22,073,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.86 ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย จำนวน 14,869,400 บาท และประเภทสินเชื่อที่สหกรณ์ให้บริการน้อยที่สุด ได้แก่ สินเชื่อประเภทอื่น ๆ จำนวน 496,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.38

2.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อ ผู้วิจัยพบว่า มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพอสมควร ทั้งที่เป็นหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ และบทความวิจัย ดังนี้

Abdullah and Chee (2010: 135) กล่าวว่า “สัญญาการให้สินเชื่อในรูปแบบอิสลามห้ามไม่ให้เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย กล่าวคือผู้ให้ยืมไม่สามารถเก็บดอกเบี้ยและผู้ยืมไม่สามารถจ่ายดอกเบี้ยได้เช่นกัน แต่ธนาคารที่เป็นผู้ให้ยืมเงินสามารถรับผลกำไรจากการซื้อขายสินทรัพย์ ธนาคารต้องเป็นเจ้าของสินทรัพย์ แล้วขายสินทรัพย์นั้นให้แก่ผู้ยืม (ลูกค้า) ในราคาต้นทุนบวกด้วยกำไร ฉะนั้นธนาคารสามารถรับกำไรจากความเสียหายในฐานะที่เป็นเจ้าของสินทรัพย์นั้นได้”

Razak, Mohammed and Taib (2008: 4 – 5) กล่าวว่า “แนวคิดเกี่ยวกับสัญญาสินเชื่อในรูปแบบอิสลามมีความแตกต่างจากระบบทุนนิยม (Conventional Financing) การกู้ยืมเงินภายใต้ระบบทุนนิยมนั้นมีดอกเบี้ยเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการให้บริการสินเชื่อ ดอกเบี้ยได้ระบอบอย่างชัดเจนในอัลกุรอานว่าเป็นสิ่งต้องห้าม การให้บริการสินเชื่อในอิสลามจะต้องกระทำด้วยวิธีการซื้อขายสินค้าที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายชะรีอะฮ์ ดังนั้นเงินด้วยเงินไม่สามารถทำการซื้อขายได้ ซึ่งในระบบทุนนิยมจะทำสัญญาการซื้อขายเงิน นั่นคือ ผู้กู้ (Borrower) จะทำสัญญากู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ (Lender) โดยที่ผู้กู้ (Borrower) นั้นจะต้องจ่ายทั้งเงินต้นและเงินส่วนเกินที่เรียกว่าดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้ (Lender) จากเงื่อนไขการทำสัญญาสินเชื่อระหว่างทั้งสองฝ่าย”

Kader and Leong (2009: 189) กล่าวว่า “การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อของธนาคารอิสลามส่งผลทำให้ลูกค้าได้รับการให้บริการสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น สาเหตุอันเนื่องมาจากลูกค้าเกิดแรงบันดาลใจในเรื่องของผลกำไร ทั้งนี้ระบบธนาคารอิสลามควบคู่กับการกระจายความเสี่ยงของอัตราดอกเบี้ย การดำเนินงานของธนาคารอิสลามจึงจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของธนาคารปลอดดอกเบี้ย”

ม.ล.พงษ์ระพีพร อาภากร และคณะ (2556 : 73) กล่าวว่า “ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยมีการให้บริการสินเชื่อหลายประเภท แต่โดยรวมแล้วรูปแบบสัญญาตามหลักชะรีอะฮ์ที่ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยใช้ในการให้บริการดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1. หลักบัยอ อัลอีนะฮฺ คิดเป็นร้อยละ 78 ของสินเชื่อรวม 2. หลักบัยอ มุรออะหะฮฺ และบัยอ บิชะมัน อะญูล คิดเป็นร้อยละ 15 ของสินเชื่อรวม 3. หลักอิญาเราะฮฺ วัลอิกตินาอ์ คิดเป็นร้อยละ 4.7 ของสินเชื่อรวม โดยหลักบัยอ มุรออะหะฮฺ และบัยอ บิชะมัน อะญูล อาจทำให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยอาจมีความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มขึ้น จากการผิดสัญญาของลูกค้าเมื่อถึงเวลาส่งมอบสินค้าจริง ความเสี่ยงจากหลักมุรออะหะฮฺซึ่งลูกค้าจะต้องทำสัญญาซื้อสินค้ากับสถาบันการเงินอิสลาม หลังจากนั้นสถาบันการเงินอิสลามจะเป็นผู้ซื้อสินค้ามาเอง แล้วขายต่อให้แก่ลูกค้าในราคาต้นทุนบวก

กำไร แต่ในปัจจุบันธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย มีปัญหาภาวะภาวการณ์และค่าธรรมเนียมจากการทำธุรกรรมหลายสัญญาตามหลักชะรีอะฮ์ ทำให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยใช้แนวทางในการให้ลูกค้าจองและวางเงินคาวนเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่ต้องการกับผู้ขาย และต่อมาธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยจะสวมสิทธิ์ลูกค้า โดยชำระส่วนที่เหลือ และให้ลูกค้าผ่อนชำระค่างวดกับธนาคารตามราคาที่ตกลงกันไว้ ตามระยะเวลาที่ตกลงกัน ทำให้ความเสี่ยงเครดิตเพิ่มขึ้น จากการที่ลูกค้าไม่ยอมรับสินค้าที่ธนาคารซื้อมา”

อรรถพล อรรถวรเดช และคณะ (2556 : 84) กล่าวว่า “การให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินอิสลามเกือบทั้งหมดจะใช้หลักการทำสัญญาทางการค้าในลักษณะต่าง ๆ มาใช้แทนการให้กู้ยืม อย่างไรก็ตาม หมายความว่า การให้กู้ยืมจะไม่สามารถกระทำได้ หากแต่การให้กู้ยืมของสถาบันการเงินอิสลามจะต้องกระทำโดยไม่เรียกรับดอกเบี้ย หากให้สินเชื่อโดยการให้กู้ยืมจึงกระทำได้ภายในขอบเขตที่จำกัด”

วรรณุช ทรัพย์สมบอง (2550 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า “ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย มีรายได้หลักจากการให้สินเชื่อ การเช่าซื้อและสัญญาเช่าทางการเงินเป็นรายได้หลักซึ่งต่างจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไปที่มีรายได้จากดอกเบี้ยเป็นรายได้หลัก แต่อัตรารายได้จากการให้สินเชื่อและสัญญาเช่าทางการเงินของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย มีอัตราร้อยละของอัตราส่วนในระดับเดียวกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไปและมีสัดส่วนสูงสุดของรายได้ในระดับเดียวกัน”

ปิยะมาศ ม่วงเปลี่ยน (2555 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า “การบริหารสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพของธนาคารอิสลามในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ได้แก่ มีการกำหนดแนวทางการบริหารสินเชื่อไว้ชัดเจน มีการควบคุมตรวจสอบตรวจทาน กำหนดตัวชี้วัดด้านความเสี่ยงและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดความเสี่ยงด้านปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่สินเชื่อ นอกจากนี้ธนาคารควรมีหน่วยงานย่อยเพื่อควบคุมสินเชื่อแต่ละประเภท มีการกำหนดนโยบายตั้งแต่การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อจนถึงการประเมินและติดตามสินเชื่อ”

อานิส พัฒนปรีชาวงศ์ (2546 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า “การซื้อขายแบบผ่อนชำระตามหลักกฎหมายอิสลามของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟานจำกัดดำเนินการซื้อขายแบบผ่อนชำระสอดคล้องกับกฎหมายอิสลามในทุกด้าน สหกรณ์อิสลามปัตตานีจำกัดดำเนินการซื้อขายแบบผ่อนชำระสอดคล้องกับกฎหมายอิสลามในทุกด้านยกเว้นในด้านการอนุญาตให้ขายสินค้าที่ยังค้างชำระค่างวด สหกรณ์อิบนูเอาฟจำกัดดำเนินการซื้อขายแบบผ่อนชำระสอดคล้องกับกฎหมายอิสลามในทุกด้านยกเว้นในด้านการอนุญาตให้ขายสินค้าที่ยังค้างชำระค่างวด และสหกรณ์อิสลามเบตงดำเนินการซื้อขายแบบผ่อนชำระสอดคล้องกับกฎหมายอิสลามในทุกด้านยกเว้นในด้าน 2 ด้านที่ยังไม่สามารถเปรียบเทียบได้คือด้านการอนุญาตให้ขายสินค้าที่ยังค้างชำระค่างวดและด้านการจัดการกับเงินประมูลที่เหลือจากการชำระหนี้”

মনখ্যা অরু্যক (2556: 36) กล่าวว่า “ในบริบทประเทศไทย การธนาคารอิสลาม อาจจะมีการเติบโตได้ดีถ้านำระบบการสหกรณ์มาใช้ให้การดำเนินงานธนาคารกลายเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่มีความร่วมมือกัน การเป็นลูกค้าของธนาคารก็เหมือนเป็นสมาชิกของสหกรณ์ด้วยข้อผูกมัดคือการฝากเงินก้อนแรก สหกรณ์ให้ผลตอบแทนเป็นรายได้จากการดำเนินงาน ในระบบนี้ผู้ที่มีสิทธิ์จะกู้ได้จะต้องมีบัญชีเงินออมทรัพย์กับสหกรณ์ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของสหกรณ์ในรูปแบบอิสลามที่มีอยู่ในปัจจุบัน มักจะประสบปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน โดยเฉพาะกับกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์เนื่องจากไม่มีกฎหมาย และระเบียบของทางราชการรองรับที่ชัดเจนในการกำกับดูแล เพราะสหกรณ์ในรูปแบบอิสลามไม่ได้ถูกกำหนดเป็นประเภทสหกรณ์ตามกฎหมายกระทรวงฯ จึงควรมีการอนุมัติให้เพิ่มประเภทสหกรณ์อิสลามเป็นสหกรณ์ประเภทหนึ่งโดยเฉพาะเพื่อให้สหกรณ์สามารถใช้เครื่องมือทางธุรกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับหลักชะรีอะฮ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

มุฮัมหมัดฟาดีล มะมิง (2550: 204-205) กล่าวว่า “ปัญหาที่พบเจอในการดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามบินาจำกัต มีดังนี้ 1) ปัญหาด้านหลักชะรีอะฮ์และการให้คำปรึกษาทางชะรีอะฮ์ คือ ลูกค้าขาดความเข้าใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องมูรออะฮะฮ์ วาดีอะฮ์ มุฎอเราะบะฮ์ 2) ปัญหาด้าน พ.ร.บ. ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือสหกรณ์เกี่ยวกับหลักการซื้อขายในการนำไปใช้ในสหกรณ์ คือ สหกรณ์ยังมีได้เป็นสหกรณ์อิสลามโดยตรง และเต็มรูปแบบ สำหรับเรื่องความคล่องตัวในการปฏิบัติสัญญาต่างๆ ก็ต้องมีการดัดแปลง 3) การล่าช้าชำระหนี้ โดยลูกค้าจะล่าช้าในการชำระหนี้ โดยสหกรณ์จะต้องติดตามเร่งรัดหนี้เป็นระยะ การล่าช้าในการชำระหนี้ถือว่าเป็นปัญหามาก เพราะสหกรณ์นั้นไม่สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยจึงมีแนวคิดที่จะค้างชำระก็ได้ จากแนวคิดดังกล่าวอาจจะทำให้กำไรของสหกรณ์อิสลามลดลง”

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า สินเชื่อในอิสลามไม่สามารถเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย การบริการสินเชื่อจำเป็นจะต้องกระทำด้วยวิธีการใช้สัญญาทางการเงินอิสลาม ทั้งที่เป็นสัญญาเพื่อการค้า สัญญาเพื่อการลงทุน และสัญญาเพื่อการกู้ยืมที่ปราศจากดอกเบี้ย และการนำไปใช้ของสหกรณ์อิสลามยังคงพบกับปัญหาอยู่พอสมควร เช่น มุสลิมยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินอิสลาม และปัญหาด้านพระราชบัญญัติสหกรณ์เกี่ยวกับหลักการซื้อขายในการนำไปใช้ในสหกรณ์ และส่วนการบริหารสหกรณ์อิสลามจะต้องมีการกำหนดนโยบายตั้งแต่การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อจนถึงการประเมินและติดตามสินเชื่อ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กับวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาระบบการบริหารสินเชื่อ การดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักกฎหมายอิสลาม และปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 แบบแผนการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างการวิจัย (Sample) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมของระบบการบริหาร การดำเนินงานตามหลักกฎหมายอิสลาม และปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด ซึ่งประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกของสหกรณ์ ทั้งหมดจำนวน 9,416 คน จำแนกเป็น สาขาปัตตานี จำนวน 1,363 คน สาขายะลา จำนวน 3,587 คน และสาขานราธิวาส จำนวน 4,466 คน (สหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด, 2557) จากการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อนที่ $\pm 5\%$ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546 : 140 – 141) ซึ่งได้ขนาดตัวอย่าง 384 ตัวอย่าง

สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ยอมให้มีได้

$$n = \frac{9,416}{1 + 9,416(0.05)^2}$$

$$n = 384$$

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาขาของสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด

ลำดับที่	สาขา	จำนวนสมาชิก	จำนวนตัวอย่าง
1	สาขาปัตตานี	1,363	56
2	สาขายะลา	3,587	146
3	สาขานราธิวาส	4,466	182
	รวม	9,416	384

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถามทั้งหมด 384 คน เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) แบบแบ่งสัดส่วนตามความเหมาะสม ได้แก่ สาขาปัตตานี จำนวน 56 ฉบับ สาขายะลา จำนวน 146 ฉบับ และสาขานราธิวาส จำนวน 182 ฉบับ

3.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมทั้งสิ้น 6 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน

3.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะให้ความสำคัญต่อการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่าจำกัด ซึ่งประชากร ได้แก่ สมาชิกของสหกรณ์ จำนวน 384 คน

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด และเพื่อเอาข้อมูลมาสนับสนุนแบบสอบถาม โดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน ประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยนี้มีลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามและแบบสนทนากลุ่ม มีวิธีการที่จะศึกษา ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถาม

3.3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อมาเป็นแนวในการสร้างแบบสอบถาม

3.3.1.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับระบบการบริหาร การดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์ตามหลักกฎหมายอิสลาม และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหา

3.3.1.3 นำแบบสอบถามมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3.1.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อ (Contents Validity) คือพิจารณาข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาว่ามีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของเครื่องมือกับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการศึกษาโดยใช้ดัชนีความ

สอดคล้องระหว่างข้อความกับลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นและคัดเลือกเฉพาะข้อความที่มีค่าความตรงตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 116 - 117) ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้อง
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้อง
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้อง

3.3.1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายไปทดลองใช้กับประชากรซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

3.3.1.6 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาตามสูตรของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) (ผลที่ได้โดยภาพรวมเท่ากับ 826.)

3.3.1.7 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพของเครื่องมืออีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์จากข้อบกพร่องที่พบจากการตอบของกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง

3.3.1.8 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

3.3.2 แบบสนทนากลุ่ม

3.3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยท่านอื่น ๆ และศึกษาจากผลคำตอบของแบบสอบถามมาเป็นแนวในการสร้างแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.3.2.2 จัดทำแบบสนทนากลุ่ม โดยกำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบินา จำกัด

3.3.2.3 นำแบบสนทนากลุ่มที่เสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3.2.4 นำแบบสนทนากลุ่มมาปรับปรุง พร้อมเสนอผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3.2.5 จัดทำแบบสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลการวิจัยต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

การรวบรวมข้อมูลภาคสนามเชิงปริมาณ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม ทั้งหมด 384 ชุด ให้แก่สมาชิกสหกรณ์ที่เคยใช้บริการสินเชื่อโดยผ่านประธานกลุ่ม ทั้ง 3 สาขา ได้แก่ สาขาปัตตานี จำนวน 56 ชุด สาขายะลา จำนวน 146 ชุด และสาขานราธิวาส จำนวน 182 ชุด และมีการติดตามทางโทรศัพท์เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนมากที่สุด

3.4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การรวบรวมข้อมูลภาคสนามเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 6 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน พร้อมศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.5.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.5.1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบแบบสอบถามทุกฉบับเพื่อคัดเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น

3.5.2 นำผลคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปบรรยายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมาแจกแจง และคำนวณหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

3.5.3 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลมีวิธีการ ดังนี้

ก. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ความถี่ (Frequency), ค่าเฉลี่ย (Mean), และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลเลขคณิต ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลผลเลขคณิต ดังนี้

1	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
3	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
4	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
5	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังนี้

0.00 - 1.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด
1.51 - 2.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
2.51 - 3.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
3.51 - 4.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
4.51 - 5.00	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

(บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99 – 100)

ข. ใช้สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบแบบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) การทดสอบแบบที (t-test) เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ สำหรับข้อมูลที่จำแนกเป็น 2 กลุ่ม และสำหรับข้อมูลที่จำแนกมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

3.5.5 นำแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนากำกัต มาวิเคราะห์โดยวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แล้วหาค่าความถี่มาอธิบาย

3.5.2 แบบสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยนำแบบสนทนากลุ่มที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.5.2.1 นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์

3.5.2.2 นำแบบสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อให้ครอบคลุมเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนากำกัต

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา ผู้วิจัยเสนอข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ได้ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 384 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 4.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ใช้การทดสอบแบบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe
- 4) การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาตามสูตรของครอนบัค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความตรงตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป นำไป

สร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายไปทดลองใช้กับประชากร ซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาตามสูตรของครอนบัค (Cronbach Alpha Coefficient) (ผลที่ได้โดยภาพรวมเท่ากับ .826) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพของเครื่องมืออีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 384 คน ผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ซึ่งมีรายละเอียดค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลดังนี้

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ			
	ชาย	218	56.80
	หญิง	166	43.20
	รวม	384	100.00
2. อายุ			
	ต่ำกว่า 30 ปี	104	27.10
	31 – 40 ปี	121	31.50
	41 – 50 ปี	91	23.70
	51 – 60 ปี	53	13.80
	60 ปี ขึ้นไป	15	3.90
	รวม	384	100.00
3. ระดับการศึกษา			
	ต่ำกว่าชั้นมัธยมปลาย	43	11.20
	ชั้นมัธยมปลาย	84	21.90
	ปริญญาตรี	223	58.10
	ปริญญาโท	29	7.60
	ปริญญาเอก	5	1.30
	รวม	384	100.00
4. การศึกษาด้านศาสนา			
	ต่ำกว่าชั้นชานาวิย	113	29.40
	ชั้นชานาวิย	185	48.20

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรี	68	17.70
ปริญญาโท	13	3.40
ปริญญาเอก	5	1.30
รวม	384	100.00
5. สถานภาพ		
โสด	74	19.30
แต่งงาน	297	77.30
หม้าย/หย่าร้าง	13	3.40
รวม	384	100.00
6. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	52	13.50
เกษตรกร	47	12.20
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	95	24.70
พนักงานเอกชน	96	25.00
อื่น ๆ ได้แก่ รับจ้าง แม่บ้าน	94	24.50
รวม	384	100.00
7. รายได้		
ต่ำกว่า 10,000บาท	143	37.20
11,001 – 20,000 บาท	162	42.20
20,001-30,000 บาท	61	15.90
30,001 บาทขึ้นไป	18	4.70
รวม	384	100.00
8. ระยะเวลาการเป็นสมาชิก		
น้อยกว่า 3 ปี	69	18.00
3 – 6 ปี	162	42.20
มากกว่า 6 ปี	153	39.80
รวม	384	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 384 คน จำแนกรายละเอียดของข้อมูลทั่วไปได้ดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 56.80 และเพศหญิง จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.10 อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 อายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 และอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90

ระดับการศึกษาด้านสามัญ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 58.10 ชั้นมัธยมปลาย จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 ต่ำกว่าชั้นมัธยมปลาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 ปริญญาโท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 และปริญญาเอก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ระดับการศึกษาด้านศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาด้านศาสนาในระดับชานาวิย จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 48.20 ต่ำกว่าชั้นชานาวิย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 ปริญญาตรี 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.70 ปริญญาโท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.40 และปริญญาเอก 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

สถานภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพแต่งงาน จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 77.30 สถานะโสด จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 และสถานะหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.40

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 24.70 อื่น ๆ ได้แก่ อาชีพรับจ้าง แม่บ้าน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 และเกษตรกร จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20

รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วงระหว่าง 11,001 – 20,000 บาท จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 37.20 มีรายได้ในช่วง 20,001-30,000 บาท จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 และมีรายได้ 30,001บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.70

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกในช่วงระหว่าง 3 – 6 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกมากกว่า 6 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80 และระยะเวลาการเป็นสมาชิกน้อยกว่า 3 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ในภาพรวม ดังนี้

ระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
ด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ	3.96	.74	มาก
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.82	.73	มาก
ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้	3.80	.79	มาก
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์	3.98	.70	มาก
รวม	3.89	.63	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .63) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .70) รองลงมา คือ ด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .74) และด้านการอนุมัติสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .73) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .79) ดังที่ปรากฏในตารางที่ 3 - 5 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ

ข้อคำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
1. แบบฟอร์มมีความเข้าใจง่ายและสะดวกในการกรอกข้อมูล	4.00	.81	มาก
2. สหกรณ์มีการตรวจสอบเอกสารคำขอสินเชื่ออย่างเคร่งครัด	3.99	.78	มาก
3. สหกรณ์มีการสอบถามประวัติส่วนตัวของสมาชิก	4.00	.80	มาก
4. สหกรณ์มีการสอบถามและตรวจสอบการชำระหนี้ขอสมาชิก	4.03	.82	มาก
5. สหกรณ์มีการสอบถามวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อของสมาชิก	4.02	.84	มาก
6. สหกรณ์มีการสอบถามเกี่ยวกับการยึดมั่นในศาสนาของสมาชิก	3.81	.98	มาก
เช่น การละหมาดญะมาอะห์ การจ่ายชะกาต การฟังการสอนศาสนา และอื่นๆ			
7. สหกรณ์มีการจัดชั้นสมาชิกก่อนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ	3.91	.88	มาก
รวม	3.96	.74	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด การพิจารณาคำขอสินเชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .74)

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการสอบถามและตรวจสอบ การชำระหนี้ของสมาชิก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .82) รองลงมา คือ สหกรณ์มีการสอบถาม วัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อของสมาชิก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .84) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการสอบถามบุคลิกภาพของสมาชิก เช่น การระมัดระวังมาอะห์ การจ่ายเช็ค การฟัง การสอนศาสนา และอื่นๆ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .98)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของ สมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการอนุมัติสินเชื่อ

ข้อคำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
8. ระยะเวลาในการพิจารณามีความรวดเร็ว	3.76	.84	มาก
9. สหกรณ์พิจารณาอนุมัติตามวัตถุประสงค์ของผู้ขอสินเชื่อ	3.88	.83	มาก
10. สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ	3.92	.83	มาก
11. สหกรณ์มีการตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้	3.91	.84	มาก
12. สหกรณ์มีการตรวจสอบทุนที่ใช้ในกิจการส่วนตัวของผู้ขอ สินเชื่อ	3.88	.84	มาก
13. สหกรณ์มีการตรวจสอบหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อ	3.97	.77	มาก
14. สหกรณ์มีการพิจารณาถึงภาวะเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาล และปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนต่อการพิจารณาให้สินเชื่อ	3.73	.89	มาก
15. มีการพิจารณาถึงสามัญสำนึกและการมีอะมานะฮ์ของผู้ขอ สินเชื่อ	3.87	.82	มาก
รวม	3.82	.73	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการอนุมัติสินเชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .73) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการตรวจสอบหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .77) รองลงมา คือ สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .83) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการพิจารณาถึงภาวะเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาล และปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนต่อการพิจารณาให้สินเชื่อ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .89)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้

ข้อความ	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
16. สหกรณ์มีการแจ้งเตือนวันเวลาการชำระหนี้ให้สมาชิกทราบล่วงหน้า	3.91	.82	มาก
17. สหกรณ์มีการตรวจสอบและติดตามหนี้สำหรับสมาชิกที่ขาดการชำระหนี้ติดต่อกัน	3.88	.86	มาก
18. สหกรณ์มีการจัดเก็บข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อ	3.89	.81	มาก
19. สหกรณ์มีการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการติดตามเร่งรัดหนี้	3.82	.85	มาก
20. สหกรณ์มีการกำหนดขั้นตอนในการติดตามหนี้จากสมาชิกแต่ละรายตามความเหมาะสม	3.84	.89	มาก
21. สหกรณ์มีการแจ้งเตือนสมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระทุกระยะและติดตามทวงถามอย่างสม่ำเสมอ	3.80	.87	มาก
22. สหกรณ์มีการลงโทษสมาชิกในกรณีที่ค้างชำระหนี้เป็นเวลานานและขาดการติดต่อกับสหกรณ์	3.69	.94	มาก
รวม	3.80	.79	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .79) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการแจ้งเตือนวันเวลาการชำระหนี้ให้สมาชิกทราบล่วงหน้า ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = .82) รองลงมา คือ สหกรณ์มีการจัดเก็บข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.89$, S. D. = .81) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการลงโทษสมาชิกในกรณีที่ค้างชำระหนี้เป็นเวลานานและขาดการติดต่อกับสหกรณ์ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .94)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปينا จำกัด ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์

ข้อคำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
23. พนักงานมีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำด้านการเงินอิสลาม	3.97	.77	มาก
24. สหกรณ์ทำการซื้อขายสินค้าในขณะการทำสัญญาสินเชื่อ	4.01	.78	มาก
25. สหกรณ์กำหนดอัตราค่าใดที่มีความเหมาะสม	3.82	.87	มาก
26. ในขณะทำสัญญาสินเชื่อกับสหกรณ์มีถ้อยคำแห่งสัญญาการซื้อขาย (อะกัต)	4.00	.82	มาก
27. ในขณะทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์ได้กล่าวหรือเปิดเผยในส่วนของราคาต้นทุนและกำไรของสินค้าที่ทำการซื้อขาย	4.02	.79	มาก
28. ในขณะการทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์เป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน	4.01	.84	มาก
29. ในขณะทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์ได้กระทำการแต่งตั้งให้ลูกค้าเป็นตัวแทนทำการซื้อสินค้าเอง	3.95	.84	มาก
30. สหกรณ์ได้กระทำการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าอย่างสมบูรณ์หลังจากการทำสัญญาการซื้อขายเสร็จสิ้น	4.00	.85	มาก
รวม	3.98	.70	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปينا จำกัด ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .70) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ในขณะทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์ได้กล่าวหรือเปิดเผยในส่วนของราคาต้นทุนและกำไรของสินค้าที่ทำการซื้อขาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .79) รองลงมา คือ ในขณะการทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์เป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .84) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์กำหนดอัตราค่าใดที่มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .87)

4.2.3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนา ระดับการศึกษา ด้านสามัญ สถานภาพ อาชีพ รายได้ และระยะการเป็นสมาชิก ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามเพศ

ระบบการบริหารสินเชื่อ	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S. D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ	4.01	.71	3.88	.77	1.563	.119
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.88	.76	3.73	.69	2.087	.038*
ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้	3.76	.82	3.85	.74	-1.054	.293
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์	4.01	.70	3.95	.69	.724	.470
รวม	3.91	.64	3.85	.61	.931	.353

*p <.05

จากตารางที่ 7 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม บีนา จำกัด โดยจำแนกตามเพศ ระหว่างความคิดเห็นเห็นของสมาชิกที่เป็นเพศชายและเพศหญิง โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนก ตามอายุ

ระบบการบริหารสินเชื่อ	อายุ										F	Sig
	น้อยกว่า 30 ปี		31 - 40 ปี		41 - 50 ปี		50 - 60 ปี		61 ปีขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ	4.03	.78	3.96	.68	3.90	.68	3.93	.86	3.83	.77	.523	.719
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.98	.66	3.83	.78	3.74	.72	3.67	.78	3.53	.69	2.649	.033*

ด้านการติดตามและ เร่งรัดหนี้	4.09	.72	3.72	.86	3.70	.69	3.69	.77	3.40	.76	5.656	.000*
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อ ตามหลักชะรีอะฮ์	4.13	.67	3.98	.70	3.93	.63	3.91	.81	3.67	.67	2.176	.071
รวม	4.05	.57	3.87	.64	3.81	.57	3.79	.72	3.60	.62	3.200	.013*

*p <.05

จากตารางที่ 8 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ที่มีช่วงอายุต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และ .01 ตามลำดับ

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีการเชฟเฟ่ดังที่ปรากฏในตารางที่ 8.1 - 8.2

ตารางที่ 8.1 ด้านการอนุมัติสินเชื่อ

อายุ		น้อยกว่า 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	60 ปี ขึ้นไป
	\bar{X}	3.98	3.83	3.74	3.67	3.53
น้อยกว่า 30 ปี	3.98		.15	.24*	31*	45*
31 - 40 ปี	3.83			.09	.16	.30
41 - 50 ปี	3.74				-.07	.21
51 - 60 ปี	3.66					-.13
60 ปีขึ้นไป	3.53					

จากตารางที่ 8.1 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ช่วงอายุต่างกัน ด้านการอนุมัติในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ อายุ น้อยกว่า 30 ปีกับช่วงอายุระหว่าง 41 - 50 ปี อายุ น้อยกว่า 30 ปีกับช่วงอายุระหว่าง 51 - 60 ปี และ อายุ น้อยกว่า 30 ปีกับช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 8.2 ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้

อายุ		น้อยกว่า 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	60 ปี ขึ้นไป
	\bar{X}	4.09	3.72	3.71	3.69	3.40
น้อยกว่า 30 ปี	4.09		.37*	.38*	.40*	.69*
31 – 40 ปี	3.72			.01	.03	.32
41 – 50 ปี	3.71				.02	.31
51 – 60 ปี	3.69					.29
60 ปีขึ้นไป	3.40					

จากตารางที่ 8.2 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ช่วงอายุต่างกัน ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ อายุต่ำกว่า 30 ปีกับช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี อายุต่ำกว่า 30 ปีกับช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี อายุต่ำกว่า 30 ปีกับช่วงอายุระหว่าง 51 – 60 ปี และอายุต่ำกว่า 30 ปีกับช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามการศึกษาด้านศาสนา

ระบบการบริหาร สินเชื่อ	การศึกษาด้านศาสนา										F	Sig
	ต่ำกว่า ชานาวิย		ชานาวิย		ปริญญา ตรี		ปริญญา โท		ปริญญา เอก			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการพิจารณาค่า ขอสินเชื่อ	3.85	.73	4.06	.73	3.87	.75	3.73	.73	4.10	.22	2.225	.066
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.69	.71	3.94	.68	3.74	.82	3.50	1.10	4.00	.00	2.934	.021*
ด้านการติดตามและ เร่งรัดหนี้	3.63	.72	4.04	.74	3.58	.84	3.12	.94	3.60	.22	10.006	.000*
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อ ตามหลักชะรีอะฮ์	3.84	.63	4.10	.69	3.91	.76	3.92	.81	4.00	.61	2.790	.026*
รวม	3.75	.57	4.03	.60	3.77	.69	3.56	.78	3.92	.25	5.377	.000*

*p <.01

จากตารางที่ 9 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ความสำคัญ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีการเซฟเฟ่ดิงที่ปรากฏในตารางที่ 8.1 – 8.3

ตารางที่ 9.1 ด้านการอนุมัติสินเชื่อ

การศึกษาด้านศาสนา		ต่ำกว่า ชานาวี๋ย	ชานาวี๋ย	ปริญญา ตรี	ปริญญา โท	ปริญญา เอก
	\bar{X}	3.69	3.93	3.73	3.50	4.00
ต่ำกว่าชานาวี๋ย	3.69		-.24*	-.04	.19	-.30*
ชานาวี๋ย	3.93			.20	.43*	-.07
ปริญญาตรี	3.73				.23	-.27
ปริญญาโท	3.50					-.50
ปริญญาเอก	4.00					-.50

จากตารางที่ 9.1 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน ด้านการอนุมัติในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ ชานาวี๋ยกับต่ำกว่าชานาวี๋ย ต่ำกว่าชานาวี๋ยกับปริญญาเอก และชานาวี๋ยกับปริญญาโท ตารางที่ 9.2 ตัวแปร ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้

การศึกษาด้านศาสนา		ต่ำกว่า ชานาวี๋ย	ชานาวี๋ย	ปริญญา ตรี	ปริญญา โท	ปริญญา เอก
	\bar{X}	3.64	4.03	3.58	3.11	3.60
ต่ำกว่าชานาวี๋ย	3.64		-.39*	.06	.53*	.04
ชานาวี๋ย	4.03			.45	.92*	.43
ปริญญาตรี	3.58				.47*	-.02
ปริญญาโท	3.11					-.49
ปริญญาเอก	3.60					

จากตารางที่ 9.2 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนาต่างกัน ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ ต่ำกว่าชานาวีร์กับชานาวีร์ ชานาวีร์กับปริญญาตรี ปริญญาโทกับต่ำกว่าชานาวีร์ ปริญญาโทกับชานาวีร์ และปริญญาโทกับปริญญาตรี

ตารางที่ 9.3 ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์

การศึกษาด้านศาสนา		ต่ำกว่าชานาวีร์	ชานาวีร์	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
	\bar{X}	3.84	4.10	3.91	3.92	4.00
ต่ำกว่าชานาวีร์	3.84		-26*	-0.07	-0.08	-0.16
ชานาวีร์	4.10			.19	.18	.10
ปริญญาตรี	3.91				-0.01	-0.09
ปริญญาโท	3.92					-0.08
ปริญญาเอก	4.00					

จากตารางที่ 9.3 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนาต่าง ๆ ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ต่ำกว่าชานาวีร์กับชานาวีร์

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามการศึกษาด้านสามัญ

ระบบการบริหาร สินเชื่อ	การศึกษาด้านสามัญ										F	Sig
	ต่ำกว่ามัธยม		มัธยม		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการพิจารณาคำขอ สินเชื่อ	4.00	.84	3.87	.73	3.97	.73	3.97	.69	4.20	.27	.497	.738
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.73	.80	3.81	.79	3.81	.69	3.93	.87	4.10	.22	.505	.732
ด้านการติดตามและ เร่งรัดหนี้	3.76	.82	3.71	.78	3.86	.76	3.67	1.01	3.80	.27	.778	.540

ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อ ตามหลักชะรีอะฮ์	3.81	.70	3.90	.74	4.03	.69	4.14	.64	4.10	.65	1.599	.185
รวม	3.82	.67	3.82	.67	3.91	.60	3.92	.66	4.05	.28	.559	.693

จากตารางที่ 10 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ที่มีระดับการศึกษาด้านสามัญต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด โดยจำแนกตามสถานภาพ

ระบบการบริหารสินเชื่อ	สถานภาพ						F	Sig
	โสด		แต่งงาน		หม้าย/ หย่าร้าง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ	3.98	.77	3.96	.72	3.62	.96	1.453	.235
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.95	.65	3.79	.75	3.50	.65	2.636	.073
ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้	4.04	.78	3.75	.78	3.50	.73	4.978	.007*
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลัก ชะรีอะฮ์	4.10	.72	3.96	.69	3.80	.60	1.602	.203
รวม	4.01	.61	3.86	.62	3.60	.66	3.054	.048*

*p <.05

จากตารางที่ 11 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ที่มีสถานภาพต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีการเชฟเฟ่ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 11.1

ตารางที่ 11.1 ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้

สถานภาพ		โสด	แต่งงาน	หม้าย/ หย่าร้าง
	\bar{X}	4.04	3.75	3.50
โสด	4.04		.29*	.54*
แต่งงาน	3.75			.25
หม้าย/หย่าร้าง	3.50			

จากตารางที่ 11.1 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างต่างกัน ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ สถานภาพโสดกับสถานภาพแต่งงาน และสถานภาพโสดกับสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด โดยจำแนกตามอาชีพ

ระบบการบริหาร สินเชื่อ	อาชีพ											
	รับราชการ		เกษตรกร		ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย		พนักงาน เอกชน		อื่นๆ		F	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการพิจารณาค่า ขอสินเชื่อ	4.16	.78	3.81	.81	3.92	.65	4.07	.67	3.86	.79	2.167	.072
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	4.10	.69	3.61	.89	3.72	.65	4.04	.62	3.62	.76	7.772	.000*
ด้านการติดตามและ เร่งรัดหนี้	4.03	.82	3.60	.88	3.70	.69	3.99	.74	3.69	.82	4.277	.002*
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อ ตามหลักชะรีอะฮ์	4.18	.83	3.79	.75	3.86	.59	4.20	.64	3.88	.67	5.790	.000*
รวม	4.10	.66	3.69	.73	3.79	.52	4.07	.54	3.76	.66	6.000	.000*

*p <.01

จากตารางที่ 12 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ

ที่ระดับความสำคัญ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีการเซฟเฟ่
ตั้งที่ปรากฏในตารางที่ 12.1 – 12.3
ตารางที่ 12.1 ด้านการอนุมัติสินเชื่อ

อาชีพ		รับราชการ	เกษตรกร	ธุรกิจ ส่วนตัว/ ค้าขาย	พนักงาน เอกชน	อื่น ๆ
	\bar{X}	4.10	3.61	3.72	4.05	3.62
รับราชการ	4.10		.49*	.38*	.05	.48*
เกษตรกร	3.61			-.11	-.44*	-.01
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	3.72				-.33*	.10
พนักงานเอกชน	4.05					.42*
อื่น ๆ	3.62					

จากตารางที่ 12.1 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน ด้านการอนุมัติในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 6 คู่ ได้แก่ รับราชการกับเกษตรกร รับราชการกับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รับราชการกับอื่น ๆ พนักงานเอกชนกับเกษตรกร พนักงานเอกชนกับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และพนักงานเอกชนกับอื่น ๆ

ตารางที่ 12.2 ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้

อาชีพ		รับราชการ	เกษตรกร	ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	พนักงาน เอกชน	อื่น ๆ
	\bar{X}	4.03	3.59	3.70	3.99	3.69
รับราชการ	4.03		.44*	.33*	.04	.34*
เกษตรกร	3.59			-.11	-.40*	-.10
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	3.70				-.29*	.01
พนักงานเอกชน	3.99					.30*
อื่น ๆ	3.69					

จากตารางที่ 12.2 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 6 คู่ รักราชการกับเกษตรกร รักราชการกับทำธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รักราชการกับอื่น ๆ เกษตรกรกับพนักงานเอกชน พนักงานเอกชนกับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และพนักงานเอกชนกับอื่น ๆ ตารางที่ 12.3 ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์

อาชีพ		รักราชการ	เกษตรกร	ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	พนักงาน เอกชน	อื่น ๆ
	\bar{X}	4.18	3.79	3.86	4.20	3.88
รักราชการ	4.18		39*	32*	-0.02	30*
เกษตรกร	3.79			-0.07	-41*	-0.09
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	3.86				-34*	-0.02
พนักงานเอกชน	4.20					-32*
อื่น ๆ	3.88					

จากตารางที่ 12.3 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่าง ๆ ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 6 คู่ ได้แก่ รักราชการกับเกษตรกร รักราชการกับทำธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รักราชการกับอื่น ๆ พนักงานเอกชนกับเกษตรกร พนักงานเอกชนกับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และพนักงานเอกชนกับอื่น ๆ

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด โดยจำแนกตามรายได้

ระบบการบริหารสินเชื่อ	รายได้								F	Sig
	1 - 10,000 บาท		10,001 - 20,000 บาท		20,001 - 30,000 บาท		30,001 บาทขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ	3.88	.81	4.02	.69	3.96	.70	3.92	.67	.893	.445
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.73	.73	3.86	.70	3.91	.81	3.75	.60	1.316	.270

ด้านการติดตามและเร่งรัด หนี้	3.77	.81	3.80	.76	3.87	.85	3.78	.69	.216	.886
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตาม หลักชะรีอะฮ์	3.96	.69	3.99	.69	4.05	.79	3.92	.52	.303	.823
รวม	3.83	.64	3.91	.59	3.94	.69	3.84	.56	.674	.569

จากตารางที่ 13 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ที่มีรายได้ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด โดยจำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ระบบการบริหารสินเชื่อ	ระยะเวลาการเป็นสมาชิก						F	Sig
	น้อยกว่า 3 ปี		ตั้งแต่ 3 - 6 ปี		มากกว่า 6 ปี			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ	4.09	.71	3.94	.79	3.91	.68	1.402	.247
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.91	.70	3.81	.78	3.77	.70	.760	.469
ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้	4.02	.76	3.81	.83	3.69	.73	4.419	.013*
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลัก ชะรีอะฮ์	4.12	.73	3.94	.73	3.97	.65	1.542	.215
รวม	4.03	.59	3.87	.66	3.83	.59	2.389	.093

*p <.05

จากตารางที่ 14 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงได้ทำการทดสอบด้วยวิธีการเซฟเฟ่ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 14.1

ตารางที่ 14.1 ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก		น้อยกว่า 3 ปี	ตั้งแต่ 3 - 6 ปี	มากกว่า 6 ปี
	\bar{X}	4.02	3.81	3.69
น้อยกว่า 3 ปี	4.02		.21	.33*
ตั้งแต่ 3 - 6 ปี	3.81			.12
มากกว่า 6 ปี	3.69			.12

จากตารางที่ 14.1 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกต่างกัน ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ น้อยกว่า 3 ปีกับมากกว่า 6 ปี

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด แจกแจงตามความถี่ (Frequency) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. การอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์มีความล่าช้า	7
2. วงเงินที่สหกรณ์อนุมัติจำนวนน้อย	5
3. สมาชิกมีความล่าช้าในการชำระหนี้	5
4. เจ้าหน้าที่สหกรณ์ขาดความเด็ดขาดและขาดความต่อเนื่อง	3
5. สหกรณ์ไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาค่าขอสินเชื่ออย่างชัดเจน	2
6. ข้อมูลในการติดต่อสมาชิกไม่ตรงกับข้อมูลที่ให้สหกรณ์ไว้ข้างต้น เช่น ที่อยู่ และหมายเลขติดต่อ	1
7. การติดตามและเร่งรัดหนี้ของสหกรณ์กับสมาชิกยังเกิดช่องว่างมากเกินไป	1

จากตารางที่ 15 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบมาก คือ การอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์มีความล่าช้า วงเงินที่สหกรณ์อนุมัติจำนวนน้อย สมาชิกมีความล่าช้าในการชำระหนี้ ตามลำดับ

4.2.4 ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

ปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารสินเชื่อและร่วมกำหนดแนวทางการบริหารสินเชื่อที่ดีและสามารถนำมาปฏิบัติได้ โดยมีเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน ผลการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

โดยโครงสร้างการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับเรื่อง
2. การตรวจสอบ
3. การพิจารณา
4. การทำสัญญาสินเชื่อ

ขั้นตอนที่ 1 การรับเรื่อง

เจ้าหน้าที่สหกรณ์จะทำการสัมภาษณ์สมาชิกผู้มาติดต่อขอใช้บริการสินเชื่อ ซึ่งปัญหาที่พบเห็นจากการดำเนินงานที่ผ่านมา คือ สมาชิกยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและกฎระเบียบการปฏิบัติของสหกรณ์ เพราะสมาชิกเข้าใจว่าเมื่อติดต่อกับสหกรณ์จะสามารถรับสินเชื่อได้เลย

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบ

เจ้าหน้าที่สหกรณ์จะทำการตรวจสอบชื่อ ที่อยู่อาศัย รายได้ และทรัพย์สินของสมาชิกว่าข้อมูลที่สมาชิกเขียนในเอกสารคำขอสินเชื่อตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ ซึ่งบางครั้งไม่สอดคล้องกัน ทำสหกรณ์จะต้องทำการพิสูจน์อีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 การพิจารณา

ระเบียบการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด มีดังนี้

1. วงเงินสินเชื่อไม่เกิน 30,000 บาท เป็นอำนาจการพิจารณาของผู้จัดการสาขา
2. วงเงินสินเชื่อไม่เกิน 300,000 บาท เป็นอำนาจการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อ
3. วงเงินสินเชื่อเกิน 300,000 บาท เป็นอำนาจการพิจารณาของคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์

ขั้นตอนที่ 4 การทำสัญญาสินเชื่อ

การทำสัญญาสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบิเนา จำกัด มี 2 วิธี ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่สหกรณ์จะดำเนินการซื้อสินค้าด้วยตนเองแล้วขายสินค้านั้นให้แก่สมาชิกที่ต้องการ

2. ใช้วิธีการระดมเงินสด (ตัวแทน) โดยสหกรณ์จะแต่งตั้งประธานกลุ่มให้ดำเนินการซื้อสินค้าแล้วขายสินค้านั้นให้แก่สมาชิกที่ต้องการ

4.2.4.1 ปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบิเนา จำกัด ผลจากการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมทั้ง 6 คน ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูล ดังนี้

ปัญหาการบริหารสินเชื่อด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ มีดังนี้

1. แบบฟอร์มคำขอสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีช่องโหว่ สหกรณ์ไม่สามารถนำข้อมูลจากแบบฟอร์มเอกสารคำขอสินเชื่อมาประกอบการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อมูลในแบบฟอร์มเอกสารคำขอไม่ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสมาชิก

3. สมาชิกที่เคยได้รับสินเชื่อมาแล้ว สหกรณ์ไม่สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาได้

ปัญหาการบริหารสินเชื่อด้านการอนุมัติสินเชื่อ มีดังนี้

1. ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีความล่าช้า ซึ่งอาจจะกระทบกับสมาชิกระดับเกรด A สมาชิกที่ชำระหนี้ดีสม่ำเสมอ และจะกระทบต่อสมาชิกนักลงทุน

2. สหกรณ์ยังขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ เช่น ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ ได้แก่ คณะกรรมการ และอนุกรรมการมีความหลากหลายอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่รับราชการ เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นครูสอนศาสนาในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม และอื่น ๆ ทำให้เกิดความล่าช้าในการจัดประชุมคณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อ เพราะต้องให้คณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อมีความสะดวกพร้อมเพียงกันจึงจะจัดให้มีการประชุมได้

3. วงเงินในการให้บริการสินเชื่อของสหกรณ์ ฯ ยังมีจำนวนน้อยเพราะไม่ได้เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่จึงวงเงินในการให้บริการสินเชื่อจำนวนไม่มากนัก

4. การพิจารณาอนุมัติของสหกรณ์โดยไม่ได้อาศัยข้อมูลข้อเท็จจริงของสมาชิกที่ขอสินเชื่อครั้งแรกมาประกอบการพิจารณา ซึ่งการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อในครั้งแรกนี้เพื่อต้องการศึกษาข้อมูลและประวัติของสมาชิกเพื่อประกอบการพิจารณาในครั้งต่อไป

5. สินเชื่อในวงเงินเกิน 30,000 บาท คณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อจะอนุมัติทันทีโดยไม่ได้พิจารณาจากข้อมูลข้อเท็จจริงของสมาชิกอย่างละเอียด

6. กรรมการบางท่านยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อ โดยไม่ได้อาศัยความรู้เกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อมาประกอบการพิจารณา

ปัญหาการบริหารสินเชื่อด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ มีดังนี้

1. สมาชิกสหกรณ์ยังขาดความตระหนักและไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการชำระหนี้ ทำให้เกิดความล่าช้าในการชำระหนี้ ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานหลายปีที่ผ่านมาสมาชิกผู้มาใช้บริการสินเชื่อกับสหกรณ์ชำระหนี้ได้ต่ำกว่ามาตรฐาน
2. มีรายได้ของสมาชิกไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย และสมาชิกบางส่วนที่ขอใช้บริการสินเชื่อยังไม่มีความแน่นอนในอนาคต จึงเป็นสาเหตุของความล่าช้าในการชำระหนี้
3. ความเห็นอกเห็นใจของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่มีต่อสมาชิก ทำให้การติดตามและเร่งรัดหนี้ของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ขาดความเด็ดขาดและขาดความต่อเนื่อง และการติดตามและเร่งรัดหนี้ของสหกรณ์กับสมาชิกยังเกิดช่องว่างมากเกินไป
4. ข้อมูลในการติดต่อสมาชิกไม่ตรงกับข้อมูลที่ให้สหกรณ์ไว้ข้างต้น เช่น ที่อยู่ และหมายเลขติดต่อทำให้เกิดความยุ่งยากในการติดตามทวงถามหนี้
5. สมาชิกมีความเหนียวหนี้ สมาชิกที่มีรายได้มากหรือรายได้เพียงพอต่อการชำระหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ตามเวลาที่กำหนด ทำให้สหกรณ์จะต้องติดตามอย่างสม่ำเสมอ
6. สมาชิกผู้รายได้น้อย สำหรับสมาชิกประเภทนี้สหกรณ์มีความจำเป็นจะต้องให้มีการประนอมหนี้ เนื่องรายได้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของสหกรณ์ที่ควรจะได้รับ
7. สมาชิกที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ได้แก่สมาชิกที่ไม่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน และกลุ่มสมาชิกที่นำเงินไปลงทุนและไม่ประสบผลสำเร็จ
8. สมาชิกที่ติดต่อไม่ได้ สมาชิกประเภทนี้ค้างการชำระหนี้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานานและขาดการติดต่อกับสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ไม่สามารถติดต่อกับสมาชิกประเภทนี้ได้เลย เนื่องจากได้เปลี่ยนหมายเลขติดต่อ และย้ายที่อยู่อาศัย

ปัญหาการบริหารสินเชื่อด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะริอะฮ มีดังนี้

1. มีสมาชิกของสหกรณ์จำนวนไม่น้อยที่ยังคงมีความเข้าใจว่าการให้การสินเชื่อของสหกรณ์ไม่ได้มีความแตกต่างกับการให้บริการสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั่วไปหรือสหกรณ์ทั่วไป
2. การขอใช้บริการสินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์ยังคงมีความต้องการกู้เงินมากกว่าการซื้อสินค้า ซึ่งสหกรณ์อิสลามไม่สามารถให้กู้เงินได้ จึงมีความเสี่ยงในการเข้าข่ายในเรื่องดอกเบี้ย
3. การดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมาย และข้อบังคับรองรับ เพราะยังไม่มีพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) เกี่ยวกับสหกรณ์อิสลาม บางครั้งการดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามจะต้องมีการดัดแปลงให้สอดคล้องกับข้อกฎหมาย จึงเป็นปัญหาในการนำหลักข้อกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการเงินมาปฏิบัติใช้ในสหกรณ์

4. สหกรณ์มีผลิตภัณฑ์สัญญาครอบหะยประเภทเดียวที่เปิดให้บริการ ไม่มีการเปิดให้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามประเภทอื่น ๆ

5. สหกรณ์ไม่ได้เปิดให้บริการสินเชื่อประเภทการลงทุน แต่สหกรณ์ใช้หลักสัญญามุรอเบหะยแทนสัญญาฎอเราะบะฮฺ โดยสหกรณ์จะให้เงินแก่สมาชิกไปลงทุน และคิดอัตรากำไรจากวงเงินที่ให้สินเชื่อแก่สมาชิก ถึงแม้จะการระกักสัญญาการซื้อขาย แต่ก็มีความเสี่ยงในการเข้าข่ายริบา

4.2.4.2 แนวทางการบริหารสินเชื่อ หลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 6 คน ได้สะท้อนถึงปัญหาต่าง ๆ ในการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์แล้ว จึงได้มีข้อเสนอแนะและกำหนดแนวทางการบริหารสินเชื่อ ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูล ดังนี้

แนวทางการบริหารสินเชื่อด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ มีดังนี้

1. สหกรณ์ควรสร้าง E-Book เพื่อบันทึกข้อมูลส่วนตัวและประวัติการใช้บริการสินเชื่อของสมาชิก เพื่อความสะดวกในการนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาสินเชื่อ
2. สหกรณ์ควรกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาค่าขอสินเชื่ออย่างชัดเจน
3. เจ้าหน้าที่สหกรณ์ควรแนะนำให้ผู้ขอสินเชื่อแนบเอกสารให้ครบถ้วนสมบูรณ์จึงจะทำการพิจารณา

แนวทางการบริหารสินเชื่อด้านการอนุมัติสินเชื่อ มีดังนี้

1. สหกรณ์จะต้องมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อสมาชิกแต่ละรายให้มากขึ้น กำหนดระยะเวลาการชำระหนี้ให้เหมาะสมกับรายได้ของสมาชิก และกำหนดแผนรายเดือนในการติดตามหนี้ให้กับเจ้าหน้าที่สินเชื่อหรือประธานกลุ่ม
2. สหกรณ์จะต้องแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการสินเชื่อ จำเป็นต้องสร้างวินัยทางการเงิน และเสริมสร้างอาชีพแก่สมาชิก เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้ตามที่ตกลงไว้กับสหกรณ์ และมีเงินเหลือออมไว้กับสหกรณ์
3. การเพิ่มรายได้ของสหกรณ์ ควรระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อให้ไปตามวัตถุประสงค์ ควรมีการติดตามลูกหนี้เป็นระยะ ๆ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
4. ควรให้มีการแก้ไขระเบียบอำนาจการพิจารณาสินเชื่อ เพื่อความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการบริหารสินเชื่อ

แนวทางการบริหารสินเชื่อด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ มีดังนี้

1. สหกรณ์ควรให้มีการจัดทำกองทุนตะกัฟฟูลสำหรับการชำระหนี้ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้
2. ควรให้สมาชิกมีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมการเป็นเจ้าของร่วมกับสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ควรมีความเด็ดขาดในการติดตามและเร่งรัดหนี้และควรให้มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง

3. สหกรณ์อิสลามควรมีการปรับโครงสร้างหนี้

แนวทางการบริหารสินเชื่อด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ มีดังนี้

1. สหกรณ์ควรให้มีการจัดอบรมการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินตามหลักกฎหมายอิสลามให้แก่สมาชิกของสหกรณ์ที่สหกรณ์นำมาปฏิบัติใช้ เพื่อให้สมาชิกเกิดความเข้าใจและพยายามไม่ยุ่งเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินที่มีดอกเบี้ย

2. จำเป็นจะต้องให้มีการผลักดันพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) เกี่ยวกับสหกรณ์อิสลามให้สหกรณ์ประเภทหนึ่งที่ถูกบรรจุไว้ในกระทรวง เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ และสามารถดำเนินงานได้ถูกต้องตามกฎหมาย

3. สหกรณ์ควรเปิดให้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามประเภทอื่น ๆ เช่น การเช่าซื้อ (อิญาเราะฮ์ บิตตัมนิค) และการลงทุนประเภทมูอเราะฮะบะฮ์ และการจำนำจำนอง (เราะหุญ)

ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามจำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อั้นโดยจำแนกตามส่วนบุคคลในภาพรวมการศึกษาด้านศาสนา และอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 และอายุ และสถานภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ ดังตารางต่อไปนี้

จำแนกตัวแปร	ความคิดเห็น
ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ	
เพศ	ไม่แตกต่างกัน
อายุ	ไม่แตกต่างกัน
การศึกษาด้านศาสนา	ไม่แตกต่างกัน
การศึกษาด้านสามัญ	ไม่แตกต่างกัน
สถานภาพ	ไม่แตกต่างกัน
อาชีพ	ไม่แตกต่างกัน
รายได้	ไม่แตกต่างกัน
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	ไม่แตกต่างกัน
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	
เพศ	แตกต่างกัน โดยสมาชิกเพศชายมีความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุมัติสินเชื่อมากกว่าเพศหญิง
อายุ	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่มีอายุที่น้อยกว่า 30 ปีมีความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุมัติสินเชื่อมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ

การศึกษาด้านศาสนา	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่จบการศึกษาด้านศาสนาระดับปริญญาเอก มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุมัติสินเชื่อกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ
การศึกษาด้านสามัญ	ไม่แตกต่างกัน
สถานภาพ	ไม่แตกต่างกัน
อาชีพ	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่รับราชการมีความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุมัติสินเชื่อกว่าอาชีพอื่น ๆ
รายได้	ไม่แตกต่างกัน
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	ไม่แตกต่างกัน
ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้	
เพศ	ไม่แตกต่างกัน
อายุ	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่น้อยกว่า 30 ปี มีความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและเร่งรัดหนี้มากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ
การศึกษาด้านศาสนา	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่จบการศึกษาด้านศาสนาระดับชานาวิทย์ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและเร่งรัดหนี้มากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ
การศึกษาด้านสามัญ	ไม่แตกต่างกัน
สถานภาพ	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่มีสถานภาพโสด มีความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและเร่งรัดหนี้มากกว่าสถานภาพอื่น ๆ
อาชีพ	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่รับราชการมีความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและเร่งรัดหนี้มากกว่าอาชีพอื่น ๆ
รายได้	
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกน้อยกว่า 3 ปี มีความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและเร่งรัดหนี้มากกว่าระยะเวลาอื่น ๆ
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์	
เพศ	ไม่แตกต่างกัน
อายุ	ไม่แตกต่างกัน
การศึกษาด้านศาสนา	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนาในระดับชานาวิทย์ มีความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์มากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ

การศึกษาด้านสามัญ	ไม่แตกต่างกัน
สถานภาพ	ไม่แตกต่างกัน
อาชีพ	แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่มีเป็นพนักงานเอกชน มีความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักขระรีอะฮ์มากกว่าอาชีพอื่น ๆ
รายได้	ไม่แตกต่างกัน
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	ไม่แตกต่างกัน

จากตารางที่ 16 การเปรียบเทียบความแตกต่างโดยการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการพิจารณาคำขอสินเชื่อ ไม่มีตัวแปรใดที่แตกต่างกัน ด้านการอนุมัติสินเชื่อ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาด้านศาสนา และอาชีพ เป็นตัวแปรที่แตกต่างกัน ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ ได้แก่ อายุ การศึกษาด้านศาสนา สถานภาพ อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก เป็นตัวแปรที่แตกต่างกัน และด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักขระรีอะฮ์ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา และอาชีพ เป็นตัวแปรที่แตกต่างกัน

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต : การดำเนินงานและปัญหา โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกของสหกรณ์ จำนวน 384 ตัวอย่างจำแนกเป็นสมาชิก สาขาปัตตานี จำนวน 56 ตัวอย่าง สาขายะลา จำนวน 146 ตัวอย่าง และสาขานราธิวาส จำนวน 182 ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มีทั้งหมด 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต และแบบสนทนากลุ่มที่ครอบคลุมเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 384 คน ได้แก่ สาขาปัตตานี จำนวน 56 คน สาขายะลา จำนวน 146 คน และสาขานราธิวาส จำนวน 182 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ แจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบแบบที่ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One – way ANOVA และแบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนานำเสนอในรูปความเรียงเพื่อนำเสนอปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัต

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัด : การดำเนินงานและปัญหา ผลการวิจัย ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการวิจัยพบว่า เพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี สำเร็จการศึกษาด้านสามัญในระดับปริญญาตรี สำเร็จการศึกษาด้านศาสนาในระดับชั้นชานาเวีย มีสถานภาพแต่งงานแล้ว ประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน มีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 11,001 – 20,000 บาท มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกในช่วงระหว่าง 3 – 6 ปี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ตามหลักชะรีอะฮ์ รองลงมา คือ ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ และด้านการอนุมัติสินเชื่อ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ ดังนี้

ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อในภาพรวมอยู่ในมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการสอบถามและตรวจสอบการชำระหนี้ของสมาชิก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการสอบถามบุคลิกภาพของสมาชิก เช่น การละหมาด ญะมาอะฮ์ การจ่ายซะกาต การฟังการสอนศาสนา และอื่นๆ

ด้านการอนุมัติสินเชื่อในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการตรวจสอบหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการพิจารณาถึงภาวะเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาล และปัจจัยที่อื่นๆ ที่มีส่วนต่อการพิจารณาให้สินเชื่อ

ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการแจ้งเตือนวันเวลาชำระหนี้ให้สมาชิกทราบล่วงหน้า และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการลงโทษสมาชิกในกรณีที่ค้างชำระหนี้เป็นเวลานานและขาดการติดต่อกับสหกรณ์

ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ของสหกรณ์อิสลามปีนากำกัด พบว่า การดำเนินงานด้านสินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ของสหกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกล่าวหรือเปิดเผยในส่วนราคาต้นทุนและกำไรของสินค้าที่ทำการซื้อขายอย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกำหนดอัตรากำไรที่มีความเหมาะสม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด โดยจำแนกตามตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนา ระดับการศึกษาด้านสามัญ สถานภาพ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก พบว่า เพศ การศึกษาด้านสามัญ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก โดยรวมไม่แตกต่างกัน การศึกษาด้านศาสนา และอาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 และอายุ และสถานภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด มีดังนี้

ปัญหาด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ พบว่า แบบฟอร์มคำขอสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีช่องโหว่ สหกรณ์ไม่สามารถนำข้อมูลจากแบบฟอร์มเอกสารคำขอสินเชื่อมาประกอบการพิจารณาอนุมัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาด้านการอนุมัติสินเชื่อ พบว่า ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีความล่าช้าและการขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการสินเชื่อ เช่น ไม่สามารถอนุมัติสินเชื่อตามข้อมูลข้อเท็จจริงของสมาชิกได้ และกรรมการบางท่านยังขาดความรู้เกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อ

ปัญหาด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ พบว่า ความล่าช้าและขาดความต่อเนื่องในการชำระหนี้ของสมาชิก เนื่องด้วยสาเหตุการขาดความหนักในการชำระหนี้ รายได้น้อยซึ่งไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ และความไม่เด็ดขาดในการติดตามและเร่งรัดหนี้ของเจ้าหน้าที่สหกรณ์

ปัญหาการดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ พบว่า สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การเงินอิสลาม ผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่สหกรณ์เปิดให้บริการมีสัญญาครอบงำเพียงอย่างเดียว และยังมีข้อบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์อิสลามจึงเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานพอสมควร

2. และส่วนแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด พบว่า สหกรณ์จะต้องมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อทุกประเภทกับสมาชิกแต่ละราย และจำเป็นจะต้องสร้างวินัยทางการเงิน ตลอดจนการเสริมสร้างอาชีพแก่สมาชิก เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้ตามที่ตกลงไว้กับสหกรณ์

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นาจำกัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ ด้านการอนุมัติสินเชื่อ โดยส่วนการติดตามและเร่งรัดหนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนี้

ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ ภาพรวมสหกรณ์จะให้ความสำคัญในการตรวจสอบถึงประวัติการขอสินเชื่อและประวัติการชำระหนี้ที่ผ่านมา ตรวจสอบวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อ รวมทั้งตรวจสอบบุคลิกภาพและการยึดมั่นในศาสนาอิสลามของสมาชิก และตรวจสอบเอกสารอย่างละเอียดเพื่อป้องกันไม่ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์สินเชื่อต่อไป จะอยู่ในระดับมาก แต่สหกรณ์ก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบปัจจัยเหล่านี้ให้ละเอียดมากขึ้นกว่าเดิม จะส่งผลให้การวิเคราะห์อนุมัติมีความสะดวกมากขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะความครบถ้วนของข้อมูล สอดคล้องกับไพจิตร สุขสมบูรณ์ และนิชา นพากร (2560 : 108) กล่าวว่า “ปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์ ดังนี้ ประวัติการสะสมหนี้ จำนวนบุคคลในการดูแล ประวัติการกู้ยืมเงิน ระยะเวลาการกู้ยืม รายได้ต่อเดือน สถานภาพการสมรส ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ยอดเงินกู้ยืม ประวัติการชำระหนี้ จำนวนหนี้ที่มี ประวัติการฝากเงิน และรายจ่ายต่อเดือน”

ด้านการอนุมัติสินเชื่อ ภาพรวมสหกรณ์จะให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ตรวจสอบความสามารถในการหารายได้หรือการประกอบอาชีพของผู้ขอสินเชื่อ และตรวจสอบการส่งเงินงวดการชำระหนี้ ความรับผิดชอบต่อการชำระหนี้ตามที่กำหนด ตรวจสอบทรัพย์สินค้ำประกัน รวมทั้งให้วิเคราะห์ถึงบุคลิกภาพและความรับผิดชอบหรืออะมานะฮ์ของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์จะอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวิโรจน์ หะสิทธิ์ (2553) กล่าวว่า “ระดับการปฏิบัติการบริหารความเสี่ยงด้านเครดิตของพนักงานสินเชื่อธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับสูงสุดไปหาต่ำสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์หลักประกันสินเชื่อ ด้านการควบคุมภายในเกี่ยวกับลูกหนี้ และด้านการวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ แต่สหกรณ์ก็ไม่ควรละเลยและจำเป็นจะต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ นี้ เนื่องจากมีผลต่อการบริหารสินเชื่อและการติดตามเร่งรัดหนี้ของสหกรณ์ ถ้าหากสหกรณ์มีความรัดกุม และตรวจสอบปัจจัยต่าง ๆ อย่างละเอียดจะส่งผลสะดวกและง่ายต่อการติดตามและเร่งรัดหนี้ และการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถป้องกันหนี้สูญได้เป็นอย่างดี” และสอดคล้องกับ Keong (2012: 82) กล่าวว่า “ก่อนตัดสินใจให้สินเชื่อ สถาบันการเงินควรจะต้องให้ความสำคัญ

กับหลักเกณฑ์การพิจารณา 7 ประการ (7-C of Credit) คือ 1. อุปนิสัย 2. ความสามารถในการหารายได้ 3. เงินทุน 4. หลักประกัน 5. สถานการณ์ต่าง ๆ 6. การควบคุม และ 7.สามัญสำนึก”

ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ ภาพรวมของการติดตามและเร่งรัดหนี้จะอยู่ในระดับมาก แต่สหกรณ์ก็ยังคงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการติดตามและเร่งรัดหนี้ เพราะสหกรณ์ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการติดตามและเร่งรัดหนี้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่มีผลต่อการชำระหนี้ของสมาชิก เช่น การที่เจ้าหน้าที่สหกรณ์มีความเคร่งครัดในการติดตามและเร่งรัดหนี้ มีการทวงถาม และส่งหนังสือแจ้งเตือนแก่สมาชิกที่ค้างชำระหนี้ แจ้งเตือนและเข้าหาสมาชิกที่ค้างชำระหนี้และขาดการติดต่อกับสหกรณ์เป็นเวลานานหลายเดือนอย่างสม่ำเสมอจะมีส่วนต่อการชำระหนี้ของสมาชิก และจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารสินเชื่อ สอดคล้องกับสมฤทัย บัวกิ่ง (ม.ป.ป.) กล่าวว่า “การติดตามหนี้ของสหกรณ์ จำนวนครั้งที่เจ้าหน้าที่มาติดตามทวงหนี้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระคืนเงินกู้ มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลา จำกัด”

ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะริอะฮ์ของสหกรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน การให้บริการสินเชื่อของสหกรณ์จะกระทำด้วยหลักสัญญาการซื้อขาย การซื้อขายสินค้าในขณะการทำสัญญาสินเชื่อ สหกรณ์จะต้องถือกรรมสิทธิ์ในการสินค้าอย่างสมบูรณ์แล้วจะทำการซื้อขายสินค้าให้แก่ลูกค้าหรือสมาชิก โดยสหกรณ์จะต้องมีการเปิดเผยค่าสินค้าในส่วนของตนและบวกด้วยกำไรอย่างชัดเจน ในความเป็นจริงแล้วสหกรณ์อิสลามบิना จำกัด ได้ดำเนินการด้านการให้บริการสินเชื่อโดยใช้สัญญาการซื้อขายแบบมูรอเบหะฮะฮ์ซึ่งถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลาม สอดคล้องกับอัลกุรอานในอายะฮ์ที่ 275 สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ความว่า “และอัลลอฮ์นั้นทรงอนุมัติการค้าขาย และทรงห้ามการเอาดอกเบี้ย” สอดคล้องกับวะหะฮ์ อัลซุฮัยลีย์ (al-Zuhaili, 2002 : 320) กล่าวว่า “การซื้อขายแบบผ่อนชำระด้วยการเพิ่มราคาเป็นที่อนุมัติตามหลักการอิสลามตามที่คณะของอุละมาอ์ส่วนใหญ่ ได้แก่ มัชฮับหะนะฟี ยะมาลิกีย์ ชาฟีอี และหัมบะลีย์ และสอดคล้องกับมุฮัมมัดฟาดีล มะมิง (2550: 212) กล่าวว่า “สถาบันการเงินอิสลามทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์อิสลามปัตตานี สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด สหกรณ์อิสลามบินา จำกัด และธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ได้เปิดเผยในส่วนของราคาต้นทุนบวกกำไรที่ชัดเจน ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบินา จำกัด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

จำแนกตามเพศที่ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 สอดคล้องกับชญาตานุภาพานิชย์ และธนสุวิทย์ ทับทิมศิริรักษ์ (ม.ป.ป.) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการให้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัด ในเขตจังหวัดอุดรธานีใน

ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรและด้านประชาสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05”

จำแนกตามอายุที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และ .01 ตามลำดับ สอดคล้องกับอสิสราร รัตนไทรแก้ว (2552) ผลการศึกษาพบว่า “ประชาชนผู้เข้ารับการบริการที่มีอายุที่ต่างกันจะมีความแตกต่างกัน ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อาคารและสถานที่”

จำแนกตามระดับการศึกษาด้านศาสนาที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ความสำคัญ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 สอดคล้องกับชญาดา มุลพานิชย์ และธนสุวิทย์ ทับทิมรุกข์ (ม.ป.ป.) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการรับบริการด้านสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัดในเขตจังหวัดอุดรธานีในภาพรวมอุดรธานีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการด้านกระบวนการให้บริการด้านบุคลากรด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกและด้านประชาสัมพันธ์ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสมาชิกแต่ละคนได้รับความรู้ และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริการสินเชื่อไม่เหมือนกัน”

จำแนกตามสถานภาพที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 สอดคล้องกับ อัจฉราภรณ์ ชูวงศ์ (2559) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์นาวิกโยธิน จำกัด ที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อในมาตรฐานคุณภาพบริการ ด้านมาตรฐานการให้บริการ ด้านความปลอดภัย และด้านการติดต่อสื่อสาร สมาชิกมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านคุณลักษณะของผู้ให้บริการ สมาชิกมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน”

จำแนกตามอาชีพที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านผลิตภัณฑ์ตามหลักชะรีอะฮ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 และด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่ความมั่นคงในประกอบอาชีพ ได้แก่ สมาชิกที่ประกอบอาชีพรับราชการ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา พนักงาน

เอกชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามมากกว่าสมาชิกที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ที่ดีขึ้น

จำแนกตามรายได้ที่ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ อัจฉราภรณ์ ชูวงษ์ (2559) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์นาวิกโยธิน จำกัด ที่มีรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน”

จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 สอดคล้องกับจุฑาโล ธรรมสัตรู (2553) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกที่มีระยะเวลาต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี จำกัด โดยรวม ด้านบริการหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ด้าน ขั้นตอนหรือกระบวนการ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้าน การส่งเสริมการตลาด ไม่แตกต่างกัน” และสอดคล้องกับชญาดา มูลพานิชย์ และธนสุวิทย์ ทับทิมรุกข์ (ม.ป.ป.) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกต่างกันมีทัศนคติต่อการรับบริการด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัดในเขตจังหวัดในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการด้านกระบวนการ ให้บริการ ด้านบุคลากรและ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้าน ประชาสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สมาชิกสหกรณ์ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกมาหลายปีอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในการบริการที่ดีขึ้น”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ดังนี้

ปัญหาด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ พบว่า แบบฟอร์มคำขอสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีช่องโหว่ สหกรณ์ไม่สามารถนำข้อมูลจากแบบฟอร์มเอกสารคำขอสินเชื่อมาประกอบการพิจารณาอนุมัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลของผู้ขอใช้บริการสินเชื่อของสหกรณ์แบบไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

ปัญหาด้านการอนุมัติสินเชื่อ พบว่า ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีความล่าช้าและการขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการสินเชื่อ เช่น ไม่สามารถอนุมัติสินเชื่อตามข้อมูลที่แท้จริงของสมาชิกได้ และกรรมการบางท่านยังขาดความรู้เกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อ สอดคล้องกับ ประสพชัย พสุนนท์ (2558 : 87) กล่าวว่า “ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสหกรณ์ คือ การขาดแคลนทุนดำเนินงานและวัสดุอุปกรณ์ ทำให้ที่ตั้งไม่เหมาะสม การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพ การขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความไม่พร้อมและขาดศักยภาพของคณะกรรมการสหกรณ์ และฝ่ายจัดการขาดทักษะและความรู้ในการดำเนินงานทางธุรกิจสินเชื่อ ” และยังสอดคล้องกับรังสรรค์ ปิติปัญญา (2553) กล่าวว่า “คณะกรรมการสหกรณ์จำนวนมากยังขาดความรู้ด้านสหกรณ์ และ

บริหารจัดการธุรกิจการเงิน นอกจากนั้นยังไม่มีเวลาทำงานให้สหกรณ์ ทั้งนี้เป็นผลมาจากต้องใช้เวลา กับงานประจำของตนเองก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องและจำเป็น”

ปัญหาการดำเนินงานติดตามและเร่งรัดหนี้ พบว่า ความล่าช้าและขาดความต่อเนื่องในการชำระหนี้ของสมาชิก เนื่องด้วยสาเหตุการขาดความหนักในการชำระหนี้ รายได้น้อยซึ่งไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ และการไม่เด็ดขาดในการติดตามและเร่งรัดหนี้ของเจ้าหน้าที่สหกรณ์สอดคล้องกับ มุฮัมหมัดฟาดีล มะมิง (2550: 204-205) กล่าวว่า “การล่าช้าชำระหนี้ โดยลูกค้าจะล่าช้าในการชำระหนี้ โดยสหกรณ์จะต้องติดตามเร่งรัดหนี้เป็นระยะ การล่าช้าในการชำระหนี้ถือว่าเป็นปัญหามาก เพราะสหกรณ์นั้นไม่สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยจึงมีแนวคิดที่จะค้างชำระก็ได้ จากแนวคิดดังกล่าว อาจจะทำให้กำไรของสหกรณ์อิสลามลดลง”

ปัญหาการดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮฺ พบว่า สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การเงินอิสลาม สอดคล้องกับอานิส พัฒนปรีชาวงศ์(2553: 24) กล่าวว่า “ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายซึ่งเป็นชาวมุสลิมยังขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการซื้อขายแบบผ่อนส่งตามหลักการอิสลาม” ผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่สหกรณ์เปิดให้บริการมีรูบะหะฮฺเพียงอย่างเดียว และยังไม่มีการบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์อิสลามจึงเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานพอสมควร สอดคล้องกับอับดุลรอหิม สะแต (2555 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า “ปัญหาโดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาบุคคลทั้งฝ่ายสหกรณ์และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในประเด็นของหลักการอิสลามมาปรับตัวให้สอดคล้องระหว่างหลักการอิสลามกับหลักกฎหมายบ้านเมือง”

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาเรื่องระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบินา จำกัด: การดำเนินงานและปัญหา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สหกรณ์จะต้องมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อทุกประเภทกับสมาชิกแต่ละราย และจำเป็นจะต้องสร้างวินัยทางการเงิน และเสริมสร้างอาชีพแก่สมาชิก เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้ตามที่ตกลงไว้กับสหกรณ์ และมีเงินเหลือออมไว้กับสหกรณ์
2. สหกรณ์ควรกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาคำขอสินเชื่ออย่างชัดเจน และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ควรแนะนำให้ผู้ขอสินเชื่อแนบเอกสารให้ครบถ้วนสมบูรณ์จึงจะทำการพิจารณา
3. ควรให้สมาชิกมีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมการเป็นเจ้าของร่วมกับสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ควรมีความเด็ดขาดในการติดตามและเร่งรัดหนี้และควรให้มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง

4. ควรให้มีการจัดอบรมการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินตามหลักกฎหมายอิสลามให้แก่สมาชิกของสหกรณ์ที่สหกรณ์นำมาปฏิบัติใช้ เพื่อให้สมาชิกเกิดความเข้าใจและพยายามไม่ยุ่งเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินที่มีดอกเบี้ย

5. ควรให้มีการผลักดันพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) เกี่ยวกับสหกรณ์อิสลามให้สหกรณ์ประเภทหนึ่งที่ถูกบรรจุไว้ในกระทรวง เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ และสามารถดำเนินงานได้ถูกต้องตามกฎหมาย

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยในครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรให้มีการศึกษาระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม โดยมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์ หรือวิจัยแบบผสมโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

2. ควรให้การศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ของสหกรณ์อิสลาม

3. ควรให้มีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารสินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ระหว่างสหกรณ์อิสลามกับธนาคารอิสลาม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บรรณานุกรม

- อัลกุรอานฉบับแปลความหมายภาษาไทยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย. ปีฮิจญเราะฮ์ย
ศักราช 1419 (พ.ศ. 2542). อัลมะดีนะฮ์ : ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน
หนังสือภาษาไทย
- กฤษฎา สังขมณี. 2549. การจัดการสินเชื่อ (Credit Management). พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ :
ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- เฉลิมขวัญ คุรุชบุณยงค์. 2556. การจัดการการเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น
จำกัด (มหาชน)
- ฐาปนา ฉิมไพศาล. 2559. องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ดารณี พุทธิบูลย์. 2543. การจัดการสินเชื่อ. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- นารุญา ยนเปียน. 2541. การเงินและการธนาคาร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : หจก.ทิพย์วิสุทธิจำกัด
- บรรจง บินกาชัน. 2543. เศรษฐกิจการเงินอิสลาม. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสืออิสลาม
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
- ไพรัช วัชรพันธุ์. 2533. การบริหารสินเชื่อ. ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
- มุฮัมมัดยูซุฟ มูซา. 2545. กฎหมายอิสลามเบื้องต้น. แปลโดย อิสมาแอ อาลี. วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- เมาดูดี. 2551. ตัฟฮีหมุลกุรอาน. แปลโดย บรรจง บินกาชัน กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสืออิสลาม
- ยูสุฟ อัลก็อรรฎอวี. 2554. หะลาลและหะรอมในอิสลาม. แปลโดย บรรจง บินกาชัน กรุงเทพฯ : ศูนย์
หนังสืออิสลาม
- สมิธ อีซอ. 2561. ธนาการอิสลามและหลักชะรีอะห์ นิยาม หลักฐาน แนวทางปฏิบัติ และประเด็น
ที่ศนะที่แตกต่าง. กรุงเทพฯ : บริษัท นัทซา พรินดีง จำกัด
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2546. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เฟื่อง
ฟ้าพรินดีง จำกัด
- อ็ชชัยยิด สาบิก 2549 ฟิกฮุซซุนนะฮ์ เล่ม 5, กรุงเทพฯ : สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ
อิสมาแอ อาลี. 2552. อุศูลุลฟิกฮ. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หนังสือภาษาต่างประเทศ

- Abduh, M.2016. **Foundation of Islamic Finance**. Gombak: IIUM Press
- Abdullah, D. V. and Chee, K. 2010. **Islamic Finance Why It Makes Sense**. Singapore: Marshall Cavendish Business.
- Abû Fâris, Hamzah. 2009. **Hukm al-Bai' ilâ Ajil Ma'a Ziyâdah al-Thaman wa Ba'd Mushkilâtuhu Fî Urûbâ**. Kulliyah al-Qânûn. Jâmi 'ah al-Fâtih
- Ad-Dardir. n.d. **Hashiyah al-Dasuqi 'ala al-Sharh al-kabir**.
- ad-Duwaisy, Ahmad bin Abdurrazaq.2009. **Fatwa-Fatwaa Jual Beli**. Jakarta: Pustaka Imam Asy-syafi 'i
- Ahmad, A. 1993. **Contemporary Practices of Islamic Financing Techniques**. Jeddah: Islamic Research and Training Institution, Islamic Development Bank
- al-Albânî. n.d. **Şaḥiḥ al-Jâmi' al-Şaghîr wa Ziyâdâtuhu**. Beirut: al-Maktab al-Islamî
- al-Bukhârî, Muhammad bin Ismail Abu Abdullah.2001. **al-Jâmiâ al-Musnad al-Şaḥiḥ al-Muktaşar min Anwar Rasulullah ﷺ wa Sunnanih wa 'iyamih**. Dar Tawk al – Najah
- al-Fakhri, Saifu Hishâm Şubah. 2009. **al-I'timân al-Masrafî wa Dur al-Tawasu' al-I'timânî Fî al-Azmât al-Masrafî**. Kulliyah al-Iqtisâd Jâmiah hilab
- al-Hilâlî. Abî Usâmah Salîm bin 'îd.n.d. **Mausu'ah al-Manâhî al-Shar'iyah Şahih al-Sunnah al-Nabawiyyah**. Dar Ibn Affân
- al-Jaşşâş, Abî Bakr Ahmad Alî al-Râzî.1992. **Ahkâm al-Qur'ân**. Beirut: Dâr al-Ma'rifah
- al-Murâghî, A.1946. **Tafsîr al-Murâghî**. Misr: Sharikah Mustafâ al-Bâbî al-Hilbî
- al-Nawawiy.Yahyâ bin Sharif Mahyuddîn abu Zakariyya.2008. **al-Majmu' Sharh al-Madhh lil-Shirâdhî**. Riyâḍ : Maktabah al-Irshâd
- al-Shâfi'iy, Ahmad bin Muhammad bin Ahmad bin al-Qâsim 1995 **al-Bâb fî al-Fiqh ash-Shâfi'iy** al-Madinah: Dar al-Bukhâriy
- al-Sharbînî, S.1998. **Mughnâ al-Muhtâj**. Beirut: Dâr al-Ma'rifah
- al-Shaukânî, M.1414. **Fath al-Qadîr**. Beirut: Dâr al-Kalam al-Ṭayyib
- al-Subaily,Y. n. d. **Fiqh Perbankan Syariah: Pengantar fiqh muamalat dan aplikasinya dalam ekonomi modern**. Jakarta:Universitas Islam Imam Muhammad Saud

- ash-Shiddieqi, Hasby. 1984. **Pengantar Fiqh Muamalat**. Jakarta: Bulan Bintang
- al-Turkí, Sulaimán bin Turkí.1421. **Bai' al-Taqsít wa Ahkámuhu**. Riyāḍ: Muktabah al-Rushd
- al-Zamkhsharí. Abû Qāsim Mahmūd bin Amrû bin Ahmad.1407. **al-Kashshāf 'An Haqā 'iq Ghawāmiḍ al-Tanzil**. Beirut: Dār al-Kitāb al-'Arabí
- al-Zuhailī, W. 2002. **al-Mu'āmalāt al-Māliyyah al-Mu'āsharah**. Damuscus: Dār al-Fikr
- al-Zuhailī, W. 2002. **al-Fiqh al-'Islāmī wa 'Adilatuh**. Beirut: Dār al-Fikr al-Mu'asirah
- Chapra, M. U. 1979. **Objective of the Islamic Economic Order**. London: The Islamic Foundation
- El-Gamal, M. A. 2000. **A Basic Guide to Contemporary Islamic Banking and Finance**. Houston: Rice University
- El-Gari, M.A.2013. Credit Risk in Islamic Banking and Finance. **Islamic Economic Studies**. Vol. 10, N0. 2, P. 1 – 24
- Ghazaly,H.A.R.,Ihsan,H.G.andShidiq,S.2010.**Fiqh Muamalat**. Jakarta:Prenadamedia Group
- Ibn Taimiyyah. Shaikh al-'Islam Ahmad. 2004. Majmu' Fatāwā. Riyāḍ: Maktabah al-Irshād
- Ibnu al-Athir 1969 **Jāmi' al-Usūl Fi Ahādīth al-Rasul** Maktabah Damuscus: Dār al-Bayān
- Ibnu Baḩāl.2003. **Sharh Ṣaḩīḩ al-Bukḩārī Li'Ibni Baḩāl**. Riyāḍ: Muktabah al-Rushd
- Ibnu Farīs.1979 **Mu'jam Maqāyis al-Lughah** Damuscus: Dār al-Fikr
- Ibnu Kathīr.1999. **Tafsīr Al-Qur'ān al-'Azīm**. Beirut: Dar Ibnu Hazm
- Ibnu Manzur, Muhammad Ibn Mukarram. n.d. **Lisān al-Arab**. Cairo: Dār al-Ma'rif
- Ibnu Mājah, Abu Abdullah Muhammad bin Yazīd al – Qaḩwainī. n.d. **Sunnan Ibnu Mājah**. Dar Ihya' al – Kitab al – Arabiyyah
- Ibnu Rushd, Muhammad bin Ahmad bin Muhammad bin Ahmad.1982.**Bidāyah al-Mujtahid wa Nihāyah al-Muqtaṣid**. Beirut: Dār al-Ma'rifah
- Imam Mustofa.2016.**Fiqh Mu'amalah kontemporer**. Jakarta: PT Raja Grafindo Perdasa

- International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance. 2016. **Islamic Financial System Principles and Operations**. Kuala Lumpur: International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance
- Muslim bin al-Hajaj Abu al-Hasan. n.d. **al-Musnad al-Şaḥiḥ al-Muktaşar bi Naql al-'adl 'an 'adl I' Ia Rasulullah** ﷺ. Dar'ihya'i al-Turath al-Arabī
- Qāsim, H. M. 1990. **Manār al-Qārī Sharh Muktaşar Şaḥiḥ al Bukhārī**. Damuscus: Maktabah Dār al-Bayān
- Rosly, S A. 2010. **Critical Issues on Islamic Banking and Financial Maket**. Kuala Lumpur: Dinamas Publishing
- Sābiq, as-Saiyid. 1983. **Fiqh al-Sunnah**. Damuscus: Dār al-Fikr
- Sarwat, A. 2009. **Fiqh Muamalat**. Indonesia: Kampus Syariah

วิทยานิพนธ์ บทความ และรายงานการวิจัย

- ขวัญภา เจริญษา. 2550. พฤติกรรมการใช้บริการด้านสินเชื่อของลูกค้าธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- จุฑาไล ธรรมสัจย์. 2553. การศึกษาคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี จำกัด. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชญาดา มูลพานิชย์ และธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์ ม.ป.ป. ทศนคติของสมาชิกต่อการรับบริการด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัด ในเขตจังหวัดอุดรธานี วารสารบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- ธวัช นัยพอม. 2557. สหกรณ์อิสลาม: คำตอบของมุสลิมไทยต่อเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์. คนหนุ่มสาวมุสลิมกับโลกสมัยใหม่ หน้า 567 – 614
- ประภัสสร สมบัติศรี. 2010. สหกรณ์เพื่อการพัฒนาชุมชน. การเกษตรราชภัฏ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 หน้า 49 – 57
- ประสพชัย พสุนนท์ 2558 ปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย : ทฤษฎีรากฐานจากข้าราชการของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา ปีที่ 7 ฉบับที่ 13 เดือนมกราคม – มิถุนายน หน้า 85 – 101

- ประเสริฐ จรรยาสุภาพ และรัตนา โพธิ์สุวรรณ. 2545. แนวทางพัฒนารูปแบบการบริหารงานสหกรณ์ร้านค้า. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน หน้า 37 - 48
- ปัญญา หิรัญรัมย์ และคณะ. 2549. เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและสหกรณ์. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. หน่วยที่ 10 – 15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
- ปิยะมาศ ม่วงเปลียน 2555 การบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพและปริมณฑล วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ปิยะมาศ ม่วงเปลียน 2558 การบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพและปริมณฑล RMUTT Global Business and Economic Review ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือนพฤศจิกายน หน้า 153 - 170
- ไพจิตร สุขสมบูรณ์ และณิชา นภาพร จงกะสิกิจ. 2560. ผลของตัวแบบที่ส่งผลต่อความสามารถในการชำระสินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน หน้า 101 – 110
- ม.ล.พงศรัพีพร และคณะ. 2556. แนวทางการพัฒนาการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม สรุปรายงานการวิจัยชุดโครงการวิจัย “ไทย – โลกมุสลิม” หน้า 71 – 80
- มนชยา อรุณศ. 2556 การศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนาการเงินอิสลามของประเทศไทย สรุปรายงานการวิจัยชุดโครงการวิจัย “ไทย – โลกมุสลิม” หน้า 13 – 43
- มะรอมือลี ปือราเฮง. 2554. การบริหารจัดการทรัพย์สินริบาในกฎหมายอิสลาม: กรณีศึกษาการปฏิบัติของชาวมุสลิมในเทศบาลเมืองนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- มุฮัมหมัดฟาดีล มะมิง. 2550. การซื้อขายแบบมูรอบะหะฮะฮ์ของสถาบันการเงินอิสลามในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- รัตนกร แพร่สี. 2557. การบริหารความเสี่ยงด้านเครดิตอย่างยั่งยืนของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมสวัสดิการทหารบก จำกัด. ภาคนิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- รังสรรค์ ปิติปัญญา. 2553. สหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ : ปัญหาและแนวทางในการพัฒนา. พิมพ์ในโคออปนิวส์ ฉบับวันที่ 16 – 31 พฤษภาคม 2553

- วรนุช ทรัพย์สมปอง 2550 การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย
- วิโรจน์ หระสิทธิ์. 2553. การปฏิบัติการบริหารความเสี่ยงด้านเครดิตของพนักงานสินเชื่อธนาคาร
กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และ
ร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วีณา आयูเคน 2559 การดำเนินตามมาตรฐานการให้สินเชื่อและการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของ
ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการ
ประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปกร
- อรรถพล อรรถวรเดช และคณะ. 2556. การศึกษาและยก่างกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจ
สถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย สรุปรายงานการวิจัยชุดโครงการวิจัย “ไทย – โลก
มุสลิม” หน้า 81 – 102
- อลิสรา รัตน์ไตรแก้ว. 2552. ความพึงพอใจของผู้รับบริการงานจัดเก็บรายได้จากเทศบาลตำบล
ไพศาลี อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- อัจฉราภรณ์ ชูวงศ์. 2559. คุณภาพการให้บริการสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์นาวิกโยธิน จำกัด
ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัย
การบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- อับลอรอหิม สะแต 2555 การดำรงอยู่และการปรับตัวของสหกรณ์อิสลามในพื้นที่จังหวัดยะลา :
กรณีศึกษาสหกรณ์อัลอามีน จำกัด ภาคนิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- อานิส พัฒนปรีชาวงศ์. 2546. ศึกษาการซื้อขายแบบผ่อนชำระตามกฎหมายอิสลาม: กรณีศึกษา
สหกรณ์อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- อานิส พัฒนปรีชาวงศ์. 2553. การซื้อขายแบบผ่อนส่ง: บทบัญญัติและหลักปฏิบัติตามกฎหมาย
อิสลาม. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้าที่ 24 – 40
- ฮาริระ เจ๊ะโด. 2557. แนวโน้มการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด ในทศวรรษหน้า
(2557 – 2566). วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- Ahmed, H. 2002 Financing Microenterprises An analytical study of Islamic
Microfinance Institutions. **Islamic Economic Studies** Vol.9, No. 2, P. 27 – 64

- al-Zuhalyi, W. 2014. *Bitaqat al-I'timan, A Paper Presented at the Fifteenth Conference of Islamic Fiqh Academy by the Organization of the Islamic Conference at Muscut, Oman, 6 - 11 Murch 2014*
- Chapra, M. U. 2008. *The Global Financial Crisis: Can Islamic Finance help minimize the severity and frequency of such a crisis in the future? The Forum on the Global Financial Crisis to be held at the Islamic Development Bank 25 October 2008*
- Farid, M. 2013. *Murabahah Dalam Perspektif Fikih Empat Mazhab. Episteme, Vol. 8. No. 1, Juni 2013.*
- Jaffar, M. and Manarvi, I. 2011. *Performance comparison of Islamic and Conventional banks in Pakistan. Global Journal of Management And Business Research (11)1 P. 60 – 66*
- Kader, R. A. and Leong, Y. K. 2009. *The Impact of Interest Rate Changes on Islamic Bank Financing. International Review of Business Research Papers Vol. 5 No. 3 P. 189 – 201*
- Mosharrafa, R. A. 2013. *Credit assessment practice of a commercial bank in Bangladesh. International Journal of Economic, Finance and Management Sciences. 1(6): 382 – 387*
- Mohammed, M. J., Ismail, R. and Markom, R. 2011. *The Jurisprudential Differences about the Term Credit “ Al-I’ timan” and Credit Card: Islamic and Conventional Perspectives. International Journal of West Asian Studies. Vol. 3 No. 2 P. 59 – 81*
- Razak, D. A. and Mohammed, M. O. and Taib, F. M. 2008. *Consumers’ Acceptance on Islamic Home Financing: Empirical Evidence on Bai’ Bithaman Ajil (BBA) in Malaysia. IIUM International Accounting Conference IV (INTAV). (24 - 26 June, 2008)*
- SABIR, R. I. and Other. 2014. *Difference Between Islamic Banks and Commercial Banks Performance In Pakistan. International Review of Management and Business Research. (3)2 P. 1038 – 1046*
- Shofawati, A. 2014. *Murabahah Financing in Islamic Banking: Case Study in Indonesia. Proceedings of 5th Asia – Pacific Business Research Conference (17 – 18 February 2014)*

Yong Wooi Keong. 2012. To lend or not lend, that is the question-economic consideration for Malaysian Bankers. **Second Annual Summit on Business and Entrepreneurial Studies (2nd ASBES 2012) Proceeding**. P. 82 - 94

เอกสารอื่น ๆ

พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553

สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด. 2557. รายงานประจำปีสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

สหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด. 2560. รายงานประจำปีสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครปฐม ม.ป.ป. การบริหารสินเชื่อ

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดร้อยเอ็ด 2553 เทคนิคการติดตามเร่งรัดหนี้

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสมุทรสาคร 2559 เทคนิคการติดตามเร่งรัดหนี้ในสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร
ชุดความรู้ภายใต้กิจกรรมการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

เครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย. 2559. รายงานประจำปีเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย

เว็บไซต์

al-Mamlakah Assa‘ūdiyyah al-Ri‘āsah al-‘Ammah al-Buhūth al-‘Ilmiyyah wa al-‘iftā’.2001. Abhāth Hai ‘ah Kibār al-Ulamā’ (Online):
<http://www.alifta.net/Fatawa/FatawaChapters.aspx?languagename=ar&View=Page&PageID=379&PageNo=1&BookID=1> (สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2559)

Alwosabi, M. n.d. **The Prohibition of Gharar** (Online):
http://staff.uob.edu.bh/files/620922311_files/Prohibition-of-Gharar.pdf
(สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2561)

Cambridge Dictionary. n.d. **Definition of Credit**. (Online) :
<https://dictionary.cambridge.org/> (สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2560)

English Oxford Living Dictionaries n.d. **Definition of Credit**. (Online):
<https://en.oxforddictionaries.com/> (สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2560)

Merriam Webster. 1828. **Definition of Credit**. : <https://www.merriam-webster.com/>
(สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2560)

- Sharia Consulting Center. n.d. **Kredit, Halal atau Haram** (Online) :
<http://www.syariahonline.com/v2/ekonomi-islam-a-muamalat/105-kredit-halal-atau-haram.html> (สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2560)
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ ม.ป.ป. **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์** (ออนไลน์) :
http://www1.cpd.go.th/more_news.php?cid=49&filename=index
 (สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2560)
- ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. **คำศัพท์การเงินตามหลักชะรีอะฮ์** (ออนไลน์) :
<http://www.ibank.co.th/2010/th/shariah-information/shariah-financial-term.aspx?ID=3> (สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2560)
- ภูวนาถ บุชบา. มปป. **การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารสินเชื่อโดยสำนักงานภูมิภาค (HUB) ของสำนักงานเขตกำแพงเพชรธนาคารกรุงไทย กำจัด (มหาชน)** (ออนไลน์) :
<http://www.bec.nu.ac.th/bec-web/graduate/Article/Strategy53>
 (สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2559)
- วรวิทย์ บารู. 2554. **สหกรณ์อิสลามในประเทศไทย โฉวผลงานตามที่เกิดขึ้นจริง กำไร 2.5%** (ออนไลน์) : <http://news.muslimthaipost.com/news/1043>
 (สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2560)
- สมฤทัย บัวกิ่ง. ม.ป.ป. **ปัจจัยที่มีผลการชำระหนี้คืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลา จำกัด** (ออนไลน์) : <file:///C:/Users/pdcyala/Downloads/.pdf>
 (สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2561)
- สหกรณ์อิสลามบินาจำกัด. ม.ป.ป. **ความเป็นมาสหกรณ์** (ออนไลน์) :
<http://www.binacoop.com> (สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2559)
- สำนักข่าวอะลามี่. 2556. **"สหกรณ์อิสลามฯ"พัฒนาซอฟต์แวร์ยกระดับการเงินอิสลาม** (ออนไลน์) :
<http://www.thealami.com/main/content.php?page=&category=2&id=1042>
 (สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2559)

ภาคผนวก

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา..... ☎ ๒๒๑๐.....

ที่ มอ ๗๕๑ /..... วันที่..... ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง.....ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูฮัมหมัดรอฟลี แวะหะมะ

ด้วย นายดลชาติ โตมาแร นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา (มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา โดยมี ดร.ธวัช นุ้ยผอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้
จักขอบคุณยิ่ง

(ดร. มูฮัมหมัดรอฟลี แวะหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน...สำนักงานเลขานุการ...วิทยาลัยอิสลามศึกษา..... ☎ ๒๒๑๐.....

ที่ มอ ๗๕๑ / วันที่ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่อง...ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.หะหมัด หะยีหมัด

ด้วย นายดลชาติ โตมาแร นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา (มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา โดยมี ดร.ธวัช นุ้ยผอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้ แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด : การดำเนินงาน และปัญหา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้
 จักขอบคุณยิ่ง

(ดร. มุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ ๒๒๑๐

ที่ มอ ๗๕๑ / วันที่ ตุลาคม ๒๕๖๐

เรื่องขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา

ด้วย นายดลชาติ โดมาแร นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา (มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา โดยมี ดร.ธวัช นุ้ยผอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความตรงประเด็นตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ทำให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและมีคุณภาพยิ่งขึ้น พร้อมนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญมา ณ โอกาสนี้
จักขอบคุณยิ่ง

(ดร. มุหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา	ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดรอฟลี แวะหะมะ	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3. ดร.หะหมุด หะยีหมัด	อาจารย์ประจำภาคอิสลามศึกษา
วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Prince of Songkhro University
Pattani Campus

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
และค่าความเชื่อมั่น

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity)

ข้อที่	ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	ผล
		1	2	3		
ด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ						
1	แบบฟอร์มมีความเข้าใจง่ายและสะดวกในการกรอกข้อมูล	1	1	1	1	ใช้ได้
2	สหกรณ์มีการตรวจสอบเอกสารคำขอสินเชื่ออย่างเคร่งครัด	1	1	1	1	ใช้ได้
3	สหกรณ์มีการสอบถามประวัติส่วนตัวของสมาชิก	1	1	1	1	ใช้ได้
4	สหกรณ์มีการสอบถามและตรวจสอบการชำระหนี้ของสมาชิก	1	1	1	1	ใช้ได้
5	สหกรณ์มีการสอบถามวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อของสมาชิก	1	1	1	1	ใช้ได้
6	สหกรณ์มีการสอบถามบุคลิกภาพของสมาชิก เช่น การละหมาดฎะมาอะห์ การจ่ายซะกาต การฟังการสอนศาสนา และอื่นๆ	1	1	0	0.66	ปรับปรุง
7	สหกรณ์มีการจัดชั้นสมาชิกก่อนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ	1	1	1	1	ใช้ได้
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ						
8	ระยะเวลาในการพิจารณามีความรวดเร็ว	1	1	1	1	ใช้ได้
9	สหกรณ์พิจารณาอนุมัติตามวัตถุประสงค์ของผู้ขอสินเชื่อ	1	1	1	1	ใช้ได้
10	สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ	1	1	0	0.66	ปรับปรุง
11	สหกรณ์มีการตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้	1	1	1	1	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	ผล
		1	2	3		
12	สหกรณ์มีการตรวจสอบทุนที่ใช้ในกิจการส่วนตัวของผู้ขอสินเชื่อ	1	1	1	1	ใช้ได้
13	สหกรณ์มีการตรวจสอบหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อ	1	1	1	1	ใช้ได้
ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้						
14	สหกรณ์มีการพิจารณาถึงภาวะเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาล และปัจจัยที่อื่นๆ ที่มีส่วนต่อการพิจารณาให้สินเชื่อ	1	1	1	1	ใช้ได้
15	มีการพิจารณาถึงสามัญสำนึกและการมีอะมานะฮ์ของผู้ขอสินเชื่อ	1	1	1	1	ใช้ได้
16	สหกรณ์มีการแจ้งเตือนวันเวลาชำระหนี้ให้สมาชิกทราบล่วงหน้า	1	1	1	1	ใช้ได้
17	สหกรณ์มีการตรวจสอบและติดตามหนี้สำหรับสมาชิกที่ขาดการชำระหนี้ติดต่อกัน	1	1	1	1	ใช้ได้
18	สหกรณ์มีการจัดเก็บข้อมูลผู้ขอสินเชื่อ	1	1	1	1	ใช้ได้
19	สหกรณ์มีการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการติดตามเร่งรัดหนี้	1	1	1	1	ใช้ได้
20	สหกรณ์มีการกำหนดขั้นตอนในการติดตามหนี้จากสมาชิกแต่ละรายตามความเหมาะสม	1	1	1	1	ใช้ได้
21	สหกรณ์มีการแจ้งเตือนสมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระทุกระยะและติดตามทวงถามอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1	ใช้ได้
22	สหกรณ์มีการลงโทษสมาชิกในกรณีที่มีหนี้ค้างชำระหนี้เป็นเวลานานและขาดการ	1	1	1	1	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	ผล
		1	2	3		
	ติดต่อกับสหกรณ์					
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์						
23	พนักงานมีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำด้านการเงินอิสลาม	1	1	1	1	ใช้ได้
24	มีการซื้อขายสินค้าในการทำสัญญาการให้สินเชื่อ	1	1	1	1	ใช้ได้
25	มีการกำหนดอัตรากำไรที่มีความเหมาะสม	1	1	1	1	ใช้ได้
26	มีถ้อยคำแห่งสัญญา (อะกัต) การซื้อขายที่ถูกต้อง	1	1	1	1	ใช้ได้
27	มีการกล่าวหรือเปิดเผยในส่วนของราคาต้นทุนและกำไรของสินค้าที่ทำการซื้อขายอย่างชัดเจน	1	1	1	1	ใช้ได้
28	ขณะทำสัญญาการซื้อขายสหกรณ์เป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างสมบูรณ์	1	1	1	1	ใช้ได้
29	สหกรณ์มีการแต่งตั้งให้ลูกค้าเป็นตัวแทนทำการซื้อสินค้าเองอย่างถูกต้อง	1	1	1	1	ใช้ได้
30	สหกรณ์มีการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าอย่างสมบูรณ์หลังจากการทำสัญญาการซื้อขายเสร็จสิ้น	1	1	1	1	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

การทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out)

ลำดับ	ประเด็นความเห็น	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
1	ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ	.793
2	ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	.865
3	ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้	.852
4	ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์	.792
รวม		.826

แบบสอบถามชุดนี้ มีประเด็นความเห็นเกี่ยวกับระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด มีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวม เท่ากับ .826 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการพิจารณาสินเชื่อ มีค่าความเชื่อมั่น .793 ด้านการอนุมัติ มีค่าความเชื่อมั่น .865 ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ มีค่าความเชื่อมั่น .852 และด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .792

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

เลขที่แบบสอบถาม □□□

แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง

ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นำจำกัด : การดำเนินงานและปัญหา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระบบการบริหารสินเชื่อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อ

กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทุกตอน ตามสถานภาพที่ท่านเห็นว่าเป็นจริง เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2. ข้อคำถามทุกข้อเป็นการประเมินผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้อย่างอิสระไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี โปรดตอบตามความเป็นจริง ซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและใช้ในการวิจัยเท่านั้น

งานวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้หากปราศจากความร่วมมือจากท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายดลชาติ โดมาเร

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง ที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา (ด้านศาสนา)

☐ ต่ำกว่าชานะวีย์	☐ ชานะวีย์
☐ ปริญญาตรี	☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก	☐ อื่นๆ ระบุ.....
4. ระดับการศึกษา (ด้านสามัญ)

☐ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ ปริญญาตรี	☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก	☐ อื่นๆ ระบุ.....
5. สถานภาพ

☐ โสด	☐ สมรส
☐ หม้าย/หย่าร้าง	
6. อาชีพ

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ เกษตรกร
☐ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	☐ พนักงานเอกชน
☐ อื่นๆ ระบุ.....	
7. รายได้/เดือน

☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 11,001-20,000 บาท
☐ 20,001- 30,000 บาท	☐ 30,001 บาท ขึ้นไป
8. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์

☐ ก่อน 1 ปี	☐ 2 ปี - 5 ปี	☐ 6 ปี ขึ้นไป
------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------

ตอนที่ 2 ระบบการบริหารสินเชื่อ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความสำคัญที่ตรงกับท่านมากที่สุด

5 = ความเห็นในระดับมากที่สุด

4 = ความเห็นในระดับมาก

3 = ความเห็นในระดับปานกลาง

2 = ความเห็นในระดับน้อย

1 = ความเห็นในระดับน้อยที่สุด

ลำดับ	รายละเอียดทั่วไป	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ						
1	แบบฟอร์มมีความเข้าใจง่ายและสะดวกในการกรอกข้อมูล					
2	พนักงานมีการตรวจสอบเอกสารคำขอสินเชื่ออย่างเคร่งครัด					
3	มีการสอบถามประวัติส่วนตัวของสมาชิก					
4	มีการสอบถามและตรวจสอบการชำระหนี้ของสมาชิก					
5	มีการสอบถามวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อของสมาชิก					
6	มีการสอบถามบุคลิกภาพของสมาชิก เช่น การละหมาดญะมาอะห์ การจ่ายซะกาต การฟังการสอนศาสนา และอื่นๆ					
7	มีการจัดชั้นสมาชิกก่อนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ					
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ						
8	ระยะเวลาในการพิจารณามีความรวดเร็ว					
9	พิจารณาอนุมัติตามวัตถุประสงค์ของผู้ขอสินเชื่อ					
10	มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ					
11	มีการตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้					
12	มีการตรวจสอบทุนที่ใช้ในกิจการส่วนตัวของผู้ขอสินเชื่อ					
13	มีการตรวจสอบหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อ					
14	มีการพิจารณาถึงภาวะเศรษฐกิจ นโยบายของ					

ลำดับ	รายละเอียดทั่วไป	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	รัฐบาล และปัจจัยที่อื่นๆ ที่มีส่วนต่อการพิจารณาให้สินเชื่อ					
15	มีการพิจารณาถึงสามัญสำนึกและการมีอะมานะฮ์ของผู้ขอสินเชื่อ					
ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้						
16	มีการแจ้งเตือนวันเวลาการชำระหนี้ให้สมาชิกทราบล่วงหน้า					
17	พนักงานสหกรณ์มีการตรวจสอบและติดตามหนี้สำหรับสมาชิกที่ขาดการชำระหนี้ติดต่อกัน					
18	สหกรณ์มีการจัดเก็บข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อ					
19	สหกรณ์มีการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการติดตามเร่งรัดหนี้					
20	สหกรณ์มีการกำหนดขั้นตอนในการติดตามหนี้จากสมาชิกแต่ละรายตามความเหมาะสม					
21	สหกรณ์มีการแจ้งเตือนสมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระทุกระยะและติดตามทวงถามอย่างสม่ำเสมอ					
22	สหกรณ์มีการลงโทษสมาชิกในกรณีที่มีหนี้ค้างชำระหนี้เป็นเวลานานและขาดการติดต่อกับสหกรณ์					
ด้านการปฏิบัติตามเงื่อนไขของสัญญา						
23	พนักงานมีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำด้านการเงินอิสลาม					
24	สหกรณ์ทำการซื้อขายสินค้าในขณะที่การทำสัญญาสินเชื่อ					
25	สหกรณ์กำหนดอัตรากำไรที่มีความเหมาะสม					
26	ในขณะที่ทำสัญญาสินเชื่อกับสหกรณ์มีถ้อยคำแห่งสัญญาการซื้อขาย (อะกัต)					
27	ในขณะที่ทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์ได้กล่าวหรือเปิดเผยในส่วนราคาต้นทุนและกำไรของสินค้าที่ทำการซื้อขาย					

ลำดับ	รายละเอียดทั่วไป	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
28	ในขณะการทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์เป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน					
29	ในขณะทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์ได้กระทำการแต่งตั้งให้ลูกค้าเป็นตัวแทนทำการซื้อสินค้าเอง					
30	สหกรณ์ได้กระทำการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าอย่างสมบูรณ์หลังจากการทำสัญญาการซื้อขายเสร็จสิ้น					

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์

ด้านการพิจารณา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการอนุมัติ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามลักษณะร้อยละ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

นิพนธ์ต้นฉบับ

ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา
ดลฮาดี โดมาเร¹¹ และ ธวัช นุ้ยผอม¹²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 384 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน แบบสอบถามใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และแบบสนทนากลุ่มใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ด้านการบริหารสินเชื่อ พบว่า เพศ การศึกษาด้านสามัญ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน การศึกษาด้านศาสนา และอาชีพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 และอายุ และสถานภาพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05

3) ปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า ด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ ได้แก่ แบบฟอร์มคำขอสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีช่องโหว่ ด้านการอนุมัติสินเชื่อ ได้แก่ ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อ และการขาดความคล่องตัวในการบริหารสินเชื่อ ด้านการติดตามและเร่งรัด

¹¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

¹² ดร. (การเงินการธนาคารอิสลาม) อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา

หนี้ ได้แก่ ความล่าช้าและขาดความต่อเนื่องในการชำระหนี้ของสมาชิก และด้านผลิตภัณฑ์ตามหลัก
ชะรีอะฮ์ ได้แก่ ความไม่เข้าใจของสมาชิกและกฎระเบียบทางกฎหมาย

4) แนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า สหกรณ์จะต้อง
มีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อ และสร้างวินัยทางการเงิน ตลอดจนการเสริมสร้างอาชีพแก่
สมาชิก เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้ตามที่ตกลงไว้กับสหกรณ์ ตลอดจนควรผลักดันข้อกำหนด
เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามเพื่อนำไปปฏิบัติในสหกรณ์อิสลาม

คำสำคัญ : ระบบสินเชื่อ สหกรณ์อิสลาม ปัญหา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Financing System of Bina Islamic Cooperative Ltd.: Operation and Issues

Donhadee Domarae and Tawat Nuipom

ABSTRACT

The purpose of this research is 1) to examine the level of members' opinion on financing management system of Bina Islamic Cooperative Ltd. 2) to compare members' opinion on financing management system of Bina Islamic Cooperative Ltd. and 3) to explore the issues and solutions of financing management of Bina Islamic Cooperative Ltd. This research was a mixture of quantitative and qualitative research. A questionnaire was used in the quantitative research in which 384 cooperative members were selected as the samples. Focus group was employed in the qualitative research. The samples consisted of 3 cooperative officers and 3 heads of the group members. The statistics used for analyzing the collected quantitative data included frequency, mean, standard deviation, t-test and One – Way ANOVA. As for the focus group, descriptive analysis was used in data analysis.

The research found that.

1) The level of members' opinion for financing management system at Bina Islamic Cooperative Ltd overall was high. When considering individual item, it was found that the *shari'ah* financing product had the highest mean score, followed by the considerations of financing application, the financing approval, and the tracking and debt collection which had the lowest mean score.

2) In comparing of members' opinion for financing management system of Bina Islamic Cooperative Ltd., it was found there was no different opinions among respondents of different sex, education, revenue and membership period. Religious education and career were statistically different at .01 significance level. Age and status were statistically different at .05 significance level.

3) As for the issues of financing management of Bina Islamic Cooperative Ltd., it was found that, at the stage of consideration of financing application, financing application form was found to be exposed. In terms of financing approval, financing procedures and were found to be problematic. The

issues in debt collections included delays and lack of continuity in repayment of the members. On *shari'ah* compliant product issues, it was found that lack of understanding of *shari'ah* and legal regulations among the members.

4) In order to solve the issues related to financing management of Bina Islamic Cooperative Ltd., it was found that cooperatives must be strict in lending and need to create financial discipline as well as enhancing career for the members so that they will be able to repay the debt as arranged with the cooperative. Related legal provision needs to be promoted so that Islamic financial products can be used in Islamic cooperatives.

Keywords : Financing System, Islamic Cooperative, Issues

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บทนำ

การเงินอิสลามถูกนำไปใช้ในสถาบันการเงินครั้งแรกตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 โดยกลุ่มนักฟื้นฟูอิสลามที่ต้องการจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมุสลิมวางบนพื้นฐานของหลักชะรีอะฮ์ ธนาคารอิสลามเกิดขึ้นครั้งแรกในเมืองมิตฆามร์ (Mit Ghamr) ประเทศอียิปต์ในปี ค.ศ.1963 เพื่อเป็นการทดลองการนำหลักการอิสลามที่ห้ามเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยมาใช้ในสถาบันการเงิน (มนชยา อูรยุศ, 2556 : 13) การดำรงอยู่ของสถาบันการเงินอิสลามมีความจำเป็นจะต้องปฏิบัติโดยการใช้สัญญาทางการเงิน ได้แก่ มุฎอเราะบะฮ์ (Muḍārabah), มุฆาเราะกะฮ์ (Mushārahah), มุรอะบะหะฮ์ (Murābahah), สะลัม (Salam), อิสติษนาอ์ (Istithna'), และอิญาเราะฮ์ (Ijārah) เป็นต้น (Shofawati, 2014)

สถาบันการเงินในประเทศไทยในรูปแบบสหกรณ์อิสลามนั้นเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามของมุสลิมในประเทศไทยในการนำอิสลามมาสู่การปฏิบัติในด้านเศรษฐกิจสังคม และเป็นการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ (อว๊ช นุ้ยผอม, 2557 : 579) จากการสำรวจของกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ พบว่า ในปี 2552 มีสหกรณ์อิสลามที่เปิดดำเนินการในประเทศไทยทั้งสิ้น 54 สหกรณ์ (มนชยา อูรยุศ, 2556 : 31) ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทยขึ้น ด้วยความพยายามในการดำเนินงานของเครือข่ายฯ ตลอดระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา ทำให้มีสหกรณ์ จำนวน 29 แห่ง มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 237,844 คน และมีสินทรัพย์ทั้งสิ้น 7,903,328,821 บาท ที่ดำเนินการสหกรณ์ในรูปแบบปลอดดอกเบี้ยครอบคลุมทั่วประเทศ รวมทั้งในกรุงเทพฯ (เครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย, 2559) และในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากก็มีสหกรณ์อิสลามเกิดขึ้นหลายแห่ง เช่น สหกรณ์อิสลามปัตตานีจำกัด สหกรณ์อิสลามอิบนูอัฟฟานจำกัด สหกรณ์อิสลามบีนากำกัด เพื่อสามารถตอบสนองจำเป็นพื้นฐานของคนในพื้นที่ ทั้งการดำเนินการฝากเงิน และการให้บริการสินเชื่อที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลาม สหกรณ์อิสลามบีนากำกัด เป็นสหกรณ์ที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2543 มีพื้นที่ดำเนินการได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา สตูล และพัทลุง เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินงานธุรกรรมการเงินตามหลักบทบัญญัติของศาสนา (สหกรณ์อิสลามบีนากำกัด, ม.ป.ป.)

การดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามนั้นมีความคล้ายกับสหกรณ์ทั่วไปที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่มีหุ้นส่วน ผู้ฝากเงิน ผู้ลงทุน และสังคมโดยรวม แต่สหกรณ์อิสลามจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักการอิสลาม ทำให้สหกรณ์อิสลามจึงมีสัญญาทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม เช่น มุฆาเราะกะฮ์ มุฎอเราะบะฮ์ มุรอะบะหะฮ์ อิญาเราะฮ์ และกัอรฎุลหะสัน สินเชื่อภายใต้หลักการซื้อขายแบบมุรอะบะหะฮ์เป็นสัญญาทางการเงินอิสลามที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในระบบสหกรณ์อิสลาม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80 ที่ใช้ในสหกรณ์อิสลามอิบนูอัฟฟานจำกัด และร้อยละ 70 ที่ใช้

ในสหกรณ์อิสลามบีนาจำกัด (มุฮัมมัดฟาดีล มะมิง, 2550) จากการศึกษาพบว่า สมาชิก เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน และคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมูรอบะหะฮ์ และสัญญาทางการเงินอิสลามอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์การให้บริการสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม และการชำระหนี้ของสมาชิกผู้ใช้บริการสินเชื่อมีความล่าช้าจึงถือเป็นปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ (อานิส พัฒนปรีชาวงศ์, 2553: 24, ประสพชัย พลุนนท์, 2558: 93 และมุฮัมมัดฟาดีล มะมิง, 2550: 204-205) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะทำวิจัยเกี่ยวกับหัวข้อระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม โดยจะศึกษาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ ปัญหาการให้บริการสินเชื่อในรูปแบบอิสลามของสหกรณ์ และแนวทางการพัฒนาการบริหารสินเชื่อที่เหมาะสมแก่สหกรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษา ระบบสินเชื่อ และศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ในการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตการวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนาจำกัด : การดำเนินงานและปัญหา โดยผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาระบบการบริหารสินเชื่อ และสัญญาสินเชื่อที่มีการปฏิบัติใช้ในสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ได้แก่ มูรอบะหะฮ์

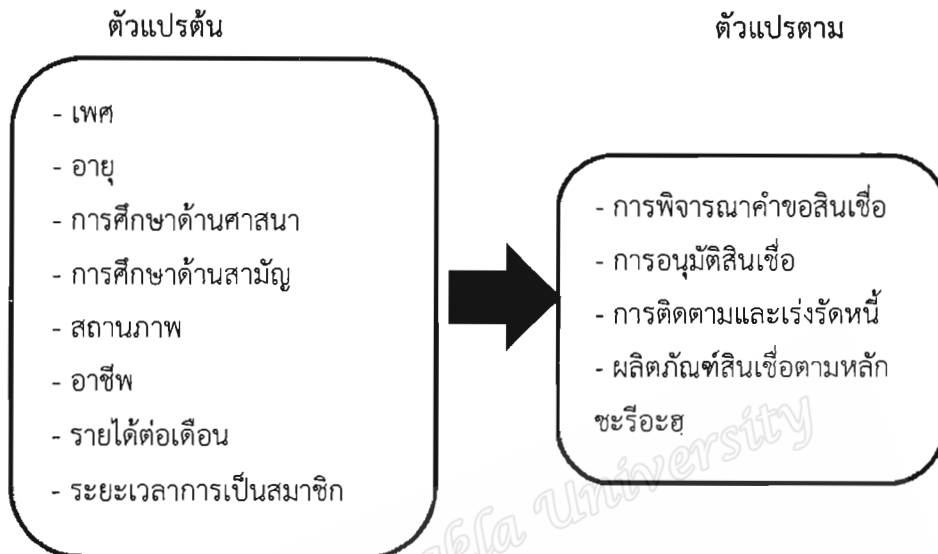
2. ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของประชากรที่จะศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์อิสลามบีนาจำกัด ทั้งหมด 3 สาขา ได้แก่ สาขายะลา สาขาปัตตานี และสาขานราธิวาส เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม เจ้าหน้าที่สหกรณ์และประธานกลุ่ม เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสนทนากลุ่ม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่จะศึกษาโดยแยกเป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ซึ่งได้มา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาด้านศาสนาและสามัญ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก และตัวแปรตาม ได้แก่ การพิจารณาคำขอสินเชื่อ การอนุมัติสินเชื่อ การติดตามและเร่งรัดหนี้ และผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกของสหกรณ์ จำนวน 384 ตัวอย่าง จำแนกเป็นสมาชิก สาขาปัตตานี จำนวน 56 ตัวอย่าง สาขายะลา จำนวน 146 ตัวอย่าง และสาขานราธิวาส จำนวน 182 ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มีทั้งหมด 4 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นาจำกัด ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักกฎหมายอิสลามของสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด และตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นา

จำกัด และแบบสนทนากลุ่มที่ครอบคลุมเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 384 คน ได้แก่ สาขาปัตตานี จำนวน 56 คน สาขายะลา จำนวน 146 คน และสาขานราธิวาส จำนวน 182 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 3 คน และประธานกลุ่มสมาชิก จำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ แจกแจงความถี่ (Frequency), ค่าเฉลี่ย (Mean), และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบแบบที่ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One – way ANOVA และแบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนาจำกัด และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเสนอในรูปความเรียงเพื่อนำเสนอปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด ในภาพรวม ดังนี้

ระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ	3.96	.74	มาก
ด้านการอนุมัติสินเชื่อ	3.82	.73	มาก
ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้	3.80	.79	มาก
ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์	3.98	.70	มาก
รวม	3.89	.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .63) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .70) รองลงมา คือ ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .74)

และด้านการอนุมัติสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.82$, S. D. = .73) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้มี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .79) ดังที่ปรากฏในตารางที่ 3 – 5 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ

ข้อความ	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
1. แบบฟอร์มมีความเข้าใจง่ายและสะดวกในการกรอกข้อมูล	4.00	.81	มาก
2. สหกรณ์มีการตรวจสอบเอกสารค่าขอสินเชื่ออย่างเคร่งครัด	3.99	.78	มาก
3. สหกรณ์มีการสอบถามประวัติส่วนตัวของสมาชิก	4.00	.80	มาก
4. สหกรณ์มีการสอบถามและตรวจสอบการชำระหนี้ขอสมาชิก	4.03	.82	มาก
5. สหกรณ์มีการสอบถามวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อของสมาชิก	4.02	.84	มาก
6. สหกรณ์มีการสอบถามเกี่ยวกับการยึดมั่นในศาสนาของสมาชิก	3.81	.98	มาก
7. สหกรณ์มีการจัดชั้นสมาชิกก่อนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ	3.91	.88	มาก
รวม	3.96	.74	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีน่า จำกัด การพิจารณาค่าขอสินเชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการสอบถามและตรวจสอบการชำระหนี้ขอสมาชิก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .82) รองลงมา คือ สหกรณ์มีการสอบถามวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อของสมาชิก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .84) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการสอบถามบุคลิกภาพของสมาชิก เช่น การละหมาดญะมาอะห์ การจ่ายซะกาต การฟังการสอนศาสนา และอื่นๆ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .98)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการอนุมัติสินเชื่อ

ข้อความ	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
8. ระยะเวลาในการพิจารณามีความรวดเร็ว	3.76	.84	มาก
9. สหกรณ์พิจารณาอนุมัติตามวัตถุประสงค์ของผู้ขอสินเชื่อ	3.88	.83	มาก
10. สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ	3.92	.83	มาก
11. สหกรณ์มีการตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้	3.91	.84	มาก
12. สหกรณ์มีการตรวจสอบทุนที่ใช้ในกิจการส่วนตัวของผู้ขอสินเชื่อ	3.88	.84	มาก
13. สหกรณ์มีการตรวจสอบหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อ	3.97	.77	มาก
14. สหกรณ์มีการพิจารณาถึงภาวะเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาล และปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนต่อการพิจารณาให้สินเชื่อ	3.73	.89	มาก
15. มีการพิจารณาถึงสามัญสำนึกและการมีอะมานะฮ์ของผู้ขอสินเชื่อ	3.87	.82	มาก
รวม	3.82	.73	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการอนุมัติสินเชื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .73) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการตรวจสอบหลักประกันของผู้ขอสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .77) รองลงมา คือ สหกรณ์มีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .83) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการพิจารณาถึงภาวะเศรษฐกิจนโยบายของรัฐบาล และปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนต่อการพิจารณาให้สินเชื่อ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .89)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้

ข้อคำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
16. สหกรณ์มีการแจ้งเตือนวันเวลาการชำระหนี้ให้สมาชิกทราบล่วงหน้า	3.91	.82	มาก
17. สหกรณ์มีการตรวจสอบและติดตามหนี้สำหรับสมาชิกที่ขาดการชำระหนี้ติดต่อกัน	3.88	.86	มาก
18. สหกรณ์มีการจัดเก็บข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อ	3.89	.81	มาก
19. สหกรณ์มีการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในการติดตามเร่งรัดหนี้	3.82	.85	มาก
20. สหกรณ์มีการกำหนดขั้นตอนในการติดตามหนี้จากสมาชิกแต่ละรายตามความเหมาะสม	3.84	.89	มาก
21. สหกรณ์มีการแจ้งเตือนสมาชิกที่มีหนี้ค้างชำระทุกระยะและติดตามทวงถามอย่างสม่ำเสมอ	3.80	.87	มาก
22. สหกรณ์มีการลงโทษสมาชิกในกรณีที่ค้างชำระหนี้เป็นเวลานานและขาดการติดต่อกับสหกรณ์	3.69	.94	มาก
รวม	3.80	.79	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .79) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สหกรณ์มีการแจ้งเตือนวันเวลาการชำระหนี้ให้สมาชิกทราบล่วงหน้า ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = .82) รองลงมา คือ สหกรณ์มีการจัดเก็บข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อ ($\bar{X} = 3.89$, S. D. = .81) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์มีการลงโทษสมาชิกในกรณีที่ค้างชำระหนี้เป็นเวลานานและขาดการติดต่อกับสหกรณ์ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .94)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์

ข้อความ	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
23. พนักงานมีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำด้านการเงินอิสลาม	3.97	.77	มาก
24. สหกรณ์ทำการซื้อขายสินค้าในขณะที่การทำสัญญาสินเชื่อ	4.01	.78	มาก
25. สหกรณ์กำหนดอัตรากำไรที่มีความเหมาะสม	3.82	.87	มาก
26. ในขณะที่ทำสัญญาสินเชื่อกับสหกรณ์มีถ้อยคำแห่งสัญญาการซื้อขาย (อะกัต)	4.00	.82	มาก
27. ในขณะที่ทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์ได้กล่าวหรือเปิดเผยในส่วนราคาต้นทุนและกำไรของสินค้าที่ทำการซื้อขาย	4.02	.79	มาก
28. ในขณะที่การทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์เป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน	4.01	.84	มาก
29. ในขณะที่ทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์ได้กระทำการแต่งตั้งให้ลูกค้าเป็นตัวแทนทำการซื้อสินค้าเอง	3.95	.84	มาก
30. สหกรณ์ได้กระทำการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าอย่างสมบูรณ์หลังจากการทำสัญญาการซื้อขายเสร็จสิ้น	4.00	.85	มาก
รวม	3.98	.70	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .70) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ในขณะที่ทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์ได้กล่าวหรือเปิดเผยในส่วนราคาต้นทุนและกำไรของสินค้าที่ทำการซื้อขาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .79) รองลงมา คือ ในขณะที่การทำสัญญาสินเชื่อสหกรณ์เป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .84) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สหกรณ์กำหนดอัตรากำไรที่มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .87)

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ อาชีพ รายได้ สถานภาพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก พบว่า พบว่า เพศ การศึกษาด้านสามัญ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก โดยรวมไม่แตกต่างกัน การศึกษาด้านศาสนา และอาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 และอายุ และสถานภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05

ปัญหาและแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด มีดังนี้

ปัญหาด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ พบว่า แบบฟอร์มคำขอสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีช่องโหว่ สหกรณ์ไม่สามารถนำข้อมูลจากแบบฟอร์มเอกสารคำขอสินเชื่อมาประกอบการพิจารณาอนุมัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาด้านการอนุมัติสินเชื่อ พบว่า ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีความล่าช้าและการขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการสินเชื่อ เช่น ไม่สามารถอนุมัติสินเชื่อตามข้อมูลข้อเท็จจริงของสมาชิกได้ และกรรมการบางท่านยังขาดความรู้เกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อ

ปัญหาด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ พบว่า ความล่าช้าและขาดความต่อเนื่องในการชำระหนี้ของสมาชิก เนื่องด้วยสาเหตุการขาดความหนักในการชำระหนี้ รายได้น้อยซึ่งไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ และความไม่เด็ดขาดในการติดตามและเร่งรัดหนี้ของเจ้าหน้าที่สหกรณ์

ปัญหาการดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ พบว่า สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การเงินอิสลาม ผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่สหกรณ์เปิดให้บริการมีสัญญาถูกระงับเพียงอย่างเดียว และยังไม่มีการขยับขยายทางกฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์อิสลามจึงเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานพอสมควร

2. และส่วนแนวทางการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนา จำกัด พบว่า สหกรณ์จะต้องมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อทุกประเภทกับสมาชิกแต่ละราย และจำเป็นจะต้องสร้างวินัยทางการเงิน ตลอดจนการเสริมสร้างอาชีพแก่สมาชิก เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้ตามที่ตกลงไว้กับสหกรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบีนาจำกัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ ด้านการอนุมัติสินเชื่อ โดยส่วนการติดตามและเร่งรัดหนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนี้

ด้านการพิจารณาค่าขอสินเชื่อ ภาพรวมสหกรณ์จะให้ความสำคัญในการตรวจสอบถึงประวัติการขอสินเชื่อและประวัติการชำระหนี้ที่ผ่านมา ตรวจสอบวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อ รวมทั้งตรวจสอบบุคลิกภาพและการยึดมั่นในศาสนาอิสลามของสมาชิก และตรวจสอบเอกสารอย่างละเอียดเพื่อป้องกันไม่ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์สินเชื่อต่อไป จะอยู่ในระดับมาก แต่สหกรณ์ก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบปัจจัยเหล่านี้ให้ละเอียดมากขึ้นกว่าเดิม จะส่งผลให้การวิเคราะห์อนุมัติมีความสะดวกมากขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะความครบถ้วนของข้อมูล สอดคล้องกับไพจิตร สุขสมบูรณ์ และณิชา นพากร (2560 : 108) กล่าวว่า “ปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์ ดังนี้ ประวัติการสะสมหนี้ จำนวนบุคคลในการดูแล ประวัติการกู้ยืมเงิน ระยะเวลาการกู้ยืม รายได้ต่อเดือน สถานภาพการสมรส ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ยอดเงินกู้ยืม ประวัติการชำระหนี้ จำนวนหนี้ที่มี ประวัติการฝากเงิน และรายจ่ายต่อเดือน”

ด้านการอนุมัติสินเชื่อ ภาพรวมสหกรณ์จะให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ตรวจสอบความสามารถในการหารายได้หรือการประกอบอาชีพของผู้ขอสินเชื่อ และตรวจสอบการส่งเงินงวดการชำระหนี้ ความรับผิดชอบต่อการชำระหนี้ตามที่กำหนด ตรวจสอบทรัพย์สินค้ำประกัน รวมทั้งให้วิเคราะห์ถึงบุคลิกภาพและความรับผิดชอบหรืออะมานะฮ์ของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์จะอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวิโรจน์ พระสิทธิ์ (2553) กล่าวว่า “ระดับการปฏิบัติการบริหารความเสี่ยงด้านเครดิตของพนักงานสินเชื่อธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับสูงสุดไปหาต่ำสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์หลักประกันสินเชื่อ ด้านการควบคุมภายในเกี่ยวกับลูกหนี้ และด้านการวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ แต่สหกรณ์ก็ไม่ควรละเลยและจำเป็นจะต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ นี้ เนื่องจากมีผลต่อการบริหารสินเชื่อและการติดตามเร่งรัดหนี้ของสหกรณ์ ถ้าหากสหกรณ์มีความรัดกุม และตรวจสอบปัจจัยต่าง ๆ อย่างละเอียดจะส่งผลสะดวกและง่ายต่อการติดตามและเร่งรัดหนี้ และการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถป้องกันหนี้สูญได้เป็นอย่างดี” และสอดคล้องกับ Keong (2012: 82) กล่าวว่า “ก่อนตัดสินใจให้สินเชื่อ สถาบันการเงินควรจะต้องให้ความสำคัญ

กับหลักเกณฑ์การพิจารณา 7 ประการ (7-C of Credit) คือ 1. อุปนิสัย 2. ความสามารถในการหารายได้ 3. เงินทุน 4. หลักประกัน 5. สถานการณ์ต่าง ๆ 6. การควบคุม และ 7.สามัญสำนึก”

ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้ ภาพรวมของการติดตามและเร่งรัดหนี้จะอยู่ในระดับมาก แต่สหกรณ์ก็ยังคงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการติดตามและเร่งรัดหนี้ เพราะสหกรณ์ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการติดตามและเร่งรัดหนี้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่มีผลต่อการชำระหนี้ของสมาชิก เช่น การที่เจ้าหน้าที่สหกรณ์มีความเคร่งครัดในการติดตามและเร่งรัดหนี้ มีการทวงถาม และส่งหนังสือแจ้งเตือนแก่สมาชิกที่ค้างชำระหนี้ แจ้งเตือนและเข้าหาสมาชิกที่ค้างชำระหนี้และขาดการติดต่อกับสหกรณ์เป็นเวลานานหลายเดือนอย่างสม่ำเสมอจะมีผลต่อการชำระหนี้ของสมาชิก และจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารสินเชื่อ สอดคล้องกับสมฤทัย บัวกิ่ง (ม.ป.ป.) กล่าวว่า “การติดตามหนี้ของสหกรณ์ จำนวนครั้งที่เจ้าหน้าที่มาติดตามทวงหนี้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระคืนเงินกู้ มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลา จำกัด”

ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะริอะฮ์ของสหกรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน การให้บริการสินเชื่อของสหกรณ์จะกระทำด้วยหลักสัญญาการซื้อขาย การซื้อขายสินค้าในขณะที่ทำสัญญาสินเชื่อ สหกรณ์จะต้องถือกรรมสิทธิ์ในการสินค้าอย่างสมบูรณ์แล้วจะทำการซื้อขายสินค้าให้แก่ลูกค้าหรือสมาชิก โดยสหกรณ์จะต้องมีการเปิดเผยค่าสินค้าในส่วนของต้นทุนและบวกด้วยกำไรอย่างชัดเจน ในความเป็นจริงแล้วสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด ได้ดำเนินการด้านการให้บริการสินเชื่อโดยใช้สัญญาการซื้อขายแบบมูรอบะหะฮ์ซึ่งถูกต้องตามหลักกฎหมายอิสลาม สอดคล้องกับอัลกุรอานในอายะฮ์ที่ 275 สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ความว่า “และอัลลอฮ์นั้นทรงอนุมัติการค้าขาย และทรงห้ามการเอาดอกเบี้ย” สอดคล้องกับวะหะฮ์ อัลซุฮัยลีย์ (al-Zuhaili, 2002 : 320) กล่าวว่า “การซื้อขายแบบผ่อนชำระด้วยการเพิ่มราคาเป็นที่อนุมัติตามหลักการอิสลามตามทัศนะของอุละมาฮ์ส่วนใหญ่ ได้แก่ มัชฮับหะนะฟียะ มาลิกีย์ ซาฟีอีย์ และหัมบะลีย์ และสอดคล้องกับมุฮัมมัดฟาดีล มะมิง (2550: 212) กล่าวว่า “สถาบันการเงินอิสลามทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์อิสลามปัตตานี สหกรณ์ออมทรัพย์อิบนูอัฟฟาน จำกัด สหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด และธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ได้เปิดเผยในส่วนของราคาต้นทุนบวกกำไรที่ชัดเจน ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม”

การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

จำแนกตามเพศที่ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 สอดคล้องกับชฎาดามูลพานิชย์ และธนสุวิทย์ ทับทิมรักรักษ์ (ม.ป.ป.) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการให้บริการสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัด ในเขตจังหวัดอุดรธานีใน

ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรและด้านประชาสัมพันธ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05”

จำแนกตามอายุที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ความสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านการติดตามและ เร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และ .01 ตามลำดับ สอดคล้องกับ อลิสรา รัตน์ไตรแก้ว (2552) ผลการศึกษาพบว่า “ประชาชนผู้เข้ารับการบริการที่มีอายุที่ต่างกันจะมีความแตกต่างกัน ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อาคารและสถานที่”

จำแนกตามระดับการศึกษาด้านศาสนาที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทาง สถิติที่ระดับ ความสำคัญ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้าน ผลลัพธ์สินเชื่อตามหลักขะริอะฮฺ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และด้าน การติดตามและเร่งรัดหนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 สอดคล้องกับ ชญาดา มุลพานิชย์ และธนสุวิทย์ ทับทิมรุกข์ (ม.ป.ป.) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกที่มีระดับ การศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการรับบริการด้านสินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัดในเขตจังหวัดอุดรธานีในภาพรวมอุดรธานีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านผลลัพธ์ และบริการด้านกระบวนการให้บริการด้านบุคลากรด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้าน ประชาสัมพันธ์ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสมาชิกแต่ละคนได้รับความรู้ และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ บริการสินเชื่อไม่เหมือนกัน”

จำแนกตามสถานภาพที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ความสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่าง มีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 สอดคล้องกับ อัจฉราภรณ์ ชวงษ์ (2559) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์นาวิกโยธิน จำกัด ที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพ การให้บริการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อในมาตรฐาน คุณภาพบริการ ด้านมาตรฐานการให้บริการ ด้านความปลอดภัย และด้านการติดต่อสื่อสาร สมาชิกมี ความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านคุณลักษณะของผู้ให้บริการ สมาชิกมี ความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน”

จำแนกตามอาชีพที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ความสำคัญ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอนุมัติสินเชื่อ และด้านการติดตามและ เร่งรัดหนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่ความ มั่นคงในประกอบอาชีพ เช่น รับราชการ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา พนักงานเอกชน อยากรจะเห็น การเปลี่ยนแปลงในการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ที่ดีขึ้น

จำแนกตามรายได้ที่ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ อัจฉราภรณ์ ชูวงศ์ (2559) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์นาวิกโยธิน จำกัด ที่มีรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน”

จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและเร่งรัดหนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 สอดคล้องกับจุฑาโล ธรรมสัตย์ (2553) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกที่มีระยะเวลาต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี จำกัด โดยรวม ด้านบริการหรือผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ด้าน ขั้นตอนหรือกระบวนการ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้าน การส่งเสริมการตลาด ไม่แตกต่างกัน” และสอดคล้องกับชญาดา มุลพานิชย์ และธนสุวิทย์ ทับทิมรักรักษ์ (ม.ป.ป.) ผลการศึกษาพบว่า “สมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกต่างกันมีทัศนคติต่อการรับบริการด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัดในเขตจังหวัดในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการด้านกระบวนการ ให้บริการ ด้านบุคลากรและ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้าน ประชาสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สมาชิกสหกรณ์ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกมาหลายปีอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในการบริการที่ดีขึ้น”

ปัญหาการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามบิเนา จำกัด ดังนี้

ปัญหาด้านการพิจารณาคำขอสินเชื่อ พบว่า แบบฟอร์มคำขอสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีช่องโหว่ สหกรณ์ไม่สามารถนำข้อมูลจากแบบฟอร์มเอกสารคำขอสินเชื่อมาประกอบการพิจารณาอนุมัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลของผู้ขอใช้บริการสินเชื่อของสหกรณ์แบบไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

ปัญหาด้านการอนุมัติสินเชื่อ พบว่า ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อของสหกรณ์ยังมีความล่าช้าและการขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการสินเชื่อ เช่น ไม่สามารถอนุมัติสินเชื่อตามข้อมูลที่แท้จริงของสมาชิกได้ และกรรมการบางท่านยังขาดความรู้เกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อ สอดคล้องกับ ประสพชัย พสุนนท์ (2558 :87) กล่าวว่า “ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสหกรณ์ คือ การขาดแคลนทุนดำเนินงานและวัสดุอุปกรณ์ ทำเลที่ตั้งไม่เหมาะสม การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพ การขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความไม่พร้อมและขาดศักยภาพของคณะกรรมการสหกรณ์ และฝ่ายจัดการขาดทักษะและความรู้ในการดำเนินงานทางธุรกิจสินเชื่อ ” และยังสอดคล้องกับรังสรรค์ ปิติปัญญา (2553) กล่าวว่า “คณะกรรมการสหกรณ์จำนวนมากยังขาดความรู้ด้านสหกรณ์ และบริหารจัดการธุรกิจการเงิน นอกจากนั้นยังไม่มีเวลาทำงานให้สหกรณ์ ทั้งนี้เป็นผลมาจากต้องให้เวลากับงานประจำของตนเองก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องและจำเป็น”

ปัญหาการด้านติดตามและเร่งรัดหนี้ พบว่า ความล่าช้าและขาดความต่อเนื่องในการชำระหนี้ของสมาชิก เนื่องด้วยสาเหตุการขาดความหนักในการชำระหนี้ รายได้น้อยซึ่งไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ และการไม่เด็ดขาดในการติดตามและเร่งรัดหนี้ของเจ้าหน้าที่สหกรณ์สอดคล้องกับมุฮัมหมัดฟาดีล มะมิง (2550: 204-205) กล่าวว่า “การล่าช้าชำระหนี้ โดยลูกค้าจะล่าช้าในการชำระหนี้ โดยสหกรณ์จะต้องติดตามเร่งรัดหนี้เป็นระยะ การล่าช้าในการชำระหนี้ถือว่าเป็นปัญหามาก เพราะสหกรณ์นั้นไม่สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยจึงมีแนวคิดที่จะค้างชำระก็ได้ จากแนวคิดดังกล่าวอาจจะทำให้กำไรของสหกรณ์อิสลามลดลง”

ปัญหาการดำเนินงานด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักชะรีอะฮ์ พบว่า สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การเงินอิสลาม สอดคล้องกับอานิส พัฒนปรีชาวงศ(2553: 24) กล่าวว่า “ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายซึ่งเป็นชาวมุสลิมยังขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการซื้อขายแบบผ่อนส่งตามหลักการอิสลาม” ผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่สหกรณ์เปิดให้บริการมีรูบะหะฮ์เพียงอย่างเดียว และยังไม่มีการบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับสหกรณ์อิสลามจึงเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานพอสมควร สอดคล้องกับอับดุลรอหิม สะเต (2555 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า “ปัญหาโดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาบุคคลทั้งฝ่ายสหกรณ์และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในประเด็นของหลักการอิสลามมาปรับตัวให้สอดคล้องระหว่างหลักการอิสลามกับหลักกฎหมายบ้านเมือง”

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามปีนา จำกัด: การดำเนินงานและปัญหา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สหกรณ์จะต้องมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อทุกประเภทกับสมาชิกแต่ละราย และจำเป็นจะต้องสร้างวินัยทางการเงิน และเสริมสร้างอาชีพแก่สมาชิก เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้ตามที่ตกลงไว้กับสหกรณ์ และมีเงินเหลือออมไว้กับสหกรณ์
2. สหกรณ์ควรกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาคำขอสินเชื่ออย่างชัดเจน และเจ้าหน้าที่สหกรณ์ควรแนะนำให้ผู้ขอสินเชื่อแนบเอกสารให้ครบถ้วนสมบูรณ์จึงจะทำการพิจารณา
3. ควรให้สมาชิกมีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมการเป็นเจ้าของร่วมกับสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ควรมีความเด็ดขาดในการติดตามและเร่งรัดหนี้และควรให้มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง
4. ควรให้มีการจัดอบรมการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินตามหลักกฎหมายอิสลามให้แก่สมาชิกของสหกรณ์ที่สหกรณ์นำมาปฏิบัติใช้ เพื่อให้สมาชิกเกิดความเข้าใจและพยายามไม่ยุ่งเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินที่มีดอกเบี้ย

5. ควรให้มีการผลักดันพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) เกี่ยวกับสหกรณ์อิสลามให้สหกรณ์ประเภทหนึ่งที่ถูกบรรจุไว้ในกระทรวง เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ และสามารถดำเนินงานได้ถูกต้องตามกฎหมาย

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรให้มีการศึกษาระบบการบริหารสินเชื่อของสหกรณ์อิสลาม โดยมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์ หรือวิจัยแบบผสมโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

2. ควรให้การศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อตามหลักกฎหมายอิสลามของสหกรณ์อิสลาม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

เอกสารอ้างอิง

- อัลกุรอานฉบับแปลความหมายภาษาไทยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย. ปีอิญเราะฮ์ศักราช 1419 (พ.ศ. 2542). อัลมะดีนะฮ์ : ศูนย์กษัตริย์ฟายัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน
ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. คำศัพท์การเงินตามหลักชะรีอะฮ์ (ออนไลน์) สืบค้นจาก
<http://www.ibank.co.th/2010/th/shariah-information/shariah-financial-term.aspx?ID=3> (18 มีนาคม 2560)
- จุฑาไล ธรรมสัจดิ์.2553. การศึกษาคุณภาพการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาล
สรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี จำกัด. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการ
จัดการทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชญาดา มุลพานิชย์ และธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์ ม.ป.ป. ทักษะคติของสมาชิกต่อการรับบริการด้าน
สินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัด ในเขตจังหวัดอุดรธานี
วารสารบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- มนชยา อूरยศ. 2556 การศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนาการเงินอิสลามของประเทศไทย สรุปรายงาน
การวิจัยชุดโครงการวิจัย “ไทย – โลกมุสลิม” หน้า 13 – 43
- ประสพชัย พสุนนท์ 2558 ปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย : ทฤษฎี
รากฐานจากข้าราชการของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ วารสารศรีนครี
นทรวินิจฉัยวิจัยและพัฒนา ปีที่ 7 ฉบับที่ 13 เดือนมกราคม – มิถุนายน หน้า 85 – 101
- ไพจิตร สุขสมบุรณ์ และณิชา นภาพร จงกะสิกิจ. 2560. ผลของตัวแบบที่ส่งผลต่อความสามารถใน
การชำระสินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน
หน้า 101 – 110
- มูฮัมหมัดฟาดีล มะมิง. 2550. การซื้อขายแบบมูรออะฮะฮ์ของสถาบันการเงินอิสลามในจังหวัด
ปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- รังสรรค์ ปิติปัญญา. 2553. สหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ : ปัญหาและแนวทางในการ
พัฒนา. พิมพ์ในโคออปนิวส์ ฉบับวันที่ 16 – 31 พฤษภาคม 2553
- สมฤทัย บัวกิ่ง. ม.ป.ป. ปัจจัยที่มีผลการชำระหนี้คืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมือง
สงขลา จำกัด (ออนไลน์) : <file:///C:/Users/pdcyala/Downloads/>.pdf
(สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2561)

- วิโรจน์ พระสิทธิ์. 2553. การปฏิบัติการบริหารความเสี่ยงด้านเครดิตของพนักงานสินเชื่อธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- อลิสรา รัตน์ไตรแก้ว. 2552. ความพึงพอใจของผู้รับบริการงานจัดเก็บรายได้จากเทศบาลตำบลไพศาลี อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- อัจฉราภรณ์ ชูวงศ์. 2559. คุณภาพการให้บริการสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์นาวิกโยธิน จำกัด ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- อัปดุลรอหิม สะแต 2555 การดำรงอยู่และการปรับตัวของสหกรณ์อิสลามในพื้นที่จังหวัดยะลา : กรณีศึกษาสหกรณ์อัลอามีน จำกัด ภาคนิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- อานิส พัฒนปริชาวงศ์. 2553. การซื้อขายแบบผ่อนส่ง: บทบัญญัติและหลักปฏิบัติตามกฎหมายอิสลาม. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้า 24 - 40
- al – Bukhārī, Muhammad bin Ismail Abu Abdullah. 2001. al-Jami’ al-Musnad al-**Ṣaḥīḥ** al-Muktaṣar min Anwar Rasūlullah ~~ﷺ~~ wa Sunnanih wa ‘iyamih. Dar Tawk al-Najah
- Shofawati, A. 2014. Murabahah Financing in Islamic Banking: Case Study in Indonesia. Proceedings of 5th Asia – Pacific Business Research Conference 17 – 18 February 2014 P. 1 – 18
- Yong Wooi Keong. 2012. To lend or not lend, that is the question-economic consideration for Malaysian Bankers. **Second Annual Summit on Business and Entrepreneurial Studies (2nd ASBES 2012) Proceeding**. P. 82 - 94

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายดลชาติ โดมาแระ

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5720420007

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2556

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ประจำปีงบประมาณ 2559 จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การเผยแพร่ผลงาน

ดลชาติ โดมาแระ และธวัช น้อยผอม. 2560 สืบเชื้อตามบทบัญญัติอิสลามและรูปแบบการนำไปใช้ในสถาบันการเงินอิสลาม. เอกสารประกอบการการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 3 ประจำปี 2560 วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดลชาติ โดมาแระ และธวัช น้อยผอม. 2562. ระบบสินเชื่อของสหกรณ์อิสลามป็นา จำกัด : การดำเนินงานและปัญหา เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 4 ประจำปี 2562 วันที่ 15 กรกฎาคม 2562 ณ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์